

**Освітня програма
Львівської правничої гімназії
на 2025-2026 навчальний рік**

Загальні положення

Львівська правнича гімназія – академічний заклад середньої освіти II-III ступенів, що забезпечує здобуття базової та профільної середньої освіти, з українською мовою навчання.

Відповідно до Закону України «Про освіту» метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Досягнення цієї мети забезпечується через формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності.

Для реалізації мети повної загальної середньої освіти, а також належної організації освітнього процесу у Львівській правничій гімназії освітня програма складається з трьох частин: для 5-8 класів; для 9 класів; для 10-11 класів.

Освітня програма гімназії розроблена на основі Типових освітніх програм:

- У (5-8) класах – *Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02. 2021 № 235),*
- У (9) класах – *Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня (затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04. 2018 № 405);*
- У (10-11) класах - *Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня (затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04. 2018 № 408 (у редакції наказу МОН України від 28.11.2019 №1493 зі змінами, внесеними наказом МОН України від 31.03.2020 № 464).*

Освітня програма враховує гарантовані державою права щодо академічної, організаційної, фінансової і кадрової автономії закладу освіти, а також права педагогічних працівників на академічну свободу.

Освітня програма гімназії:

-визначає загальний обсяг навчального навантаження (в годинах) і його розподіл за освітніми галузями, циклами та роками навчання;

-містить навчальний план, що ґрунтується на одному з варіантів типових навчальних планів Типової освітньої програми і передбачає перерозподіл годин (у визначеному обсязі) між обов'язковими для вивчення навчальними предметами певної освітньої галузі, які можуть вивчатися окремо та/або інтегровано з іншими навчальними предметами;

- містить перелік модельних навчальних програм, навчальних програм, що використовуються в освітньому процесі;
- містить опис форм організації освітнього процесу та інструментарію оцінювання.
- враховує гарантовані державою права щодо академічної, організаційної, фінансової і кадрової автономії закладу освіти, а також права педагогічних працівників на академічну свободу.

Зміст програми дає можливість формувати у здобувачів освіти такі ключові компетентності:

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною — у разі відмінності) мовами	Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення неформованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас. Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань. Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем
2	Спілкування іноземними мовами	Уміння:здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування. Ставлення:критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.

		Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.
3	Математична компетентність	Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях. Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів. Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації.
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями. Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях. Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу.
5	Інформаційно-цифрова компетентність	Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень. Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач. Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів

6	Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.
---	-------------------------------	---

		Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності. Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії
7	Ініціативність і підприємливість	Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання. Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших. Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)
8	Соціальна і громадянська компетентності	Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані. Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією. Навчальні ресурси: завдання соціального змісту

9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо). Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства. Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва
10	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання. Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе
		відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо. Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності.

Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Мета діяльності гімназії: удосконалення освітнього процесу для формування активного громадянина з високими морально-духовними цінностями.

У 2025/2026 навчальному році пріоритетними завданнями освітньої діяльності є :

1. Удосконалення профільного навчання, створення умов для науково-дослідницької діяльності учасників освітнього процесу;
2. Виховання в учнів національної свідомості, громадської активності та соціальної відповідальності ;
3. Формування в учнів та вчителів відповідального ставлення до власного здоров'я(фізичного та психологічного).

Форми організації освітнього процесу

Відповідно до постанови КМУ від 20 серпня 2024 року №1/14187-24 «Про організацію 2025-2026 навчального року в закладах загальної середньої освіти», навчання у 2025-2026 н.р. в гімназії розпочнеться 1 вересня.

Структура року:

I семестр з 01.09.2025 р. по 23.12.2025 р.

II семестр з 13.01.2026р. по 05.06.2026р.

Канікули:

Осінні з 27.10.2025 по 31.10.2025р.

Зимові з 24.12.2025 по 11.01.2026р.

Весняні з 23.03.2025 по 27.03.2026р.

Великодні з 10.04.2025 та 13.04.2026р.

Організація освітнього процесу залежить від безпекової ситуації. Відповідно до статті 9 Закону України «Про освіту» загальна середня освіта може бути організована за такими формами:

- інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева);
- індивідуальна (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж)

Враховуючи умови воєнного часу, в гімназії на 2025-2026 навчальний рік передбачено змішану форму навчання(очну та дистанційну). Лише для учнів (11)-х класів дистанційна форма проведення навчальних занять передбачена у середу. Відповідно до ситуації в регіоні, з врахуванням думки батьків, за рішенням педради у гімназії можна змінювати форму навчання.

Крім того, за бажанням батьків, для окремих учнів може бути організовано індивідуальну форму навчання(лише екстернат). При зміні життєвих обставин учні можуть повернутися до інституційної форми навчання.

Тривалість навчального тижня становить 5 днів.

У гімназії щоденно о 9 годині 00 хвилин має проводитись загальнонаціональна хвилина мовчання за співвітчизниками, загиблими внаслідок збройної агресії російської федерації проти України (стаття 2 Указу Президента України № 143 від 16 березня 2022 року «Про

загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України», лист Міністерства освіти і Науки України від 16.03.2022 №1/3472-22).

Поділ класів на групи

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів у гімназії здійснюється відповідно до Порядку, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128.

Клас може ділитися на:

- 2 групи при вивченні *української мови та німецької мови* за умови наявності в класі понад 27 учнів;
- 3 групи при вивченні *англійської мови* за умови не менше 10 учнів у групі;
- 2 групи при проведенні *практичних занять з інформатики* з використанням комп'ютерів за умови не менше 8 учнів у групі;
- 2 групи при проведенні уроків з *трудового навчання, технологій* за умови наявності в класі понад 27 учнів, але не менше 8 учнів у групі.
- 2 групи при проведенні уроків фізкультури у 10-11 класах за умови наявності в класі понад 27 учнів;

Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою

Навчання за освітньою програмою базової середньої освіти можуть розпочинати учні, які на момент зарахування до Львівської правничої гімназії, що забезпечує здобуття відповідного рівня повної загальної середньої освіти, досягли результатів навчання, визначених у Державному стандарті початкової освіти, що підтверджено відповідним документом (свідоцтвом досягнень, свідоцтвом про здобуття початкової освіти).

До навчання в перевідних класах можуть бути допущені учні(на вільні місця), що мають відповідний рівень знань та відповідні документи про попереднє навчання.

Оцінювання навчальних досягнень учнів Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться гімназією, є формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне. Оцінювання здійснюється за системою оцінювання, визначеною законодавством за 12-бальною шкалою, а його результати позначають цифрами від 1 до 12.

Результати семестрового та річного оцінювання навчальних досягнень учнів з предметів « Технології», « Музичне мистецтво», « Основи здоров'я», « Фізична культура», « Християнська етика» , «громадянська освіта», «Фінансова грамотність» для учнів 5,6,7,8 та 10 - класів проводити у системі зараховано/незараховано . Для учнів 9 та 11 класів оцінювання проводити за 12-бальною системою.

АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

5-8 класи

Загальні положення

Освітня програма розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти (далі – Державний стандарт), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898.

Освітня програма визначає: загальний обсяг навчального навантаження на адаптаційному циклі базового навчання (в годинах), його розподіл між освітніми галузями за роками навчання; навчальний план; перелік модельних навчальних програм; форми організації освітнього процесу; опис інструментарію оцінювання.

Загальний обсяг навчального навантаження на адаптаційному циклі базової середньої освіти та циклі базового предметного навчання базової середньої освіти, його розподіл між освітніми галузями за роками навчання

Навчальний план

Навчальний план містить:

- орієнтовний перелік предметів та інтегрованих курсів для реалізації кожної освітньої галузі, а також орієнтовний перелік міжгалузевих інтегрованих курсів;
- рекомендований розподіл навчального навантаження за роками навчання між навчальними предметами (інтегрованими курсами), обов'язковими для вивчення;
- додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять.

		клас	клас	клас	клас
Мовно-літературна	Українська мова	4	4	3	3
	Інтегрований курс літератур	3	3		
	Українська література	-	-	2	2
	Зарубіжна література	-	-	1	1
	Англійська мова	4	4	4	3
	Німецька мова	1	1	2	2
Математична	Математика	5	5	-	-
	Алгебра	-	-	3	3
	Геометрія	-	-	2	2
Природнича	Пізнаємо природу	2	2	-	
	Географія	-	2	2	2
	Біологія	-	-	2.5	2
	Фізика	-	-	2	2
	Хімія	-	-	1	2
Соціальна і здоров'язбережувальна	Здоров'я, безпека та добробут	0.5	0.5	0,5	0.5

	Християнська етика	0.5	0.5	0.5	0.5
	Фінансова грамотність	-	-	-	0.5
	Драматургія і театр		1	1	
Громадянська історична та	Вступ до історії України, громадянська освіта	2	2	-	-
	Громадянська освіта	-	-	-	0.5
	Історія України	-	-	1	1.5
	Всесвітня історія	-	-	1	1
Інформатична	Інформатика	1	1	1	1.5
Технологічна	Технології	1	1	1	1
Мистецька	Образотворче мистецтво	1	1		
	Музичне мистецтво	1	1	1	1
Фізична культура	Фізична культура	2	2	2	2
	Хореографія	1	1	1	1
Додаткові години	Англійська мова	1	1	1	1
	Німецька мова	1	1	-	-
	Практичне право	-	-	-	-
Разом		31	33	35	36
Вакансії					
Всього фінансується		31	34	35	36

-

Модельні навчальні програми

Модельна навчальна програма - документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета, інтегрованого курсу та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством. Педагогічний колектив використовує у 2024-2025 навчальному році наступні модельні програми:

Вітня галузь	Модельна навчальна програма	
	Зва	тор(и)

овно-літературна країнська мова, країнська та зарубіжна ератури)	ератури - Модельна навчальна рограма «Інтегрований курс літератури країнської та зарубіжної). 5-9 класи» я закладів загальної середньої освіти .	енко Т. О., ригуб І. А.
	ова - Модельна навчальна програма країнська мова. 5-9 класи» для кладів загальної середньої освіти	туб Н. рошкіна О.
овно-літературна шомовна освіта)	глійська мова 5 клас для закладів альної середньої освіти мецька мова(перший рік навчання), ручник для 5 класу закладів редньої загальної освіти(з іосупроводом)	коанна ста, Мелані пьямс тнікова С.І., голеваГ.В.
тематична	Математика. 5-9 класи» для закладів альної середньої освіти	ер О.С.
ироднича	ізнаємо природу». 5-6 класи тегрований курс)) я закладів загальної середньої освіти	да Д.Д., Гільберг існик Я.І.
омадянська та історична віта	ступ до історії України».5-9 класи для кладів загальної середньої освіти	сильків І.Д., сюк О.Я., кул Г.С.
ціальна ров'язбережна	адоровя, безпека та добробут» 5-9 аси (інтегрований курс)) для кладів загальної редньої освіти	иян О.І., лощенко О.В,
хнологічна	ехнології. 5-6 класи" для закладів альної середньої освіти – для чат хнології. 5-9 класи" для закладівдля ропців	дзицька І.Ю., робець О. В., двідь О.Ю.
орматична	форматика. 5-9 клас» для закладів альної середньої освіти	січни О. В., рніко Л. А.

Мистецька	Музичне мистецтво. 5-8 класи» для закладів загальної середньої освіти Драматургія та театр 5-8 класи» для закладів загальної середньої освіти	Черенц О.І Тарагіна М.С.
Моральна і предмет морального виховання	«Основні Християнської етики» для 5-11 класів закладів загальної середньої освіти	Хань Г.О.
Фізична культура	«Фізична культура 5-9 клас» для закладів загальної середньої освіти	Ядан С. Та інші

Рекомендовані форми організації освітнього процесу

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей; перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей; корекції основних компетентностей; комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо.

Розвиток і корекцію основних компетентностей можна, крім уроку відповідного типу, проводити на семінарі, заключній конференції. Семінар як форма організації об'єднує бесіду та дискусію учнів. Заключна конференція може будуватися як у формі дискусії, так і у формі диспуту, на якому обговорюються полярні точки зору. Учитель або учні підбивають підсумки обговорення і формулюють висновки.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття - це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності.

Учням, які готуються здавати заліки або іспити можливе проведення оглядових консультацій, які виконують коригувальну функцію, допомагаючи учням зорієнтуватися у змісті окремих предметів. Консультація будується за принципом питань і відповідей.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року. Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Оцінювання навчальних досягнень учнів

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться гімназією, є формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне. Оцінювання здійснюється за системою оцінювання, визначеною законодавством за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначають цифрами від 1 до 12.

Свідоцтво досягнень відображає результати навчальних досягнень учня/учениці 5-7 класу з переліку предметів та інтегрованих курсів, визначених навчальним планом.

Графа «Характеристика навчальної діяльності» сформована відповідно до переліку наскрізних умінь, визначених Державним стандартом базової середньої освіти. Зазначена графа заповнюється класним керівником за результатами спостережень, проведених спільно з вчителями-предметниками, які працюють з класом. Спостереження проводяться упродовж року, рекомендовано позначати особливо виражені наскрізні вміння учня/учениці, зокрема, вияв інтересу до навчання, розуміння прочитаного, вміння висловлювати власну думку, критично та системно мислити, логічно обґрунтовувати власну позицію, діяти творчо, вияв ініціативи у процесі навчання, вміння конструктивно керувати емоціями.

Основною ланкою в системі контролю у гімназії є поточний контроль, що проводиться систематично з метою встановлення рівнів опанування навчального матеріалу та здійснення корегування щодо застосовуваних технологій навчання.

Основна функція поточного контролю – навчальна. Тому запитання, завдання, тести, тощо спрямовані на закріплення вивченого матеріалу й повторення пройденого поєднуються із фронтальною роботою класу. Також враховується мотиваційно-стимулююча функція поточного оцінювання.

Тематичне оцінювання здійснюється на основі поточного оцінювання із урахуванням проведених діагностичних (контрольних) робіт, або без проведення подібних робіт залежно від специфіки навчального предмета.

Семестрове оцінювання може здійснюватися за результатами контролю груп загальних результатів відображених у Свідоцтві досягнень. Семестровий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в обсязі навчальних тем, розділів і підтвердження результатів поточних оцінок,

отриманих учнями раніше. Завдання для проведення семестрового контролю складаються на основі програми, охоплюють найбільш актуальні розділи й теми вивченого матеріалу, розробляються вчителем з урахуванням рівня навченості учнів, що дає змогу реалізувати диференційований підхід до навчання.

Фіксація записів тематичного та семестрового оцінювання проводиться в окремій колонці без дати. Оцінка за семестр ставиться за результатами тематичного оцінювання та контролю груп загальних результатів.

**Загальні критерії оцінювання результатів навчання учнів 5-8 класів,
які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту
базової середньої освіти**

Рівні результатів навчання	Ба л	Загальна характеристика
І. Початковий	1	Учень/учениця розрізняє об'єкти вивчення
	2	Учень/учениця відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Учень/учениця відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконує елементарні завдання
ІІ. Середній	4	Учень/учениця з допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал, повторює за зразком певну операцію, дію
	5	Учень/учениця відтворює основний навчальний матеріал, з помилками й неточностями дає визначення понять, формулює правило
	6	Учень/учениця виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу; відповідає правильно, але недостатньо осмислено; застосовує знання при виконанні завдань за зразком
ІІІ. Достатній	7	Учень/учениця правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, наводить окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії
	8	Учень/учениця має достатні знання, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність; відповіді логічні, хоч і мають неточності
	9	Учень/учениця добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, аналізує й систематизує інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією

IV. Високий	10	Учень/учениця має повні, глибокі знання, використовує їх у практичній діяльності, робить висновки, узагальнення
	11	Учень/учениця має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, знаходить інформацію та аналізує її, ставить і розв'язує проблеми
	12	Учень/учениця має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; самостійно аналізує, оцінює, узагальнює опанований матеріал, самостійно користується джерелами інформації, приймає обґрунтовані рішення

Критерії та шкала оцінювання

Оцінювання має бути зорієнтованим на визначені Державним стандартом базової середньої освіти *ключові компетентності* та *наскрізні вміння* й передбачені навчальною програмою очікувані результати навчання для відповідного періоду освітнього процесу. Враховуючи ці вимоги, для оцінювання навчальних досягнень учнів вчителі керуються такими *категоріями критеріїв*:

- розв'язання проблем і виконання практичних завдань із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом;
- комунікація (в тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій);
- планування й здійснення навчального пошуку, робота з текстовою і графічною інформацією;
- рефлексія власної навчально-пізнавальної діяльності.

Під час оцінювання навчальних досягнень педагоги зобов'язані враховувати дотримання учнями принципів доброчесності, а саме: вияв поваги до інших осіб, їхніх прав і свобод, дбайливе ставлення до ресурсів і довкілля, дотримання принципів академічної доброчесності. У разі порушення учнем /ученицею принципів доброчесності під час певного виду навчальної діяльності, учитель може прийняти рішення не оцінювати результат такої навчальної діяльності.

Базова загальна середня освіта
9 класи
Загальні положення освітньої програми

Освітня програма загальної середньої освіти II ступеня (базова середня освіта) Львівської правничої гімназії розроблена на основі Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 405.

Освітня програма гімназії базується на рекомендованих підходах до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти (далі – Державний стандарт).

Освітня програма Львівської правничої гімназії визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, а також логічні послідовності їх вивчення які подані в рамках навчального плану;
- очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм, перелік яких наведено в додатках 3, 4; які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН);
- форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;

Загальний обсяг навчального навантаження у 9-х класах становить:

9-х класів – 1260 годин/навчальний рік,

Освітня галузь	Навчальний предмет	9 клас
Мова та література	Українська мова	2
	Українська література	2
	Англійська мова	4
	Німецька мова	1
	Зарубіжна література	2
Суспільствознавство	Історія України	1,5
	Всесвітня історія	1
	Правознавство	1
	Громадянська освіта	-
Мистецтво	Мистецтво	1
Математика	Алгебра	2
	Геометрія	2
Природознавство	Біологія	2
	Географія	1,5
	Фізика	3
	Хімія	2
Технології	Трудове навчання	1

	Інформатика	1
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	2
	Хореографія	1
	Основи здоров'я	1
Години на вивчення спеціалізованих предметів	Англійська мова	1
	Німецька мова	1
Курси за вибором	Етика (Християнська етика)	0.5
	Практичне право	-
Разом		36
Вакансії		
Всього фінансується		36

Навчальний план

*Розроблено на основі навчального плану для класів з поглибленим вивченням окремих предметів (таблиця 8 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018р. № 405).

У 9 класах викладається предмет хореографія (1 година виділена з 3 годин, передбачених для викладання фізичної культури). Тривалість уроків у 9 класах становить 45 хвилин.

Новий Державний стандарт базової освіти складається з семи освітніх галузей, які реалізуються через відповідні предмети.

Освітня галузь «Мови і літератури» у навчальному плані реалізується через такі предмети:

«Українська мова», «Українська література», «Іноземна мова (англійська та німецька)», «Зарубіжна література».

Освітня галузь «Математика» реалізується через такі предмети:

«Математика», «Алгебра», «Геометрія».

Освітня галузь «Природознавство» реалізується через окремі предмети :

«Біологія», «Хімія», «Фізика», «Географія».

Освітня галузь «Суспільствознавство» реалізується предметами:

«Правознавство», «Історія України», «Всесвітня історія».

Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура» реалізується окремими предметами:

«Основи здоров'я» та «Фізична культура».

Освітня галузь «Технології» реалізується через такі предмети:

«Трудове навчання» та «Інформатика».

Освітня галузь «Мистецтво» реалізується предметом «Мистецтво».

Навчальний план II ступеня (9 класи) розроблено на основі навчального плану для класів з поглибленим вивченням окремих предметів (таблиця 8 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018р. № 405).

Навчальний план містить інваріантну складову, сформовану на державному рівні, обов'язкову для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від їх підпорядкування і форм власності, та варіативну, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курси за вибором, факультативні курси, індивідуальні та групові заняття.

З урахуванням інтересів та потреб учнів, можливостей гімназії щодо навчально-методичного та кадрового забезпечення години варіативної складової використовуються на поглиблене вивчення англійської мови (3 години у 7-9 класах з годин для вивчення спеціалізованих предметів) та для вивчення німецької мови (2 години у 9 класах з годин для вивчення спеціалізованих предметів). У паралелях 9 класів викладається предмет «Християнська етика» (0.5 година з додаткових годин).

. У паралелях 9 класів викладається предмет хореографія (1 година виділена з 3 годин передбачених для викладання фізичної культури).

Гранична наповнюваність класів встановлюється відповідно до Закону України "Про загальну середню освіту". При визначенні гранично допустимого навантаження учнів урахovanі санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків. Тривалість уроків у 8-9 класах становить 45 хвилин. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 "Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти" години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів. Навчальний план зорієнтований на роботу основної школи за 5-денним навчальним тижнем. Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань навчального закладу. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів "Фізична культура" та "Основи здоров'я", а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

- організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;

- окремі предмети – виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактування, приклади і методи навчання, реалізуються міжпредметні, міжкласові та загальногimназійні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;
- предмети за вибором;
- роботу в проектах;
- позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізн на лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь. Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.
Громадянська відповідальність	Сприятиме формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок. Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.

Здоров'я і безпека	Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище. Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.
Підприємливість і фінансова грамотність	Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо). Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації. Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах(додатки). Освітню програму для учнів 6-9 класів укладено за такими освітніми галузями:

Освітня галузь Мови і літератури

Українська мова

Очікувані результати:

Учень:

- знає та розуміє функції мови;
- усвідомлює значення мови як найважливішого засобу пізнання, спілкування і впливу;
- обґрунтовує необхідність вільного володіння державною мовою;
- усвідомлює права й мовні обов'язки учня як громадянина своєї держави;
- цінує відкритість до пізнання різних культур через мови;
- оперує мовознавчими термінами;
- користується лінгвістичними словниками й довідниками з метою вдосконалення власного мовлення;
- редагує речення й тексти, у яких допущено лексичні та граматичні помилки доцільно застосовує виражальні можливості синтаксичних засобів для досягнення комунікативної мети;
- виявляє емоційно-ціннісне ставлення до людини, отримує задоволення від інтелектуальної діяльності.

Предметні компетентності:

1. Спілкування державною мовою

Уміння: використовувати українську мову як державну для духовного, культурного й національного самовияву; володіти всіма видами мовленнєвої діяльності; усно й письмово тлумачити поняття, факти; висловлювати думки, почуття, погляди; оцінювати й осмислювати ситуацію спілкування; реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ (у школі, громадських місцях, удома, на дозвіллі); здійснювати адекватний змістові й умовам спілкування добір мовно-виражальних засобів; володіти засобами української мови — її стилями, типами, жанрами; правильно вимовляти й писати слова, творити їх граматичні форми; конструювати речення й тексти; дотримувати норм етикету під час спілкування.

Ставлення: поцінування української мови як державної; усвідомлення її як державотворчого чинника та чинника національної ідентичності; свідоме послуговування українською мовою в усіх царинах життя; захоплення красою, естетичною довершеністю, багатством виражальних засобів української мови; сприйняття спілкування як цінності; усвідомлення значення ефективного спілкування; ціннісне ставлення до співрозмовників; у виборі рішень керування системою цінностей, схвалених суспільством.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: виявляти в текстах запозичення з інших мов; пояснювати лексичне значення, правопис та особливості вживання слів іношомовного походження;

обговорювати прочитані або прослухані мовою оригіналу та в перекладі українською фольклорні та літературні твори.

Ставлення: розуміння ролі іноземної мови як засобу пізнання іншого світу та збагачення власного культурного досвіду; розуміння потреби популяризувати Україну у світі засобами іноземних мов; готовність до міжкультурного діалогу, відкритість до пізнання різних культур.

3. Математична грамотність

Уміння: оперувати абстрактними поняттями; виокремлювати головну й другорядну інформацію; установлювати причинно-наслідкові зв'язки; чітко формулювати визначення та будувати гіпотези; формулювати тезу й добирати аргументи; перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (схему, таблицю, діаграму); доцільно й правильно використовувати в мовленні числівники. Ставлення: прагнення висловлюватися точно, логічно, послідовно; бережливе ставлення до часу.

4. Компетентності у природничих науках і технологіях Уміння: швидко й ефективно шукати інформацію про довкілля, використовувати різні види читання для здобуття нових знань; критично оцінювати відображені в наукових, художніх і публіцистичних текстах результати людської діяльності в природному середовищі; змістовно, логічно, послідовно, точно описувати процес власної діяльності; спостерігати, аналізувати, проводити мовні експерименти; словесно оформлювати результати досліджень; визначати роль природи в житті людини; використовувати сучасні технології.

Ставлення: сприйняття природи як цінності; готовність захищати довкілля, зберігати природні ресурси для сьогодення та майбутніх поколінь; готовність до опанування новітніх технологій.

5. Інформаційно-комунікаційна компетентність

Уміння: діяти за алгоритмом, зокрема здійснювати пошукову діяльність та аналіз мовних явищ; створювати інструкцію та діяти за інструкцією; складати план тексту; впевнено й водночас критично застосовувати інформаційнокомунікаційні технології (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією з навчальною метою та в приватному спілкуванні; грамотно й безпечно комунікувати в інформаційному просторі; розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм; розвивати медійну грамотність; переводити навчальну інформацію в інший формат.

Ставлення: задоволення пізнавального інтересу; прагнення до гармонійного спілкування у віртуальному інформаційному просторі, критичне сприйняття інформації, поданої в ЗМІ; прагнення дотримувати правил роботи з інформацією (дотримання авторського права тощо).

6. Уміння вчитися протягом життя

Уміння: визначати мету навчальної діяльності та способи її досягнення; планувати й організовувати власну навчальну діяльність; читати,

використовуючи різні види читання (ознайомлювальне, вибіркове, вивчальне та ін.); постійно поповнювати власний словниковий запас; користуватися різними джерелами довідкової інформації (словниками, енциклопедіями, онлайнресурсами); здійснювати самооцінювання результатів власної діяльності, рефлексію; застосовувати комунікативні стратегії відповідно до мети та ситуації спілкування.

Ставлення: сприйняття освіти, навчальних досягнень, зокрема у вивченні мови, як цінностей, готовність удосконалювати знання мови і власне мовлення впродовж життя, розвивати мовне чуття; розуміння ролі читання для власного розвитку; усвідомлення потреби вчитися з метою самовдосконалення й самореалізації; здатність і внутрішня потреба самостійно здобувати знання і формувати вміння відповідно до поставлених цілей з метою самовдосконалення й самореалізації.

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: аргументовано і грамотно висловлювати власну громадянську позицію в суспільно-політичних питаннях; співпрацювати з іншими на результат, запобігати конфліктам і розв'язувати їх, досягати розумних компромісів.

Ставлення: сприйняття людської гідності як найвищої цінності; повага до законів України, зокрема до норм українського мовного законодавства; повага до правових норм; усвідомлення необхідності конструктивної участі у громадському житті.

8. Соціальна та громадянська компетентності

Уміння: презентувати власні ідеї та ініціативи зрозуміло, грамотно, використовуючи доцільні виражальні мовні засоби; використовувати ефективні комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій; самоорганізовуватися; оцінювати економічні ініціативи та економічну діяльність.

Ставлення: готовність брати на себе відповідальність; розуміння ролі комунікативних умінь для успішної професійної кар'єри.

9. Обізнаність та самовираження у сфері культури

Уміння: використовувати українську мову для духовного й культурного самовиявлення; дотримуватися норм української літературної мови та мовленнєвого етикету; використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях; створювати тексти, виражаючи власні ідеї, досвід і почуття та використовуючи художні засоби; добирати літературу для читання з метою одержання насолоди та користі від прочитаного.

Ставлення: сприйняття літературного твору як засобу збагачення особистого емоційно-чуттєвого досвіду, отримання естетичного задоволення від творів мистецтва; зацікавленість світовими культурними набутками, повага до розмаїття культурного вираження різних народів.

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: дотримуватися здорового способу життя; враховувати вплив слова на психічне здоров'я людини; відповідально використовувати мовні виражальні засоби; застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним та маніпулятивним впливам, що є загрозою здоровому способу життя; виявляти толерантність до різних поглядів, співчувати; конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах, досягнення соціальної захищеності, сімейного щастя тощо; бережливо ставитися до природи.

Ставлення: сприймання здоров'я як загальнолюдської цінності; бажання дотримуватися здорового способу життя; усвідомлення значення навколишнього середовища для життя і здоров'я людини; готовність зберігати природні ресурси.

Українська література

Очікувані результати:

Учень:

- розкриває багатозначність художнього образу; розрізняє різні типи образів;
- пояснює значення пісні в житті українського народу; визначає тематику, пояснює роль засобів художньої виразності в них;
- називає основні факти з біографії Т. Шевченка, Лесі Українки, інших письменників, твори яких вивчаються;
- виявляє специфіку окремих відображених міфологічних і фольклорних, а також традиційних (вічних) тем, сюжетів, образів, мотивів у літературному творі (спадщині) письменника;
- вдумливо й виразно читає поезії; визначає їхній настрій;
- знає, коментує зміст творів, що вивчаються; визначає їх тему, ідею, головні проблеми, особливості композиції, жанрові ознаки, автобіографічні мотиви (якщо є), специфічні ознаки національної літератури;
- характеризує образи, пояснює алегоричність (якщо є); порівнює їх; визначає основні засоби образотворення;
- аналізує сюжет, композиційні особливості творів; пояснює відмінність між сюжетом і композицією;
- знає визначення, ознаки і застосовує під час інтерпретації та аналізу художнього твору (окремого фрагменту) літературознавчі поняття: художній твір, історичні пісні, думи, вільний вірш, драматичний твір;
- групує і класифікує матеріал на основі певних критеріїв, узагальнює його, робить висновки.

Предметні компетентності:

1. Спілкування державною мовою

Уміння: розуміти україномовні тексти різних жанрів і стилів; послуговуватися державною мовою в різноманітних життєвих ситуаціях; застосовувати

різноманітні комунікативні стратегії залежно від мети спілкування. Ставлення: поцінування краси й багатства української мови;- усвідомлення ролі української мови як ключового чинника творення нації і держави, самоствердження особистості; відстоювання права спілкуватися українською мовою в різноманітних сферах життя суспільства.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: порівнювати оригінальні художні тексти та їх україномовні переклади.

Ставлення: утвердження багатства української мови; обстоювання можливості перекладу українською мовою будь-якого тексту іноземної мови; розуміння ролі іноземної мови як засобу пізнання іншого світу, збагачення власного культурного досвіду.

3. Математична компетентність

Уміння: розвивати абстрактне мислення; установлювати причиновонаслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію; чітко формулювати визначення й будувати гіпотези; перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема).

Ставлення: прагнення висловлюватися точно, логічно та послідовно.

4. Компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: критично оцінювати результати людської діяльності в природному середовищі, відображені у творах літератури.

Ставлення: готовність до опанування новітніми технологіями; оперативне реагування на технологічні зміни.

5. Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: діяти за алгоритмом; працювати в різних пошукових системах для отримання потрібної інформації; розпізнавати маніпулятивні технології і протистояти їм; грамотно й безпечно спілкуватися в мережі Інтернет.

Ставлення: прагнення дотримуватися етичних норм у віртуальному інформаційному просторі; задоволення пізнавального інтересу в інформаційному середовищі; критичне ставлення до медійної інформації.

6. Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: визначати мету і цілі власної діяльності й розвитку, планувати й організовувати їх, здійснювати задумане, оцінювати результат; використовувати різноманітні стратегії навчання; користуватися різними джерелами інформації; знаходити, аналізувати, систематизувати й узагальнювати одержану інформацію, перетворювати її з однієї знакової системи в іншу; працювати в парі, групі; читати, використовуючи різні види читання: ознайомлювальне, вибіркове, навчальне тощо; постійно поповнювати власний словниковий запас; застосовувати комунікативні стратегії відповідно до мети й ситуації спілкування.

Ставлення: прагнення використовувати українську мову в різних життєвих ситуаціях; готовність удосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію; розуміння ролі читання для власного інтелектуального зростання.

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: аналізувати життєву ситуацію з певної позиції; презентувати власні ідеї та ініціативи чітко, грамотно, використовуючи доцільні мовні засоби; використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій, рішень і виявлення лідерських якостей.

Ставлення: готовність брати відповідальність за себе та інших; розуміння ролі комунікативних умінь для успішної професійної кар'єри.

8. Соціальна та громадянська компетентності

Уміння: толерантно відстоювати власну позицію в дискусії; розрізняти маніпулятивні технології і протистояти їм; аргументовано й грамотно висловлювати власну думку щодо суспільно-політичних питань; уникати дискримінації інших у процесі спілкування; критично оцінювати тексти соціально-політичного змісту.

Ставлення: повага до різних поглядів, ідей, вірувань; здатність співчувати, довіряти й викликати довіру; поцінування людської гідності; повага до закону та правових норм; утвердження права кожного на власну думку.

9. Обізнаність та самовираження у сфері культури

Уміння: зіставляти специфіку розкриття певної теми (образу) в різних видах мистецтва; ідентифікувати себе як представника певної культури; визначати роль і місце української культури у світовому контексті; читати літературні твори, використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях; створювати тексти, висловлюючи власні ідеї, спираючись на досвід і почуття та використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби. Ставлення: поцінування набутоків інших культур, зацікавлення ними; відкритість до міжкультурної комунікації; потреба читання літературних творів для естетичної насолоди та рефлексії над прочитаним.

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: ілюструвати екологічні проблеми прикладами з художніх творів; бережливо ставитися до природи як важливого чинника реалізації особистості; розуміти переваги здорового способу життя.

Ставлення: усвідомлення людини як частини природи, незворотності покарання за зло, причинене довкіллю; аналіз літературних текстів (епізодів) екологічного спрямування, усні / письмові презентації в рамках дослідницьких

Зарубіжна література *Очікувані результати:*

Учень: усвідомлює розмаїття культур різних країн, місце української літератури у

світовому історико-літературному процесі;

називає основні епохи (періоди) літературного процесу в різних країнах;

називає найвідоміші священні книги людства, розуміє їхнє значення для розвитку світових релігій, культури, мистецтва;

знає загальні особливості розвитку античної літератури;

знає і пояснює хронологічні межі доби Середньовіччя, основні ознаки й тенденції розвитку середньовічних літератур Заходу і Сходу;

називає видатних представників середньовічної літератури Заходу і Сходу;

визначає риси гуманізму в літературних творах доби Відродження;

розповідає про ключові віхи життя й творчості митців, розкриває їхній внесок в історію національних літератур і світової культури;

визначає провідні ознаки бароко як художнього напрямку; розповідає про

чинники формування класицизму як літературного напрямку; виявляє

актуальність порушених письменниками ХХ ст. тем і проблем; цінує

людську гідність, усвідомлює право кожного на власну думку.

Предметні компетентності

1.Спілкування державною мовою

Уміння: сприймати, розуміти інформацію державною мовою; усно й письмово тлумачити поняття, факти, висловлювати думки, почуття, погляди.

Ставлення: поцінування української мови як державної – чинника національної ідентичності; готовність активно послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: порівнювати оригінальні художні тексти та їх україномовні переклади.

Ставлення: утвердження багатства української мови; обстоювання можливості перекладу українською мовою будь-якого тексту іноземної мови; розуміння ролі іноземної мови як засобу пізнання іншого світу, збагачення власного культурного досвіду.

3.Математична компетентність

Уміння: розвивати абстрактне мислення; перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема).

Ставлення: прагнення висловлюватися точно, логічно та послідовно.

4.Основні компетентності у природничих науках і технологіях.

Уміння: швидко й ефективно шукати інформацію, використовувати різні види читання для здобуття нових знань; здійснювати пошукову діяльність, словесно оформлювати результати досліджень.

Ставлення: готовність до опанування новітніх технологій.

5.Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: використовувати інтернет-ресурси для отримання нових знань.

Ставлення: критичне ставлення до медійної інформації.

6.Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: читати, використовуючи різні види читання: ознайомлювальне, вибіркове, навчальне тощо.

Ставлення: усвідомлення ролі читання для власного інтелектуального зростання.

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: аналізувати життєву ситуацію з певної позиції; презентувати власні ідеї та ініціативи чітко, грамотно, використовуючи доцільні мовні засоби; використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій, рішень і виявлення лідерських якостей.

Ставлення: готовність брати відповідальність за себе та інших; розуміння ролі комунікативних умінь для успішної професійної кар'єри.

8.Соціальна і громадянська компетентності

Уміння: аргументовано і грамотно висловлювати власну думку щодо суспільно-політичних питань.

Ставлення: поцінування людської гідності.

9.Обізнаність і самовираження у сфері культури

Уміння: використовувати українську мову як державну для духовного, культурного й національного самовияву; потреба читання літературних творів для естетичної насолоди та рефлексії над прочитаним.

10.Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: не завдавати шкоди довкіллю в ході власної діяльності. Ставлення: готовність зберігати природні ресурси для сьогодення та майбутнього.

Англійська мова Очікувані результати:

Учень:

- здійснює спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміє на слух зміст автентичних текстів;
- читає і розуміє автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснює спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовує досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою;

- використовує у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінює інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлює свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіє з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування;
- обирає й застосовує доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб;
- ефективно користується навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.

Предметні компетентності:

1.Спілкування державною мовою

Уміння: використовувати українознавчий компонент в усіх видах мовленнєвої діяльності; засобами іноземної мови популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції, критично оцінювати їх.

Ставлення: гордість за Україну, її мову та культуру; розуміння потреби популяризувати Україну у світі засобами іноземних мов; усвідомлення того, що, вивчаючи іноземну мову, ми збагачуємо рідну; готовність до міжкультурного діалогу.

2.Спілкування іноземними мовами

Реалізується через предметні компетентності.

3.Математична компетентність

Уміння: розв'язувати комунікативні та навчальні проблеми, застосовуючи логіко-математичний інтелект; логічно обґрунтовувати висловлену думку; використовувати математичні методи (графіки, схеми) для виконання комунікативних завдань.

Ставлення: готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних і навчальних проблем.

4.Основні компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: описувати іноземною мовою природні явища, технології, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини.

Ставлення: інтерес до природи та почуття відповідальності за її збереження; розуміння глобальності екологічних проблем і прагнення долучитися до їх розв'язання за допомогою іноземної мови.

5.Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж; створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами; спілкуватися іноземною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ); застосовувати ІКТ для пошуку, обробки, аналізу та підготовки інформації відповідно до поставлених завдань.

Ставлення: готовність дотримуватись авторських прав та мережевого етикету.

6. Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: визначати комунікативні потреби та цілі під час вивчення іноземної мови; використовувати ефективні навчальні стратегії для вивчення мови відповідно до власного стилю навчання; самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел та критично оцінювати її; організовувати свій час і навчальний простір; оцінювати власні навчальні досягнення.

Ставлення: сміливість у спілкуванні іноземною мовою; подолання власних мовних бар'єрів; відповідальність за результати навчально-пізнавальної діяльності; внутрішня мотивація та впевненість в успіху.

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: ініціювати усну, писемну, зокрема онлайн взаємодію іноземною мовою для розв'язання конкретної життєвої проблеми; генерувати нові ідеї, переконувати в їх доцільності та об'єднувати однодумців задля втілення цих ідей у життя; презентувати себе і створювати тексти (усно і письмово) іноземною мовою, які сприятимуть майбутній кар'єрі.

Ставлення: дотримання етичної поведінки під час розв'язання життєвих проблем; комунікабельність та ініціативність; ставлення до викликів як до нових можливостей; відкритість до інновацій; креативність.

8. Соціальна та громадянська компетентності

Уміння: формулювати власну позицію; співпрацювати з іншими для досягнення визначеного результату, спілкуючись іноземною мовою; розв'язувати конфлікти у комунікативних ситуаціях; переконувати, аргументувати, досягати взаєморозуміння/ компромісу у ситуаціях міжкультурного спілкування; переконувати засобами іноземної мови у важливості дотримання прав людини; критично оцінювати інформацію з різних іншомовних джерел.

Ставлення: толерантність у спілкуванні з іншими; активність в утвердженні демократичних цінностей; усвідомлення необхідності володіння іноземними мовами для підвищення власного добробуту.

9. Обізнаність та самовираження у сфері культури

Уміння: висловлювати іноземною мовою власні почуття, переживання і судження щодо творів мистецтва; порівнювати та оцінювати мистецькі твори та культурні традиції різних народів.

Ставлення: усвідомлення цінності культури для людини і суспільства; повага до багатства і розмаїття культур.

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: розвивати екологічне мислення під час опрацювання тем, текстів, новин, комунікативних ситуацій, аудіо- та відеоматеріалів; розробляти, презентувати та обґрунтовувати проекти, спрямовані на збереження довкілля; пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови.

Ставлення: сприймання природи як цілісної системи; готовність

обговорювати питання, пов'язані із збереженням навколишнього середовища; відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки.

Освітня галузь Суспільствознавство

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Очікувані результати Учень:

- характеризує історичні процеси;
- визначає причини і наслідки історичних явищ;
- розташовує в хронологічній послідовності події;
- показує на карті об'єкти, пов'язані з історичним матеріалом;
- обґрунтовує власні судження;
- зіставляє типові процеси і явища європейської та української історії Раннього Нового часу;
- аналізує і визначає сутність історичного документу;
- розпізнає пам'ятки українського мистецтва;
- визначає особливості історичного періоду;
- встановлює цивілізаційні здобутки українського суспільства.

Предметні компетентності

	ові компетентності	оненти
	ування державною (і рідною, в разі відмінності)	я: доступно і переконливо висловлювати думки, використовувати виражальні можливості мови для опису подій минулого і сучасності, реагувати мовними засобами
	и	діальні й культурні явища; розпізнавати мовні засоби впливу, розрізняти техніки переконування та маніпуляції; вести аргументовану дискусію на відповідну тематику; читати і розуміти перекладені та адаптовані українською літературною мовою писемні джерела, авторські публікації на історичні й соціальнополітичні теми; творити українською мовою (усно і письмово) тексти історичного та соціального змісту. нення: повага до української як державної / рідної (у разі відмінності) мови, зацікавлення її розвитком, розуміння цінності кожної мови; критичне сприймання інформації історичного та суспільно-політичного характеру; толерантне ставлення до альтернативних висловлювань інших людей. альні ресурси: доповідь, виступ, дискусія.

2	Спілкування іноземними мовами	Уміння: читати і розуміти науково популярні публікації та художні твори історичного змісту іноземною мовою; знаходити потрібну інформацію про світ іноземними мовами; створювати іноземною мовою інформацію про минуле й сучасні суспільні (зокрема культурні) процеси в Україні; спілкуватися з однолітками, які представляють різні країни, для взаємообміну знаннями з історії. Ставлення: інтерес до історії культурного, економічного й суспільно-політичного життя країн регіону, Європи і світу. Навчальні ресурси: іншомовні науково-популярні публікації, адаптовані художні твори іноземною мовою
3.	Математична компетентність	Уміння: оперувати цифровими даними, математичними поняттями для пізнання і пояснення минулого й сучасних суспільних подій, явищ і процесів; перетворювати джерельну інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо); будувати логічні ланцюжки подій, вчинків; використовувати статистичні матеріали у вивченні історії. Ставлення: прагнення обирати раціональні способи пояснення подій минулого, причин і можливих шляхів розв'язання сучасних соціальних, політичних, економічних проблем. Навчальні ресурси: джерела із статистичними даними у формі діаграм, таблиць, графіків тощо.
4.	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: пояснювати та оцінювати вплив природного середовища на життя людини в окремі історичні періоди; розкривати зміст і значення господарських, промислових, наукових і науково-технічних революцій, вплив на суспільне життя технологій, технічних винаходів і наукових теорій. Ставлення: сталий інтерес до науково-технічного прогресу та здобутків природничих наук; визнання цінності природних ресурсів для сьогодення та майбутніх поколінь, готовність раціонально їх використовувати в повсякденному житті; сміливо реагувати на ризики екологічних загроз, долучаючись до громадських акцій на захист природи.
		Навчальні ресурси: матеріали про розвиток природничих наук у різні історичні періоди.

5.	Інформаційноцифрова компетентність	Уміння: використовувати цифрові технології для пошуку потрібної історичної та соціальної інформації, її нагромадження, перевірки і впорядкування; створювати вербальні й візуальні (графіки, діаграми, фільми) тексти, мультимедійні презентації та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією соціального та історичного змісту під час аналізу повідомлень електронних медіа; виявляти джерела й авторів інформації, робити коректні посилання. Ставлення: дотримання визначених норм поведінки і моральних правил у роботі з соціальною інформацією, зокрема дотримання авторського права. Навчальні ресурси: публікації на історичну, соціальнополітичну тематику, електронні інформаційні ресурси, цифрові бібліотеки.
6.	Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: визначати власні навчальні цілі в соціальній сфері й галузі знань про минуле; аналізувати процес власного навчання, відстежувати зміни у сприйнятті інформації; знаходити й опрацьовувати джерела соціальної та історичної інформації; критично аналізувати й узагальнювати здобуті відомості й досвід. Ставлення: розуміння соціальної ролі освіти в минулому і тепер, відкритість до сталого самонавчання, бажання ділитися знаннями з іншими. Навчальні ресурси: матеріали, в яких відображено алгоритми опрацювання інформації соціального та історичного змісту.
7.	Ініціативність підприємливість	Уміння: використовувати досвід пізнання історії для вибору дійових життєвих стратегій; виявляти можливості й загрози для майбутньої професійної та підприємницької діяльності, аналізуючи світовий досвід та уроки минулого; працювати для загального добра громади; генерувати нові ідеї, оцінювати переваги і ризики, вести перемовини, працювати самостійно і в групі; планувати, організовувати, реалізовувати індивідуальні чи командні проекти (зокрема дослідницько-пошукового характеру), представляти їх результати. Ставлення: готовність використовувати досвід історії для самопізнання й досягнення добробуту; усвідомлення важливості дотримання етичних норм підприємницької діяльності та потреби розвитку соціально відповідального бізнесу; зважений підхід до ухвалення рішень, що несуть ризики, ґрунтований на досвіді минулого і сучасного соціального життя. Навчальні ресурси: біографії історичних постатей, відомих підприємців-меценатів, які розвивали українську культуру.
8.	Соціальна та	Уміння: критично аналізувати джерела масової інформації

	громадянська компетентності	для протистояння деструктивним і маніпулятивним технікам впливу; знаходити переконливі історичні приклади вирішення конфліктів; працювати в групі, досягати порозуміння та налагоджувати співпрацю, використовуючи власний і чужий, зокрема взятий з історії, досвід; бути активним і відповідальним членом громадянського суспільства, що знає права людини і вміє їх захищати; ухвалювати зважені рішення, спрямовані на розвиток місцевої громади і суспільства, використовуючи знання з історії та інших соціальних дисциплін; ефективно співпрацювати з іншими, ініціювати та реалізовувати проекти екологічного, соціального характеру. Ставлення: ідентифікування себе як особистості й громадянина України; усвідомлення цінності людини (її життя, здоров'я, честі й гідності, недоторканності й безпеки); співпереживання за долю рідних і близьких, інших осіб, що потребують допомоги і підтримки; пошанування досвіду й цінностей власного й інших народів, держав, релігій і культур; толерантне сприйняття і ставлення до життєвої позиції іншого; волонтерство, підтримка громадських проектів та ініціатив Навчальні ресурси: Конституція України, міжнародні правові акти, біографії історичних постатей, сучасна публіцистика
9.	Обізнаність та самовираження у сфері культури	Уміння: образно мислити та уявляти; інтерпретувати твори мистецтва; розвивати власну національнокультурну ідентичність у сучасному багатокультурному світі; окреслювати основні тенденції розвитку культури в минулому та сьогоденні; використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого, осмислювати твори мистецтва в історичному контексті; зіставляти досягнення української культури з іншими культурами; виявляти вплив культури на особу та розвиток цивілізації. Ставлення: свідоме збереження і розвиток власної національної культури, повага до культур інших народів; відповідальна поведінка та піклування про пам'ятки української і світової культури; відкритість до міжкультурного діалогу. Навчальні ресурси: твори мистецтва, творчі проекти, інтерактивні заняття в музеях, галереях тощо.

10.	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: змінювати навколишній світ засобами сучасних технологій без шкоди для середовища; уміння надавати допомогу собі й тим, хто її потребує; ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативи і прогнозуючи наслідки для здоров'я, добробуту і безпеки людини; регулярно практикувати фізичну діяльність, демонструвати рухові вміння й навички з фізичної культури та використовувати їх у різних життєвих ситуаціях. Ставлення: відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей; дотримання моральноетичних і правових норм, правил екологічної поведінки в довкіллі;
		ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти, усвідомлення важливості бережливого природокористування, відповідальності за власну діяльність у природі; усвідомлення значення здоров'я для самовираження та соціальної взаємодії. Навчальні ресурси: соціальні / екологічні проекти; моделювання соціальних ситуацій, зокрема впливу природного та техногенного середовища на здоров'я і безпеку людини; мультимедійні презентації до проєктів щодо добробуту, здоров'я і безпеки.

Комплексним показником рівня історичної освіти є історична компетентність учнів, тобто здатність пізнавати минуле, заснована на знаннях, ціннісних орієнтирах і досвіді, набутих під час навчання. До елементів історичної компетентності належать:

☐ **Хронологічна компетентність**, тобто уміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причинно-наслідкові зв'язки, розглядати суспільні явища в конкретно-історичних умовах, виявляти зміни життя суспільства;

☐ **Просторова компетентність** – уміння орієнтуватися в історичному просторі та знаходити взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і природного довкілля;

☐ **Інформаційна компетентність** – уміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел;

☐ **Логічна компетентність** – уміння визначати і застосовувати теоретичні поняття для аналізу й пояснення історичних подій та явищ, ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації;

Аксіологічна компетентність – уміння формулювати оцінку історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між історією і сучасним життям.

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

Очікувані результати:

Учень:

показує на карті територіальні зміни в Європі; розкриває передумови і сутність революційних процесів; визначає вплив революцій на розвиток європейських країн; обґрунтовує історичне значення подій;

характеризує політичний і соціально-економічний розвиток країн Європи на Північній Америці у XIX ст.; встановлює синхронність подій «довгого XIX ст.»; пояснює місце України в геополітиці провідних країн світу; характеризує досягнення культури провідних країн світу; визначає прояви взаємодії культур народів Європи, Америки, Азії та Африки.

Предметні компетентності

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1.	Спілкування державною рідною, в разі відмінності мовами (і	Уміння: доступно і переконливо висловлювати думки, використовувати виражальні можливості мови для опису подій минулого і сучасності, реагувати мовними засобами на соціальні й культурні явища; розпізнавати мовні засоби впливу, розрізняти техніки переконування та маніпуляції; вести аргументовану дискусію на відповідну тематику; читати і розуміти перекладені та адаптовані українською літературною мовою писемні джерела, авторські публікації на історичні й соціально-політичні теми; творити українською мовою (усно і письмово) тексти історичного та соціального змісту. Ставлення: повага до української як державної / рідної (у разі відмінності) мови, зацікавлення її розвитком, розуміння цінності кожної мови; критичне сприймання інформації історичного та суспільно-політичного характеру; толерантне ставлення до альтернативних висловлювань інших людей. Навчальні ресурси: доповідь, виступ, дискусія.

2	Спілкування іноземними мовами	Уміння: читати і розуміти науково популярні публікації та художні твори історичного змісту іноземною мовою; знаходити потрібну інформацію про світ іноземними мовами; створювати іноземною мовою інформацію про минуле й сучасні суспільні (зокрема культурні) процеси в Україні; спілкуватися з однолітками, які представляють різні країни, для взаємообміну знаннями з історії. Ставлення: інтерес до історії культурного, економічного й суспільно-політичного життя країн регіону, Європи і світу. Навчальні ресурси: іншомовні науково-популярні публікації, адаптовані художні твори іноземною мовою
3.	Математична	Уміння: оперувати цифровими даними, математичними

	компетентність	поняттями для пізнання і пояснення минулого й сучасних суспільних подій, явищ і процесів; перетворювати джерельну інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо); будувати логічні ланцюжки подій, вчинків; використовувати статистичні матеріали у вивченні історії. Ставлення: прагнення обирати раціональні способи пояснення подій минулого, причин і можливих шляхів розв'язання сучасних соціальних, політичних, економічних проблем. Навчальні ресурси: джерела із статистичними даними у формі діаграм, таблиць, графіків тощо.
4.	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: пояснювати та оцінювати вплив природного середовища на життя людини в окремі історичні періоди; розкривати зміст і значення господарських, промислових, наукових і науково-технічних революцій, вплив на суспільне життя технологій, технічних винаходів і наукових теорій. Ставлення: сталий інтерес до науково-технічного прогресу та здобутків природничих наук; визнання цінності природних ресурсів для сьогодення та майбутніх поколінь, готовність раціонально їх використовувати в повсякденному житті; сміливо реагувати на ризики екологічних загроз, долучаючись до громадських акцій на захист природи. Навчальні ресурси: матеріали про розвиток природничих наук у різні історичні періоди.

5.	Інформаційноцифрова компетентність	Уміння: використовувати цифрові технології для пошуку потрібної історичної та соціальної інформації, її нагромадження, перевірки і впорядкування; створювати вербальні й візуальні (графіки, діаграми, фільми) тексти, мультимедійні презентації та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією соціального та історичного змісту під час аналізу повідомлень електронних медіа; виявляти джерела й авторів інформації, робити коректні посилання. Ставлення: дотримання визначених норм поведінки і моральних правил у роботі з соціальною інформацією, зокрема дотримання авторського права. Навчальні ресурси: публікації на історичну, соціальнополітичну тематику, електронні інформаційні ресурси, цифрові бібліотеки.
6.	Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: визначати власні навчальні цілі в соціальній сфері й галузі знань про минуле; аналізувати процес власного навчання, відстежувати зміни у сприйнятті інформації; знаходити й опрацьовувати джерела соціальної та історичної інформації; критично аналізувати й узагальнювати здобуті відомості й досвід. Ставлення: розуміння соціальної ролі освіти в минулому і тепер, відкритість до сталого самонавчання, бажання ділитися знаннями з іншими. Навчальні ресурси: матеріали, в яких відображено

		алгоритми опрацювання інформації соціального та історичного змісту.
7.	Ініціативність і підприємливість	Уміння: використовувати досвід пізнання історії для вибору дійових життєвих стратегій; виявляти можливості й загрози для майбутньої професійної та підприємницької діяльності, аналізуючи світовий досвід та уроки минулого; працювати для загального добра громади; генерувати нові ідеї, оцінювати переваги і ризики, вести перемовини, працювати самостійно і в групі; планувати, організовувати, реалізовувати індивідуальні чи командні проекти (зокрема дослідницько-пошукового характеру), представляти їх результати. Ставлення: готовність використовувати досвід історії для самопізнання й досягнення добробуту; усвідомлення важливості дотримання етичних норм підприємницької діяльності та потреби розвитку соціально відповідального бізнесу; зважений підхід до ухвалення рішень, що несуть ризики, ґрунтований на досвіді минулого і сучасного соціального життя. Навчальні ресурси: біографії історичних постатей, відомих підприємців-меценатів, які розвивали українську культуру.

8.	Соціальна громадянська компетентності та	Уміння: критично аналізувати джерела масової інформації для протистояння деструктивним і маніпулятивним технікам впливу; знаходити переконливі історичні приклади вирішення конфліктів; працювати в групі, досягати порозуміння та налагоджувати співпрацю, використовуючи власний і чужий, зокрема взятий з історії, досвід; бути активним і відповідальним членом громадянського суспільства, що знає права людини і вміє їх захищати; ухвалювати зважені рішення, спрямовані на розвиток місцевої громади і суспільства, використовуючи знання з історії та інших соціальних дисциплін; ефективно співпрацювати з іншими, ініціювати та реалізовувати проекти екологічного, соціального характеру. Ставлення: ідентифікування себе як особистості й громадянина України; усвідомлення цінності людини (її життя, здоров'я, честі й гідності, недоторканності й безпеки); співпереживання за долю рідних і близьких, інших осіб, що потребують допомоги і підтримки; пошанування досвіду й цінностей власного й інших народів, держав, релігій і культур; толерантне сприйняття і ставлення до життєвої позиції іншого; волонтерство, підтримка громадських проектів та ініціатив Навчальні ресурси: Конституція України, міжнародні правові акти, біографії історичних постатей, сучасна публіцистика.
9.	Обізнаність та самовираження у сфері культури	Уміння: образно мислити та уявляти; інтерпретувати твори мистецтва; розвивати власну національнокультурну ідентичність у сучасному багатокультурному світі;
		окреслювати основні тенденції розвитку культури в минулому та сьогоденні; використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого, осмислювати твори мистецтва в історичному контексті; зіставляти досягнення української культури з іншими культурами; виявляти вплив культури на особу та розвиток цивілізації. Ставлення: свідоме збереження і розвиток власної національної культури, повага до культур інших народів; відповідальна поведінка та піклування про пам'ятки української і світової культури; відкритість до міжкультурного діалогу. Навчальні ресурси: твори мистецтва, творчі проекти, інтерактивні заняття в музеях, галереях тощо.

10.	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: змінювати навколишній світ засобами сучасних технологій без шкоди для середовища; уміння надавати допомогу собі й тим, хто її потребує; ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативи і прогнозуючи наслідки для здоров'я, добробуту і безпеки людини; регулярно практикувати фізичну діяльність, демонструвати рухові вміння й навички з фізичної культури та використовувати їх у різних життєвих ситуаціях. Ставлення: відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей; дотримання моральноетичних і правових норм, правил екологічної поведінки в довкіллі; ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти, усвідомлення важливості бережливого природокористування, відповідальність за власну діяльність у природі; усвідомлення значення здоров'я для самовираження та соціальної взаємодії. Навчальні ресурси: соціальні / екологічні проекти; моделювання соціальних ситуацій, зокрема впливу природного та техногенного середовища на здоров'я і безпеку людини; мультимедійні презентації до проєктів щодо добробуту, здоров'я і безпеки.
-----	---	---

Освітня галузь Мистецтво

Мистецтво Очікувані

результати:

Учень:

- інтерпретує зміст творів мистецтва різних видів і стилів відповідно до соціокультурного контексту;
- розробляє індивідуальні та колективні проєкти з мистецтва різних епох
- застосовує зв'язки між різними видами мистецтва у художньо-творчій діяльності;
- висловлює особистісно-ціннісне ставлення щодо мистецтва різних стилів, виявляє комунікативні вміння в процесі обговорення різних явищ мистецтва в групах, виконує проєкти з мистецтва;
- здійснює самостійну пошукову діяльність щодо мистецтва різних стилів, використовує музейні матеріали;
- виконує творчі роботи та індивідуальні або колективні мистецькі проєкти з використанням традиційних і комп'ютерних технологій;
- бере активну участь у дискусіях, ліцейських культурно-мистецьких заходах;
- мислить творчо, генерує нові ідеї й ініціативи та втілює їх у життя для підвищення власного добробуту і для розвитку суспільства та держави.

Предметні компетентності:

1. Спілкування державною мовою

Уміння: висловлювати свої почуття та переживання від сприймання творів мистецтва; брати участь у дискусіях, обговореннях на теми мистецтва, чітко формулювати судження щодо мистецтва й мистецьких явищ; ділитися своїми творчими ідеями, почуттями, коментувати й оцінювати власну художньо-творчу діяльність і творчість інших.

Ставлення: усвідомлення загальнолюдських цінностей, національної самобутності через мистецтво, готовність до їхнього поширення.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: порівнювати оригінальні художні тексти та їх україномовні переклади.

Ставлення: утвердження багатства української мови; обстоювання можливості перекладу українською мовою будь-якого тексту іноземної мови; розуміння ролі іноземної мови як засобу пізнання іншого світу, збагачення власного культурного досвіду.

3. Математична компетентність

Уміння: аналізувати твори мистецтва, розуміти логіку художньої форми; здійснювати необхідні розрахунки для встановлення пропорцій, відтворення перспективи, створення об'ємно-просторових композицій, визначення метру, запису ритму тощо.

Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку математики й мистецтва на прикладах творів різних видів мистецтва.

4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях Уміння: спостерігати, досліджувати і відтворювати в художніх образах довкілля та явища природи засобами мистецтва; використовувати нові технічні засоби для втілення художніх ідей, застосовувати знання із природничих наук (акустики, оптики, хімії тощо).

Ставлення: розуміння гармонійної взаємодії людини і природи, сприймання довкілля як об'єкта для художньо-образної інтерпретації.

5. Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: застосовувати сучасні цифрові технології для створення, презентації та популяризації художніх образів; добирати й опрацьовувати потрібну інформацію (зображення, текст, аудіо, відео) для пізнання, творення мистецтва у пошуково-дослідній і соціокультурній діяльності.

Ставлення: усвідомлення можливостей використання сучасних цифрових технологій для художньо-творчого самовираження та віртуальних мистецьких подорожей.

6. Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: визначати власні художні інтереси та потреби; планувати й організовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва чи самовираження через мистецтво; раціонально використовувати час для

задоволення культурних потреб, здобувати, опрацьовувати мистецьку інформацію.

Ставлення: усвідомлення власного рівня опанування художньої інформації, самооцінювання досягнень і помилок, готовність до пошуку нових шляхів для художньо-творчого розвитку.

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: критично оцінювати й інтерпретувати явища культури минулого і сучасності, розуміючи роль традицій та інновацій; працювати в команді для пошуку вирішення художньо-творчих завдань; презентувати власні твори, пропонувати ідеї, шляхи розв'язання творчих завдань, оцінювати і визначати свої сильні і слабкі сторони.

Ставлення: ініціативність щодо участі в мистецьких заходах, прагнення до творчої самореалізації (відчуття потреби бути учасником мистецьких заходів і подій), відповідальність за особистий і колективний результат.

8. Соціальна і громадянська компетентності

Уміння: ефективно співпрацювати з іншими, зокрема для реалізації громадських мистецьких проєктів; творити (самостійно чи в команді) естетичне середовище.

Ставлення: усвідомлення своєї причетності до соціокультурних і суспільних процесів, розуміння своєї національної ідентичності завдяки пізнанню українського мистецтва в контексті світового, дбайливе ставлення до народних традицій, мистецтва рідного краю, власної культури і надбань інших культур; розуміння значущості мистецтва для суспільного розвитку; гордість за здобутки українців у мистецькій діяльності.

9. Обізнаність і самовираження у сфері культури

Уміння: розвивати власну емоційно-почуттєву сферу на основі сприймання мистецтва та художньо-творчої діяльності; аналізувати, інтерпретувати, давати естетичну оцінку творам різних видів мистецтва та довкілля; створювати художні образи засобами різних видів мистецтва.

Ставлення: пошана до національної культури; повага і толерантне ставлення до культурного розмаїття світу; усвідомлення потреби збереження художнього надбання людства.

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: використовувати мистецтво для вираження власних емоцій, почуттів, переживань та впливу на власний емоційний стан.

Ставлення: розуміння гармонійної взаємодії людини і природи, сприймання довкілля як об'єкта для художньо-образної інтерпретації.

Освітня галузь Математика

Змістове наповнення програми галузі математика реалізує компетентнісний підхід до навчання, спрямований на формування системи відповідних знань,

навичок, досвіду, здібностей і ставлення, яка дає змогу обґрунтовано судити про застосування математики в реальному житті, визначає готовність випускника закладу до успішної діяльності в різних сферах, його соціалізації, самореалізації особистості.

Створення новітніх програм обумовлене необхідністю організації навчання в нових реаліях. Важливою умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду.

Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації. Програми галузі математика покликані для організації навчання предметів, передбачають підготовку здобувачів освіти в органічному поєднанні з вивченням всіх природничих предметів, міжпредметну інтеграцію на основі застосування математичних методів (зокрема, методу математичного моделювання), бо у природничих науках, особливо фізичній, математика є не лише галуззю загальноосвітніх знань, а й методом наукового пізнання.

Алгебра

Очікувані результати Учень:

- Володіє математичною мовою, розуміння математичної символіки, математичних формул і моделей як таких, що дають змогу описати загальні властивості об'єктів, процесів та явищ;
- Здатний логічно обґрунтовувати та доводити математичні твердження, застосовувати математичні методи у процесі розв'язування навчальних і практичних задач;
- Використовувати математичні знання і вміння під час вивчення інших навчальних предметів;
- Володіє умінням працювати з підручником, опрацьовувати математичні тексти, шукати, використовувати додаткову навчальну інформацію, виокремлювати головне, аналізувати, робити висновки;
- Здатний оцінювати правильність і раціональність розв'язування математичних задач;

- Сформована система функціональних понять, умінь використовувати функції та її графіки для характеристики залежності між величинами;
- Сформована культура усних, письмових обчислень;
- Розширено знання про число від натуральних до дійсних;
- Вміє здійснювати перетворення алгебраїчних виразів, розв'язувати рівняння;
- Володіє вмінням виконувати основні геометричні побудови за допомогою геометричних інструментів (лінійки, транспортира, косинця, циркуля);
- Сформовані знання про геометричні фігури на площині, їх властивості, а також вміння застосовувати здобуті знання у навчальних і життєвих ситуаціях;
- Ознайомлений із способами і методами математичних доведень;
- Сформовані знання про основні геометричні величини (довжину, площу), про способи їх вимірювання і обчислення.

Предметні компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки, розуміти, пояснювати і перетворювати тексти математичних задач (усно і письмово), грамотно висловлюватись рідною мовою, доречно і коректно вживати в мовленні математичну термінологію, поповнювати свій словниковий запас.

Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.
Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення теорем.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: спілкуватися іноземною мовою з використанням числівників, математичних понять і найуживаніших термінів; ставити запитання, формулювати проблему; зіставляти математичний термін чи буквене позначення з його походженням з іноземної мови, правильно використовувати математичні терміни в повсякденному житті.

Ставлення: усвідомлення важливості вивчення іноземних мов для розуміння математичних термінів та позначень, пошуку інформації в іншомовних джерелах.
Навчальні ресурси: тексти іноземною мовою з використанням статистичних даних, математичних термінів.

3. Математична компетентність

Уміння: оперувати числовою інформацією, геометричними об'єктами на площині, встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності, будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, оцінювати результати, використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.

Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, успішного вивчення інших дисциплін.

Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, зокрема таких, що моделюють реальні життєві ситуації.

4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях Уміння: будувати та досліджувати математичні моделі природних явищ і процесів.

Ставлення: усвідомлення важливості математики як універсальної мови науки, техніки та технологій.

Навчальні ресурси: складання графіків, які ілюструють функціональну залежність результату впливу людської діяльності на природу.

5. Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритм; визначати достатність даних для розв'язування задачі; знаходити інформацію і оцінювати її достовірність; доводити істинність твердження.

Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення ІКТ для ефективного розв'язування математичних задач.

Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків за допомогою програмних засобів.

6. Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність, аналізувати, оцінювати результати своєї навчальної діяльності.

Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя.

Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії.

7. Ініціативність та підприємливість

Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії практичності, ефективності та точності, щоб обрати найкраще рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.

Ставлення: ініціативність; відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.

Навчальні ресурси: задачі підприємницького змісту (оптимізаційні задачі).

8. Соціальна і громадянська компетентність

Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аргументувати та відстоювати свою позицію; аналізувати власну економічну ситуацію.

Ставлення: ощадливість і поміркованість; відповідальність за спільну справу; повага до прав людини; рівне ставлення до інших незалежно від статків; активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.

Навчальні ресурси: завдання соціального змісту.

9. Обізнаність і самовираження у сфері культури

Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку; аргументувати та вести діалог; врахувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо). Ставлення: усвідомлення причетності до національної та світової культури через вивчення математики; усвідомлення впливу математики як окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.

Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва.

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших; аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; готовність брати участь у вирішенні питань збереження довкілля.

Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного предмета та екології на основі різних даних; ощадливе та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти.

Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя.

Геометрія

Очікувані результати:

Здобувач освіти:

- розпізнає життєві чи предметні ситуації як задачі, що можна розв'язати математичними методами; формулює їх математичною мовою та розв'язує, використовуючи математичні компетентності, оцінює похибку обчислень та інтерпретує отримані результати з урахуванням конкретних умов, змісту та цілей предмета дослідження; застосовує математичні моделі при вивченні природничих (фізика, астрономія, географія, економіка, хімія, біологія) та інших навчальних предметів;
- логічно мислить (аналізує та порівнює, прогнозує результат, узагальнює і систематизує, класифікує математичні об'єкти за певними властивостями, наводить контрприклад, висуває та перевіряє гіпотези); володіє алгоритмами та евристиками;

- користується відповідними джерелами для пошуку математичної інформації, може самостійно її проаналізувати та передати математичну суть (в текстовій, графічній, табличній, знаково-символьній формах);
- зображує геометричні фігури на площині, встановлює і обґрунтовує їхні властивості;
- застосовує властивості фігур при розв'язуванні задач;
- вимірює геометричні величини, які характеризують розміщення геометричних фігур (відстані, кути);
- знаходить кількісні характеристики фігур (площі, об'єми);
- розпізнає геометричні тіла, встановлює і обґрунтовує їхні найпростіші властивості.

Предметні компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти математичних задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні математичну термінологію, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; поповнювати свій словниковий запас.

Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань. Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення теорем.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: спілкуватися іноземною мовою з використанням числівників, математичних понять і найуживаніших термінів; ставити запитання, формулювати проблему; зіставляти математичний термін чи буквене позначення з його походженням з іноземної мови, правильно використовувати математичні терміни в повсякденному житті.

Ставлення: усвідомлення важливості вивчення іноземних мов для розуміння математичних термінів та позначень, пошуку інформації в іншомовних джерелах. Навчальні ресурси: тексти іноземною мовою з використанням статистичних даних, математичних термінів.

3. Математична компетентність

Уміння: оперувати числовою інформацією, геометричними об'єктами на площині та в просторі; встановлювати просторові відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.

Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного і оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших дисциплін.

Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, зокрема таких, що моделюють реальні життєві ситуації.

4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі і які можна розв'язати засобами математики; будувати та досліджувати математичні моделі природних явищ і процесів.

Ставлення: усвідомлення важливості математики як універсальної мови науки, техніки та технологій.

Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу.

5. Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.

Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості ІКТ для ефективного розв'язування математичних задач.

Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів.

6. Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.

Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.

Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії.

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії практичності, ефективності та точності, щоб обрати найкраще рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.

Ставлення: ініціативність; відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.

Навчальні ресурси: задачі підприємницького змісту (оптимізаційні задачі).

8. Соціальна та громадянська компетентності

Уміння: аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, вносити свою частку в роботу групи для вирішення проблеми; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет, користуючись математичними методами; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись, зокрема, і на математичні дані.

Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу.

Навчальні ресурси: задачі соціального змісту.

9. Обізнаність та самовираження у сфері культури

Уміння: здійснювати необхідні розрахунки для встановлення пропорцій, відтворення перспективи, створення об'ємно-просторових композицій; унаочнювати математичні моделі, зображати фігури, графіки, рисунки, схеми, діаграми.

Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку математики та культури на прикладах з архітектури, живопису, музики та ін.; розуміння важливості внеску математиків у загальносвітову культуру.

Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва.

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі статистичних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.

Ставлення: налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.

Навчальні ресурси: задачі соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя.

З метою підвищення ефективності навчання, необхідною умовою є залучення до навчально-виховного процесу компетентнісного, діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів, які передбачають систематичне включення учнів до різних видів активної навчально-пізнавальної діяльності та формування умінь корисних у реальних життєвих ситуаціях. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення математичного факту із практичної ситуації, а й

ілюструвати його застосування на практиці. Формуванню математичної та ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація у навчанні математики міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує їх рівень загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці.

Важливу роль у навчанні математики відіграє систематичне використання історичного матеріалу, який підвищує інтерес до вивчення математики, стимулює потяг до наукової творчості, пробуджує критичне ставлення до фактів.

Освітня галузь Природознавство

ГЕОГРАФІЯ

Очікувані результати:

Учень:

оперує основними географічними, суспільно-географічними поняттями, пояснює взаємозв'язки між природними компонентами, пояснює актуальність і необхідність вивчення економічної географії;

застосовує географічні знання для пояснення та оцінювання географічних процесів і явищ;

має знання та уявлення про Україну як цілісну країну, в якій відбуваються різноманітні глобальні та регіональні природні, суспільно-географічні та екологічні процеси, ознайомлений із структурою світового господарства та її відображенням в економіці України;

використовує різні джерела географічної інформації – картографічні, статистичні, геоінформаційні ресурси – для пошуку, інтерпретації і демонстрації різноманітних географічних даних;

виконує дії, набуті на основі застосування географічних знань і попереднього досвіду;

має уявлення про окремі поняття суспільно-географічного змісту; оцінює важливість знань про демографічні процеси для соціально-економічного розвитку України та країн світу;

виявляє вплив природних умов і природних ресурсів на розселення населення;

оцінює сучасну економічну ситуацію України, її місце серед країн світу; розуміє важливість знань з географії у розв'язанні актуальних проблем розвитку України;

вміє працювати в групі над географічними дослідженнями та проектами на засадах співробітництва, розуміє сенс поставленого завдання, вибудовує аргументацію;

застосовує практичні уміння і навички самостійної роботи, що сприяють активній соціально відповідальній поведінці у географічному просторі країни;

аналізує економічні, соціальні й екологічні процеси та явища на глобальному, регіональному і локальному рівнях;

самостійно оцінює рівень впливу людини на природу, безпеки довкілля як сфери життєдіяльності людини; усвідомлює необхідність дотримання здорового способу життя.

Предметні компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти математичних задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні математичну термінологію, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; поповнювати свій словниковий запас.

Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань. Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення теорем.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: спілкуватися іноземною мовою з використанням числівників, математичних понять і найуживаніших термінів; ставити запитання, формулювати проблему; зіставляти математичний термін чи буквене позначення з його походженням з іноземної мови, правильно використовувати математичні терміни в повсякденному житті.

Ставлення: усвідомлення важливості вивчення іноземних мов для розуміння математичних термінів та позначень, пошуку інформації в іншомовних джерелах.

Навчальні ресурси: тексти іноземною мовою з використанням статистичних даних, математичних термінів.

3. Математична компетентність

Уміння: оперувати цифровими даними, математичними поняттями для пізнання і пояснення минулого й сучасних суспільних подій, явищ і процесів; перетворювати джерельну інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо); будувати логічні ланцюжки подій, вчинків; використовувати статистичні матеріали у вивченні історії. Ставлення:

прагнення обирати раціональні способи пояснення подій минулого, причин і можливих шляхів розв'язання сучасних соціальних, політичних, економічних проблем.

4.Основні компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: пояснювати явища в живій природі, процеси та явища в економіці України та світу, використовуючи наукове мислення; самостійно чи в групі досліджувати живу природу, аналізувати і визначати проблеми довкілля; оцінювати значення географії для сталого розвитку та розв'язання глобальних проблем.

Ставлення: відповідальність за ощадне використання природних ресурсів, екологічний стан у місцевій громаді, в Україні та світі; готовність до розв'язання проблем, пов'язаних зі станом довкілля.

5.Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: використовувати цифрові технології для пошуку потрібної історичної та соціальної інформації, її нагромадження, перевірки і впорядкування; створювати вербальні й візуальні (графіки, діаграми, фільми) тексти, мультимедійні презентації та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією соціального та історичного змісту під час аналізу повідомлень електронних медіа; виявляти джерела й авторів інформації, робити коректні посилання.

Ставлення: дотримання визначених норм поведінки і моральних правил у роботі з соціальною інформацією, зокрема дотримання авторського права.

6.Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: визначати власні навчальні цілі в соціальній сфері й галузі знань; аналізувати процес власного навчання, відстежувати зміни у сприйнятті інформації; знаходити й опрацьовувати джерела інформації; критично аналізувати й узагальнювати здобуті відомості й досвід.

Ставлення: розуміння соціальної ролі географічної освіти в минулому і тепер, відкритість до сталого самонавчання, бажання ділитися знаннями з іншими.

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: використовувати досвід для вибору дійових життєвих стратегій; виявляти можливості й загрози для майбутньої професійної та підприємницької діяльності, аналізуючи світовий досвід та уроки минулого; працювати для загального добра громади; генерувати нові ідеї, оцінювати переваги і ризики, вести перемовини, працювати самостійно і в групі; планувати, організовувати, реалізовувати індивідуальні чи командні проекти (зокрема дослідницькопошукового характеру), представляти їх результати.

Ставлення: готовність використовувати досвід для самопізнання й досягнення добробуту; усвідомлення важливості дотримання етичних норм підприємницької діяльності та потреби розвитку соціально відповідального бізнесу; зважений

підхід до ухвалення рішень, що несуть ризики, ґрунтований на досвіді минулого і сучасного соціального життя.

8. Соціальна і громадянська компетентність

Уміння: критично аналізувати джерела масової інформації для протистояння деструктивним і маніпулятивним технікам впливу; знаходити переконливі історичні приклади вирішення конфліктів; працювати в групі, досягати порозуміння та налагоджувати співпрацю, використовуючи власний і чужий досвід; бути активним і відповідальним членом громадянського суспільства, що знає права людини і вміє їх захищати; ухвалювати зважені рішення, спрямовані на розвиток місцевої громади і суспільства, використовуючи знання з географії та інших соціальних дисциплін; ефективно співпрацювати з іншими, ініціювати та реалізовувати проекти екологічного, соціального характеру.

Ставлення: ідентифікування себе як особистості й громадянина України; усвідомлення цінності людини (її життя, здоров'я, честі й гідності, недоторканності й безпеки); співпереживання за долю рідних і близьких, інших осіб, що потребують допомоги і підтримки; пошанування досвіду й цінностей власного й інших народів, держав, релігій і культур; толерантне сприйняття і ставлення до життєвої позиції іншого; волонтерство, підтримка громадських проектів та ініціатив.

9. Обізнаність і самовираження у сфері культури

Уміння: образно мислити та уявляти; інтерпретувати твори мистецтва; розвивати власну національнокультурну ідентичність у сучасному багатокультурному світі; окреслювати основні тенденції розвитку культури в минулому та сьогоденні; використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого, осмислювати твори мистецтва в історичному контексті; зіставляти досягнення української культури з іншими культурами; виявляти вплив культури на особу та розвиток цивілізації.

Ставлення: свідоме збереження і розвиток власної національної культури, повага до культур інших народів; відповідальна поведінка та піклування про пам'ятки української і світової культури; відкритість до міжкультурного діалогу.

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: працювати в команді під час реалізації географічних проектів, застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших, оцінювати значення географічної науки для забезпечення добробуту людства. Самостійно чи в групі досліджувати позитивні та негативні наслідки діяльності підприємств на природу, стан населення; аналізувати і визначати проблеми довкілля;

Ставлення: турбота про здоров'я своє та інших людей, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти, усвідомлення важливості ощадного

природокористування, пошанування внеску кожного / кожної в досягнення команди.

БІОЛОГІЯ

Очікувані результати:

Учень:

- оперує біологічними термінами, пояснює біологічні особливості природи організму людини, вміло оперує методами біологічних досліджень;
- орієнтується в різних типах хімічних зв'язків, називає властивості та функції органічних та неорганічних сполук у живих системах;
- оцінює значення сенсорних систем для забезпечення процесів життєдіяльності організму та зв'язку організму із зовнішнім середовищем;
- висловлює судження щодо ролі клітини як елементарної структурної одиниці живих систем, розпізнає компоненти клітин на схемах та електронних мікрофотографіях ;
- називає основні типи поділу клітини, фази мітозу та мейозу;
- формулює закони Менделя, називає основні форми мінливості;
- пояснює основні положення сучасної теорії еволюції, називає основні характеристики популяції, вказує елементарні фактори еволюції;
- характеризує основні принципи біологічної систематики;
- добирає біологічну інформацію з надійних джерел, оцінює її достовірність, критично аналізує та застосовує в життєвих ситуаціях, зокрема і в навчанні;
- вміє організувати свій режим праці та відпочинку;
- застосовує отримані знання для надання першої невідкладної домедичної допомоги;
- характеризує фізіологічні та функціональні системи органів людини; • розуміє роль здорового способу життя у формуванні фізіологічного, психічного та репродуктивного здоров'я;

Предметні компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти математичних задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні математичну термінологію, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; поповнювати свій словниковий запас.

Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань. Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення теорем.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: спілкуватися іноземною мовою з використанням числівників, математичних понять і найуживаніших термінів; ставити запитання,

формулювати проблему; зіставляти математичний термін чи буквене позначення з його походженням з іноземної мови, правильно використовувати математичні терміни в повсякденному житті.

Ставлення: усвідомлення важливості вивчення іноземних мов для розуміння математичних термінів та позначень, пошуку інформації в іншомовних джерелах.

Навчальні ресурси: тексти іноземною мовою з використанням статистичних даних, математичних термінів.

3. Основні компетентності у природничих науках і технологіях Уміння:

розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями; пояснювати явища і процеси, що відбуваються в природі, використовуючи наукове мислення; застосовувати знання про функціонування організму людини для організації здорового способу життя; запобігати хворобам. застосовує знання про особливості функціонування популяцій, екосистем, біосфери для обґрунтування заходів їх збереження, прогнозування наслідків впливу людини на екосистеми, визначення правил своєї поведінки в сучасних екосистемах;

Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій, усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях; власна думка та позиція до вживання алкоголю, нікотину тощо. Застосовує знання для оцінки можливих позитивних і негативних наслідків застосування сучасних біотехнологій; висловлює судження щодо можливості використання генетично модифікованих організмів; щодо моральних і соціальних аспектів біологічних досліджень.

4. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших; усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних.

Ставлення: турбота про здоров'я своє та інших людей, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти; розуміння природи як сукупності живих систем різних рівнів.

Форми організації освітнього процесу *Tuni*

уроків:

- формування компетентностей («Будова та функції репродуктивної системи», «Форми мінливості організмів»);
- розвитку компетентностей («Дослідження мінливості у рослин і тварин», «Профілактика захворювань ендокринної системи»);

- перевірки та оцінювання досягнення компетентностей («Взаємодія регуляторних систем організму», «Основні шляхи розщеплення органічних речовин в живих організмах»)
- корекції основних компетентностей («Розв'язування елементарних вправ з реплікації, транскрипції та трансляції», «Мікроскопічна будова крові людини»);
- комбінований урок («Зсідання крові. Групи крові та переливання крові», «Генетика статі й успадкування, зчеплене зі статтю»).

Навчально-практичні заняття («Складання схем схрещування», «Визначення типу вищої нервової діяльності та властивостей темпераменту.») , уроки-семінари («Профілактика захворювань нервової системи», «Роль палеонтології, молекулярної генетики в обґрунтуванні теорії еволюції»).

Хімія

Навчання хімії у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році здійснюватиметься за такими **навчальними програмами**:

9 класи – Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Хімія.

9 класи, затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804. Відповідно до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня, затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 № 405, (таблиці 1 – 13) у всіх закладах загальної середньої освіти хімія вивчається:

у 9 класі – 2 години на тиждень.

Згідно з тенденціями, визначеними концепцією Нової української школи; виокремлено очікувані результати навчальної діяльності учнів за складниками предметної компетентності: знанням, діяльнісним і ціннісним; розкрито компетентнісний потенціал навчального предмета за ключовими компетентностями. Такий підхід спрямовує на формування в учнів ціннісних установок, світоглядних орієнтацій і набуття досвіду їх застосування у власній діяльності.

Очікувані результати:

Учень:

- складає електронні та графічні формули атомів № 1-38 хімічних елементів у нормальному і збудженому станах; електронні формули молекул, хімічні формули бінарних сполук за ступенями окиснення елементів;
- аналізує інформацію, закладену в періодичній системі та використовує її для характеристики хімічних елементів, визначення їхньої валентності, визначення хімічного характеру елементів, простих речовин, оксидів, гідратів оксидів;
- оцінює наукове значення періодичного закону;
- наводить приклади сполук із різним типом хімічного зв'язку та пояснює механізм утворення ковалентного та іонного зв'язків;

- прогнозує властивості речовин залежно від виду хімічного зв'язку і типу кристалічних ґраток;
- розрізняє валентність і ступінь окиснення елемента;
- пояснює сутність фізичної величини кількість речовини та встановлює взаємозв'язок між фізичними величинами (масою, молярною масою, об'ємом, молярним об'ємом, кількістю речовини);
- використовує сучасну українську номенклатуру основних класів неорганічних сполук; таблицю розчинності кислот, основ та солей для складання рівнянь хімічних реакцій;
- порівнює за хімічними властивостями основні та кислотні оксиди, луги і нерозчинні основи;
- класифікує неорганічні сполуки;
- характеризує хімічні властивості основних класів неорганічних сполук та типи хімічних зв'язків;
- обґрунтовує залежність властивостей речовин від їхньої будови;
- наводить приклади грубо-дисперсних систем, колоїдних та істинних розчинів; • розрізняє компоненти розчину, насичені й ненасичені, концентровані та розбавлені розчини;
- пояснює явища, що відбуваються під час розчинення речовин та обґрунтовує розчинення як фізико-хімічний процес;
- обчислює масову частку, масу, молярну концентрацію розчиненої речовини; • виготовляє розчини з певною масовою часткою, молярною концентрацією розчиненої речовини та еквівалентів розчиненої речовини.
- описує механізм дисоціації речовин з йонним і ковалентним полярним зв'язками;
- пояснює суть процесу електролітичної дисоціації, хімічні властивості електролітів, понять рН розчину й гідролізу солей;
- складає рівняння електролітичної дисоціації та обчислює ступінь електролітичної дисоціації.
- наводить приклади окисно-відновних реакцій та складає рівняння окисновідновних реакцій;
- пояснює суть електролізу, закони Фарадея.
- обґрунтовує залежність швидкості гомогенної та гетерогенної реакцій від температури, площі поверхні, тиску, зміщення стану хімічної рівноваги в результаті зміни концентрації, тиску, температури.
- називає перші 10 членів гомологічного ряду метану ,загальну формулу цього ряду, функціональні гідроксильну, карбоксильну та аміногрупи та наводить приклади застосування органічних сполук;
- характеризує склад, структуру, фізичні та хімічні властивості окремих речовин;
- обґрунтовує застосування органічних речовин їхніми властивостями, значення органічних сполук у живому організмі,

- розв'язує розрахункові задачі вивчених типів на прикладі органічних сполук;
- характеризує значення хімії в житті суспільства, збереженні довкілля, здоров'я людей;
- оцінює значення хімічних знань як складової загальної культури людини.

Предметні компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: використовувати в мовленні хімічні терміни, поняття, символи, сучасну українську наукову термінологію; брати участь в обговоренні питань хімічного змісту, чітко, зрозуміло й образно висловлювати свою думку, формулювати відповідь на поставлене запитання.

Ставлення: цінувати наукову українську мову, популяризувати хімічні знання.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: спілкуватися іноземною мовою з використанням числівників, математичних понять і найуживаніших термінів; ставити запитання, формулювати проблему; зіставляти математичний термін чи буквене позначення з його походженням з іноземної мови, правильно використовувати математичні терміни в повсякденному житті.

Ставлення: усвідомлення важливості вивчення іноземних мов для розуміння математичних термінів та позначень, пошуку інформації в іншомовних джерелах.

Навчальні ресурси: тексти іноземною мовою з використанням статистичних даних, математичних термінів.

3. Математична компетентність

Уміння: застосовувати математичні методи для розв'язування завдань хімічного характеру; Використовувати логічне мислення для розв'язування розрахункових та експериментальних задач, просторову уяву для складання структурних формул неорганічних речовин;

Ставлення: усвідомлювати необхідність математичних знань для розв'язування наукових і хіміко-технологічних проблем.

4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: формулювати, обговорювати й розв'язувати проблеми природничого характеру, визначати проблеми довкілля та пропонувати способи їх вирішення; проводити дослід з речовинами з урахуванням їхніх фізичних і хімічних властивостей; виконувати експериментальні завдання

Ставлення: цінувати наукову українську мову, популяризувати хімічні знання.

5. Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: визначати можливі джерела інформації, відбирати необхідну інформацію, оцінювати, аналізувати, перекодовувати інформацію; використовувати сучасні пристрої для отримання, опрацювання, збереження, передачі та представлення інформації; використовувати сучасні цифрові технології і пристрої для вивчення

хімічних явищ, для обробки результатів експериментів, дотримуватися правил безпеки в мережах та мережевого етикету.

Ставлення: ціннісні орієнтири у володінні навичками роботи з інформацією, сучасною цифровою технікою; дотримання авторського права, етичноморальних принципів поведінки з інформацією.

Навчальні ресурси: освітні цифрові ресурси, навчальні посібники **6.**

Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: ставити перед собою цілі й досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя; планувати, організовувати, здійснювати, аналізувати та коригувати власну навчально-пізнавальну діяльність; застосовувати набуті знання для оволодіння новими, для їх систематизації та узагальнення.

Ставлення: ціннісні орієнтири у володінні навчально-пізнавальними навичками, допитливість і спостережливість, готовність до інновацій; позитивне емоційне сприйняття власного розвитку, отримання задоволення від інтелектуальної діяльності.

Навчальні ресурси: дидактичні засоби

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: застосовувати хімічні знання для генерування ідей та ініціатив щодо проектної, конструкторської та винахідницької діяльності, для вирішення життєвих проблем, пов'язаних із матеріальними й енергетичними ресурсами; прогнозувати вплив хімії на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва; економно й ефективно використовувати сучасні технологічні можливості, матеріальні ресурси; ефективно організовувати власну діяльність.

Ставлення: ціннісне ставлення до хімічних знань, результатів власної праці та праці інших людей; усвідомлення необхідності виваженого підходу до вибору професії, оцінка власних здібностей; ініціативність, працьовитість, відповідальність як запорука результативності власної діяльності; прагнення досягти певного соціального статусу, зробити внесок до економічного процвітання держави.

Навчальні ресурси: приклади успішних бізнес-проектів у галузі новітніх технологій, навчальні екскурсії на високотехнологічні підприємства, зустрічі з успішними підприємцями

8. Соціальна й громадянська компетентності.

Уміння: займати активну та відповідальну громадянську позицію в учнівському колективі, активно працювати в групах, розподіляти ролі, оцінювати вклад власний та інших, приймати виважені рішення, які сприятимуть розв'язанню досліджуваної проблеми чи завдання, важливих для даного освітнього середовища, учнівського колективу; ефективно співпрацювати в команді над реалізацією навчальних дослідницьких проектів у галузі «Природознавство», залучаючи родину та іншу спільноту; використання надбань хімії і технологій для добробуту людини й безпеки довкілля.

Ставлення: готовність брати участь у природоохоронних заходах; самооцінка та оцінка поведінки інших стосовно можливих ризиків для здоров'я; - ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших людей, до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки; усвідомлення важливості ощадного природокористування, потенціалу хімічної науки щодо збереження довкілля.

Навчальні ресурси: робота в групах, проекти та інші види навчальної діяльності

9. Обізнаність і самовираження у сфері культури

Уміння: - використовувати знання з хімії під час реалізації власних творчих ідей; виявляти хімічні явища та процеси у творах мистецтва.

Ставлення: усвідомлення причетності до національної й світової культури через вивчення природничих наук і мистецтва; розуміння гармонійної взаємодії людини і природи.

Навчальні ресурси: твори мистецтва

10. Екологічна грамотність і здорове життя.

Уміння: усвідомлювати причинно-наслідкові зв'язки у природі та її цілісність; дотримуватися здорового способу життя; використовувати хімічні знання для пояснення користі і шкоди здобутків хімії і хімічної технології для людини і довкілля; влаштовувати власне життєве середовище без шкоди для себе, інших людей і довкілля; безпечно поводитись із хімічними сполуками і матеріалами в побуті.

Ставлення: розуміти важливість гармонійної взаємодії людини і природи; відповідально й ощадно ставитися до використання природних ресурсів як джерела здоров'я і добробуту та безпеки людини і спільноти.

Фізика

Навчання фізики у 2024-2025 навчальному році здійснюватиметься за такими навчальними програмами: **8-9 класи** – Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, наказ Міністерство освіти і науки України від 07.06.2017 № 804).

Оновлені програми для 8-9 класів та нові навчальні програми для 10-11 класів (рівень стандарту, профільний рівень) не містять фіксованого розподілу годин між розділами і темами курсу. У програмах наводиться лише тижнева і загальна кількість годин на вивчення предмету. Розподіл кількості годин, що відводиться на вивчення окремих розділів/тем, визначається учителем. За необхідності й виходячи з наявних умов навчально-методичного забезпечення, учитель має право самостійно визначати порядок вивчення тем та місце проведення лабораторних практикумів і практикумів з розв'язування задач – у кінці розділу або під час його вивчення.

Головним у оновлених програмах є те, що на перше місце в структурі програми поставлено очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учня. За такого підходу чітко видно, якими компетентностями має оволодіти школяр при

вивченні теми. Змістова частина програми в цьому випадку і стає похідною результативної частини. Така структура концентрує увагу не на змісті матеріалу: «що вивчати», а на тому «для чого це потрібно вивчати», що по суті і є основою компетентнісного підходу. У навчальних програмах прописані ключові компетентності і складники предметної компетентності, якими має оволодіти учень, і під ці компетентності організується їхня навчально-пізнавальна діяльність.

«Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів» структуровано за трьома компонентами компетентності: **знаннєвим, діяльнісним і ціннісним**. Виявлення сформованості знаннєвого компонента зумовлено у компетентності можливе через уміння оперувати термінами та поняттями; формулювати визначення понять; називати ті чи інші явища, процеси тощо; характеризувати їх за певними ознаками; пояснювати механізми процесів тощо.

Сформованість діяльнісного компонента тісно поєднана з виконанням практичної частини навчальної програми і в результатах навчання та відображена в уміннях розв'язувати фізичні задачі, виконувати експериментальні дослідження тощо.

Прояв ціннісного компонента виражений через ставлення учнів у висловлених судженнях, їх обґрунтуванні, оцінці, висновках.

Експериментальну частину програм осучаснено завдяки рекомендаціям щодо використання цифрових вимірювальних комплексів, застосування комп'ютерних програм для обробки результатів тощо.

Надано більшу свободу вчителю щодо вибору тем і форм виконання навчальних проектів, лабораторних робіт. Зазначений у навчальній програмі розподіл годин між розділами є орієнтовним. За необхідності і, виходячи з наявних умов навчально-методичного забезпечення, учитель має право самостійно змінювати обсяг годин, відведених програмою на вивчення окремого розділу, в тому числі змінювати порядок вивчення розділів. Відповідно до початкових планів до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня, затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 № 405, у гімназії фізика вивчається:

у 8 класі - 2 години на тиждень,

у 9 класі – 3 години на тиждень.

В освітньому процесі гімназії можуть використовувати лише навчальну літературу, що має гриф МОН України або схвалена відповідною комісією Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України. Шкільний курс фізики має двоконцентричну структуру, що узгоджено із структурою закладу загальної середньої освіти. У 8, 9 класах вивчається логічно завершений базовий курс фізики, який закладає основи фізичного знання на явищному (феноменологічному) рівні.

Зважаючи на те, що кожен навчальний предмет, окрім формування предметних компетентностей, робить свій внесок у формуванні ключових, у пояснювальній

записці упорядковано таблицю, в якій кожному ключову компетентність скорельовано з предметним змістом і навчальними ресурсами для її формування.

Визначено особливості запровадження наскрізних змістовних ліній «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність», які відображають провідні соціально й особистісно значущі ідеї, що послідовно розкриваються у процесі навчання й виховання.

Очікувані результати:

Учень:

використовує знання, отримані на уроках фізики, для вирішення проблем довкілля;

визначає причинно-наслідкові зв'язки впливу сучасного виробництва, життєдіяльності людини на довкілля;

критично оцінює результати людської діяльності в природному середовищі, усвідомлює важливість ощадного природокористування;

прогнозує екологічні та соціальні наслідки використання надбань фізики та сучасних технологій у природному й соціальному середовищі, оцінює їхнє значення для сталого розвитку;

бере участь у природоохоронних заходах, грамотній утилізації побутових відходів;

ефективно співпрацює з іншими над реалізацією екологічних і інших проектів, розв'язує проблеми довкілля, залучаючи членів родини та ширшу спільноту до природоохоронних заходів;

працює в команді, приймає виважені рішення, що сприятимуть вирішенню науково-технологічних, економічних, соціальних чи інших проблем сучасного суспільства;

визначає особистісні якості відомих учених-фізиків, що свідчать про їхню громадянську позицію, моральні якості;

розуміє, що стан надходження інвестицій в Україну, а отже й рівень добробуту в громадах, суспільстві в цілому залежить від рівня фізикоматематичної й технологічної освіти, розвитку високотехнологічного виробництва;

аналізує й критично оцінює події в державі на основі статистичних даних соціально-економічних, демографічних, екологічних та інших явищ і процесів в Україні та світі, протистоїть маніпулюванню свідомістю, що застосовується в інформаційному просторі, діє як активний та відповідальний член громадянського суспільства;

застосовує набуті знання та навички для збереження власного здоров'я та здоров'я інших;

дотримується правил безпеки життєдіяльності під час виконання навчальних

експериментів, у надзвичайних ситуаціях природного чи техногенного характеру;
оцінює позитивний потенціал та ризики використання надбань фізики, техніки і технологій для добробуту людини і безпеки суспільства та довкілля;
виявляє ціннісне ставлення до власного здоров'я і здоров'я інших людей, до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки;

застосовує фізичні знання для генерування ідей та ініціатив щодо проектної, конструкторської й винахідницької діяльності, для вирішення життєвих проблем, пов'язаних із матеріальними та енергетичними ресурсами;

прогнозує вплив фізики на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва;

оцінює можливості застосування набутих знань з фізики в майбутній професійній діяльності, для ефективного вирішення повсякденних проблем;

оцінює власні здібності щодо вибору майбутньої професії, пов'язаної з фізикою чи технікою;

розвиває ініціативність, працьовитість, відповідальність як запоруку результативності власної діяльності; прагне досягти певного соціального статусу в суспільстві, зробити внесок до

економічного процвітання держави;

презентує власні ідеї та ініціативи;

аналізує власну економічну ситуацію, родинний бюджет;

орієнтується в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, протистояти маніпуляціям, що використовуються в рекламному та інформаційному просторі;

має базові знання про механічні, теплові, електричні, магнітні, світлові, ядерні явища і процеси, їх прояв у природі та застосування у практичній діяльності людей;

уміє використовувати понятійний апарат фізики для пояснення перебігу природних явищ, технологічних процесів, усвідомлюють межі застосування фізичних моделей, законів і теорій;

уміє розв'язувати фізичні задачі та практичні життєві проблеми; має експериментальні вміння й дослідницькі навички; критично мислить, застосовує набуті знання в практичній діяльності; виявляє ставлення до ролі фізики в розвитку інших природничих наук,

техніки і технологій, застосування досягнень фізики для раціонального природокористування й запобігання їхнього шкідливого впливу на навколишнє природне середовище і організм людини;

формує уявлення про фізичну картину світу, прояви моральності щодо використання наукового знання в життєдіяльності людини й природокористуванні.

Предметні компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: сприймати пояснення вчителя, розуміти інформацію з підручників, посібників й інших текстових та медійних джерел державною/рідною мовою; усно й письмово тлумачити фізичні поняття, факти, явища, закони, теорії; представляти текстову інформацію в іншому вигляді; описувати (усно чи письмово) етапи проведення фізичного експерименту, використовуючи арсенал мовних засобів (терміни, поняття тощо); складати план виступу, будувати відповідь, готувати реферат, повідомлення; обговорювати проблеми природничого змісту, брати участь у дискусії.

Ставлення: Усвідомлення потреби вільного володіння державною мовою для грамотного висловлювання власної думки, особистісного розвитку, здійснення навчальної та професійної діяльності; розуміння значущості внеску учених-фізиків, зокрема українських, у розвиток світової науки; прагнення до самовдосконалення, збагачення, поповнення та систематичного вживання української природничо-наукової термінологічної лексики.

Навчальні ресурси: навчальні, науково-популярні, художні тексти та медійні матеріали, твори мистецтва, що містять описи фізичних явищ; дослідницькі проекти міжпредметного змісту

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: Використовувати іншомовні навчальні та науково-популярні джерела для отримання інформації фізичного й технічного змісту, самоосвіти та саморозвитку; розуміти фізичні поняття та найуживаніші терміни іноземною мовою, використовувати їх в усних чи письмових текстах; описувати природничі проблеми іноземною мовою; спілкуватися на тематичних міжнародних форумах та у соціальних мережах із співрозмовниками з інших країн.

Ставлення: зацікавленість інформацією фізичного й технічного змісту іноземною мовою; розуміння глобальності екологічних проблем і прагнення долучитися до їх вирішення, зокрема й за посередництвом іноземної мови

Навчальні ресурси: довідкова література, онлайнві перекладачі, іншомовні сайти, статті з Вікіпедії іноземними мовами, іноземні підручники і посібники

3. Математична компетентність

Уміння: Застосовувати математичні методи для опису, дослідження фізичних явищ і процесів, розв'язування фізичних задач, опрацювання та оцінювання результатів експерименту; розуміти й використовувати математичні методи для аналізу та опису фізичних моделей реальних явищ і процесів.

Ставлення: усвідомлення важливості математичного апарату для опису та розв'язання фізичних проблем і задач.

Навчальні ресурси: завдання на виконання розрахунків, алгебраїчних перетворень, побудову графіків, малюнків, аналіз і представлення результатів експериментів та лабораторних робіт, обробка статистичної інформації, інформації наведеної в графічній, табличній й аналітичній формах

4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: пояснювати природні явища і технологічні процеси; використовувати знання з фізики для вирішення завдань, пов'язаних із реальними об'єктами природи і техніки; за допомогою фізичних методів самостійно чи в групі досліджувати природу.

Ставлення: відповідальність за ощадне використання природних ресурсів; готовність до вирішення проблем, пов'язаних зі станом довкілля; оцінка значення фізики та технологій для формування цілісної наукової картини світу, сталого розвитку.

Навчальні ресурси: навчальні проекти, конструкторські завдання, фізичні задачі, ситуативні вправи щодо дослідження стану довкілля, ощадного використання природних ресурсів тощо, відвідування музеїв науки й техніки

5. Інформаційно-цифрова компетентність.

Уміння: визначати можливі джерела інформації, відбирати необхідну інформацію, оцінювати, аналізувати, перекодовувати інформацію; використовувати сучасні пристрої для отримання, опрацювання, збереження, передачі та представлення інформації; використовувати сучасні цифрові технології і пристрої для вивчення фізичних явищ, для обробки результатів експериментів, моделювання фізичних явищ і процесів; дотримуватися правил безпеки в мережах та мережевого етикету.

Ставлення: ціннісні орієнтири у володінні навичками роботи з інформацією, сучасною цифровою технікою; дотримання авторського права, етичноморальних принципів поведінки з інформацією.

Навчальні ресурси: освітні цифрові ресурси, навчальні посібники

6. Уміння вчитися впродовж життя.

Уміння: ставити перед собою цілі й досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя; планувати, організовувати, здійснювати, аналізувати та коригувати власну навчально-пізнавальну діяльність; застосовувати набуті знання для оволодіння новими, для їх систематизації та узагальнення.

Ставлення: ціннісні орієнтири у володінні навчально-пізнавальними навичками, допитливість і спостережливість, готовність до інновацій; позитивне емоційне сприйняття власного розвитку, отримання задоволення від інтелектуальної діяльності.

Навчальні ресурси: дидактичні засоби

7.Ініціативність і підприємливість.

Уміння: застосовувати фізичні знання для генерування ідей та ініціатив щодо проектної, конструкторської та винахідницької діяльності, для вирішення життєвих проблем, пов'язаних із матеріальними й енергетичними ресурсами; прогнозувати вплив фізики на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва; оцінювати можливість застосування набутих знань з фізики в майбутній професійній діяльності, для ефективного вирішення повсякденних проблем; оцінювати власні здібності щодо вибору майбутньої професії, пов'язаною з фізикою чи технікою; економно й ефективно використовувати сучасну техніку, матеріальні ресурси; ефективно організовувати власну діяльність.

Ставлення: ціннісне ставлення до фізичних знань, результатів власної праці та праці інших людей; усвідомлення необхідності виваженого підходу до вибору професії, оцінка власних здібностей; ініціативність, працьовитість, відповідальність як запорука результативності власної діяльності; прагнення досягти певного соціального статусу, зробити внесок до економічного процвітання держави.

Навчальні ресурси: приклади успішних бізнес-проектів у галузі новітніх технологій (мікроелектроніка, нанотехнології, космічна техніка, електромобілі тощо), навчальні екскурсії на високотехнологічні підприємства, зустрічі з успішними підприємцями

8. Соціальна й громадянська компетентності.

Уміння: займати активну та відповідальну громадянську позицію в учнівському колективі, самоврядуванні школи, серед мешканців селища, мікрорайону тощо; активно працювати в групах, розподіляти ролі, оцінювати вклад власний та інших, приймати виважені рішення, які сприятимуть розв'язанню досліджуваної проблеми чи завдання, важливих для даного освітнього середовища, учнівського колективу; ефективно співпрацювати в команді над реалізацією навчальних дослідницьких проектів у галузі «Природознавство», залучаючи родину та іншу спільноту; визначати особистісні якості відомих учених-фізиків, що свідчать про їхню громадянську позицію, моральні якості. використання надбань фізики, техніки і технологій для добробуту людини й безпеки довкілля.

Ставлення: готовність брати участь у природоохоронних заходах; самооцінка та оцінка поведінки інших стосовно можливих ризиків для здоров'я; - ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших людей, до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки; усвідомлення важливості ощадного природокористування, потенціалу фізичної науки щодо збереження довкілля.

Навчальні ресурси: робота в групах, проекти та інші види навчальної діяльності.

9. Обізнаність і самовираження у сфері культури.

Уміння: здійснювати необхідні розрахунки для встановлення пропорцій, відтворення перспективи, створення об'ємно-просторових композицій; унаочнювати математичні моделі, зображати фігури, графіки, рисунки, схеми, діаграми.

Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку фізики та культури на прикладах з архітектури, живопису, музики та ін.; розуміння важливості внеску фізиків у загальносвітову культуру.

10. Екологічна грамотність і здорове життя.

Уміння: застосовувати набуті знання та навички для збереження власного здоров'я та здоров'я інших; - дотримуватися правил безпеки життєдіяльності під час виконання навчальних експериментів, у надзвичайних ситуаціях природного чи техногенного характеру; визначати причинно-наслідкові зв'язки впливу сучасного виробництва, життєдіяльності людини на довкілля; - аналізувати проблеми довкілля, визначати способи їх вирішення.

Освітня галузь Технології

Інформатика

Очікувані результати :

- Розуміє поняття двійкового коду, називає одиниці вимірювання його довжини та пояснює їх співвідношення та описує загальний принцип побудови таблиці кодів символів.
- Визначає характеристики складових персонального комп'ютера залежно від його призначення.
- Має уявлення про принципи та можливості опрацювання текстових даних, структуру документа та вибирає засоби для опрацювання текстових даних.
- Створює веб-сторінки за допомогою автоматизованих засобів та публікує їх в Інтернеті.
- Наводить приклади програмного забезпечення для опрацювання об'єктів мультимедіа та пояснює його призначення.
- Подає дані в табличному та графічному вигляді, інтерпретує дані, подані графічно.
- Бере участь у діяльності глобальної інтернет-спільноти, дотримуючись правил поведінки в Інтернет-середовищі.
- Розуміє призначення мови програмування та основних її елементів. Наводить приклади сучасних мов програмування.
- Створює і налагоджує програми, зокрема подійно- й об'єктно-орієнтовані.
- Використовує в програмах вирази, коректно добирає типи даних. Розпізнає задачі, для розв'язання яких доцільно використовувати засоби програмування.

Предметні компетентності.

1. Спілкування державною мовою.

Уміння: створювати інформаційні продукти та грамотно і безпечно комунікувати з використанням сучасних технологій державною (і рідною у разі відмінності) мовою;

Ставлення: усвідомлення комунікаційної ролі ІТ; надавання переваги використанню програмних засобів та ресурсів з інтерфейсом державною (і рідною у разі відмінності) мовами.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: використовувати програмні засоби та ресурси з інтерфейсом іноземними мовами;

Ставлення: усвідомлення ролі ІТ в інтерперсональній комунікації у глобальному контексті; оперувати базовою міжнародною ІТ-термінологією.

3. Математична компетентність

Уміння: розуміти, використовувати та створювати математичні моделі об'єктів та процесів для розв'язування задач із різних предметних галузей засобами інформаційних технологій.

Ставлення: усвідомлення ролі математики як однієї з основ ІТ

4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях Уміння: застосовувати логічне, алгоритмічне, структурне та системне мислення для розв'язування життєвих проблемних ситуацій та прикладних завдань; послуговуватися технологічними пристроями.

Ставлення: усвідомлення міждисциплінарного значення інформатики;

5. Інформаційно-цифрова компетентність

Розкривається у змісті предмета

6. Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: організовувати свою діяльність з використанням програмних засобів для планування та структурування роботи, а також співпраці з членами соціуму; самостійно опановувати нові технології та засоби діяльності.

Ставлення: виявлення допитливості, наполегливості, впевненості, вміння мотивувати себе до навчальної діяльності, долати перешкоди як ключові чинники успіху навчально-пізнавального процесу інформатики; усвідомлення відповідальності за власне навчання

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: здатність генерувати та реалізовувати ідеї з використанням ІТ. Знання основ підприємництва в ІТ-сфері.

8. Соціальна та громадянська компетентності

Уміння: формування здатності вести дискусію та відстоювати свою позицію щодо актуальних питань функціонування громадянського суспільства, пов'язаних зі сферою ІТ, наприклад, про рівний доступ та цифрову нерівність, віртуальний світ, штучний інтелект, ІТ-юриспруденцію, авторське право на інформаційний продукт, кібербезпеку.

9. Обізнаність та самовираження у сфері культури

Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог дотримуючись етики спілкування і взаємодії у віртуальному просторі; враховувати художньо-естетичну складову при створенні інформаційних продуктів (сайтів, малюнків, текстів тощо). Ставлення:

культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному інформаційному суспільстві;

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: проводити дослідження та розв'язання проектних задач на тему охорони довкілля з використанням засобів обробки текстової, табличної та графічної інформації. Оцінювати та опановувати нові технології як засіб саморозвитку.

Освітня галузь Здоров'я і фізична культура

Змістове наповнення предмета: Програма характеризується спрямованістю на реалізацію принципу варіативності, який передбачає планування навчального матеріалу відповідно до віково-статевих особливостей учнів, їхніх інтересів, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу (спортивний зал, спортивні пришкольні майданчики, стадіон, басейн тощо), кадрового забезпечення.

Навчальна програма побудована за модульною системою. Вона складається з двох інваріантних, або обов'язкових модулів: теоретикометодичні знання та загальна фізична підготовка і трьох варіативних модулів:

- легка атлетика; -
волейбол; - баскетбол.

Очікувані результати:

- наводить приклади визначних спортивних досягнень олімпійців, характеризує цінності олімпізму;
- пояснює основи раціонального харчування;
- називає досягнення українських олімпійців на міжнародній арені, роль Національного олімпійського комітету України для розвитку спорту; називає ознаки обмороження, опіків та профілактику їх попередження, правила загартування холоддовими та тепловими процедурами; пояснює значення занять фізичною культурою та спортом для підтримання розумової працездатності, має уявлення про правила домедичної допомоги під час травм;
- характеризує правила самостійних занять фізичними вправами;
- характеризує засоби та методи розвитку швидкісно-силових якостей; виконує згинання і розгинання рук в упорі лежачи; підтягування у висі та у висі лежачи на перекладині; присідання на одній та двох ногах;
- дотримується правил безпеки на уроках і під час позаурочних фізкультурних занять, має уявлення про правила надання домедичної допомоги під час травм;

- виконує: повороти в русі наліво, направо, команду «Прямо!», організовувальні вправи, різновиди ходьби, бігу, стрибків, вправи в русі, в парах, у трійках, без предмета, з предметами (набивними м'ячами, гантелями, гімнастичними лавами, джгутами);
- виконує вправи для розвитку швидкості, спритності, витривалості, розвитку сили, гнучкості, швидкісно-силових якостей, формування та корекції постави;
- виконує стрибки з місця в довжину та висоту; серійні стрибки з поштовхом однієї та двох ніг; вистрибування з присіду; стрибки «в глибину» з наступним вистрибуванням угору; кидки і ловіння набивного м'яча (1 кг) в парах
- бере участь у спортивних іграх.

Предметні компетентності:

1. Основні компетентності у природничих науках і технологіях.

Уміння: застосовувати інноваційні технології для покращення здоров'я; виконувати різні фізичні вправи в умовах природного середовища, використовувати сили природи в процесі занять із фізичної культури. Ставлення: розуміння гармонійної взаємодії людини і природи, сприймання екологічного довкілля як ідеального простору для реалізації фізичної активності людини, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, усвідомлення важливості бережливого природокористування.

2. Екологічна грамотність і здорове життя.

Уміння: свідомо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших, організувати гру чи інший вид рухової діяльності, спілкуватися в різних ситуаціях фізкультурноспортивної діяльності.

Ставлення: усвідомлення важливості дотримання санітарно-гігієнічних вимог при виконанні фізичних вправ, значення рухової активності в житті людини для покращення здоров'я, самоконтролю в процесі занять фізичною культурою, дотримання правил безпечної поведінки під час уроків, змагань та інших форм фізичного виховання. Організація навчального процесу:

- забезпечення оптимізації навчально-виховного процесу із застосуванням елементів інноваційних методів навчання та здійснення міжпредметних зв'язків;
- забезпечення освітньої, виховної, оздоровчої, розвивальної спрямованості навчального процесу;
- формування в учнів/учениць умінь і навичок самостійно займатися фізичними вправами;
- забезпечення диференційованого підходу до організації навчального процесу з урахуванням стану здоров'я, рівня фізичного розвитку, рухової підготовленості та статі учнів, урахування їх мотивів та інтересів до заняття фізичними вправами;
- використання вчителем різноманітних організаційних форм, засобів, методів і прийомів навчання;

- досягнення оптимальної рухової активності всіх учнів/учениць протягом кожного уроку у з урахуванням стану здоров'я. **Основи здоров'я**

Програма затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804 Очікувані результати:

- Учень: називає складові та ознаки фізіологічної, психологічної та соціальної зрілості, ознаки види і рівні надзвичайних ситуацій та права і обов'язки людини при надзвичайних ситуаціях та в період ліквідації їх наслідків; наводить приклади різних видів надзвичайних ситуацій; пояснює роль життєвих навичок для адаптації людей у сучасному світі;
- уміє оцінювати рівень ризику у надзвичайних ситуаціях та виконувати найпростіші рятувальні роботи, користуватися засобами індивідуального захисту і рятувальним спорядженням;
- називає основні складові оздоровчих систем, наслідки незбалансованого харчування;
 уміє надавати першу допомогу при харчових отруєннях і кишкових інфекціях;
- називає стадії і завдання психосоціального розвитку особистості, складові свого духовного розвитку та структуру потреб людини; наводить приклади фізіологічних, соціальних і духовних потреб;
- уміє користуватися прийомами ефективного читання і запам'ятовування;
- усвідомлює біосоціальний характер формування особистості, значення духовних потреб;
- називає основні групи факторів ризику, що викликають ДТП, функції правоохоронних органів України щодо збереження життя і здоров'я громадян та права, обов'язки і відповідальність за правопорушення для різних вікових груп;
- наводить приклади зниження дії чинників ризику ДТП, чинників техногенного впливу на довкілля та небезпечних ситуацій, пов'язаних із торгівлею людьми, залученням до деструктивних соціальних угруповань, виявами тероризму;
- дотримується правил дорожньої безпеки та правил безпеки при користуванні комп'ютером, Інтернетом.
 називає чинники підтримання мотивації до здорового способу життя та чинники, що впливають на здоров'я людини;
- аналізує свій спосіб життя, особисті цілі і розробляє довгострокові плани, враховуючи важливі сфери життя;
- демонструє високий рівень мотивації до здорового способу життя, віру в себе, позитивне ставлення до своїх життєвих перспектив;
- наводить приклади популярних видів рухової активності та гігієнічних процедур;

- називає індикатори фізичної форми та чинники розвитку фізичного здоров'я;
- уміє здійснювати експрес-оцінку та моніторинг власного здоров'я;
- називає складові самореалізації і життєвого самовизначення, критерії професійного самовизначення, умови ефективного навчання; уміє застосовувати прийоми самоконтролю, визначати свій стиль навчання, застосовує прийоми ефективного навчання, раціонально планує час;
- усвідомлює необхідність вибору професії згідно з власними бажаннями, здібностями і перспективами на ринку праці;
- називає чинники ризику репродуктивного здоров'я молоді в Україні, шляхи інфікування ВІЛ, гепатитами В і С та методи профілактики ВІЛінфекції та ЗПСШ;
- наводить приклади негативних наслідків ранніх статевих стосунків; називає рівні та види загроз і заходи безпеки на індивідуальному, національному і глобальному рівнях, роль безпеки в ієрархії потреб;
- уміє оцінювати ризики для життя і здоров'я людини на індивідуальному і суспільному рівнях та обґрунтовує взаємозв'язок особистої, національної і глобальної безпеки;
- демонструє відповідальне ставлення до екологічних проблем своєї місцевості.

Предметні компетентності:

- 1. Основні компетентності у природничих науках і технологіях** Уміння: застосовувати знання з природничих наук (біології людини, бережливого природокористування, методів дослідження природи) для забезпечення добробуту, здоров'я і безпеки; установлювати причинно-наслідкові зв'язки між природним та соціальним довкіллям, прогнозувати соціальні наслідки використання сучасних технологій у природному та соціальному середовищі
Ставлення: відповідальність за власну діяльність у природі; ціннісне ставлення до природозбережувальних та природовідновлювальних технологій; екологічно доцільна поведінка

2. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між станом природного довкілля і здоров'ям, добробутом і безпекою громади; діяти в небезпечних ситуаціях та надавати першу необхідну допомогу; визначати взаємозв'язок складників здоров'я; дотримуватися правил особистої гігієни, збалансованого харчування і рухової активності; аналізувати вплив способу життя на добробут і безпеку (особисту і громадську). Ставлення: ціннісне ставлення до навколишнього середовища як потенційного джерела здоров'я та добробуту та безпеки людини і спільноти; відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей.

Повна загальна середня освіта

10-11 класи

Загальні положення

Освітня програма загальної середньої освіти III ступеня (повна загальна середня освіта) розроблена відповідно до Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти». Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані. Навчальний план для 10-х та 11 класів гімназії розроблено відповідно до Державного стандарту, з метою його впровадження у частині повної загальної середньої освіти з 1 вересня 2018 року. Навчальний план гімназії розроблено на основі навчального плану для 10-11 класів загальної середньої освіти «Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня», затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 № 408 (у редакції наказу МОН України від 28.11.2019 №1493 зі змінами, внесеними наказом МОН України від 31.03.2020 № 464). Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення, які подані в рамках навчальних планів (таблиця 1);
- очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм, перелік яких наведено в таблиці 2; пропонується зміст окремих предметів, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН;
- рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією Типовою освітньою програмою.

Загальний обсяг навчального навантаження учнів 10-11-х класів – по 1330 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані.

Навчальний план зорієнтований на роботу гімназії за 5-денним навчальним тижнем. Гранично допустиме навантаження учнів збільшено до меж, що не перевищують санітарно-гігієнічних норм (відповідно до ДСанПіН 5.5.2.008-01). У зв'язку із карантинними обмеженнями, спричиненими COVID-19 і з метою мінімізації контактів між гімназистами та педагогами розроблено ряд заходів, а

саме: застосування модульного підходу до вивчення дисциплін, введення різного часу початку занять, запровадження часткового дистанційного навчання. Частину навчальних годин навчального плану призначено для забезпечення профільного спрямування навчання в старшій школі. Профіль навчання формується закладом освіти з урахуванням можливостей забезпечити якісну його реалізацію.

Зміст профілю навчання реалізується системою окремих предметів і курсів:

- базові та вибірково-обов'язкові предмети, що вивчаються на рівні стандарту;
 - профільні предмети, що вивчаються на профільному рівні;
 - курси за вибором, до яких належать спеціальні і факультативні курси.
- У 2023-2024 н.р у гімназії для учнів VI(10) та VII(11) класів організовано навчання за трьома профілями: право, економіка, журналістика.

Загальний обсяг навчального навантаження учнів 10-11 -х класів – 1330 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах.

Для організації освітнього процесу при складанні власного навчального плану гімназія обрала варіант, який містить перелік базових предметів, що включають окремі предмети суспільно-гуманітарного та математично природничого циклів.

До базових предметів належать: «Українська мова», «Українська література», «Зарубіжна література», «Іноземна мова», «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта», «Математика», «Фізика і астрономія», «Біологія і екологія», «Хімія», «Географія», «Фізична культура», «Захист Вітчизни», «Інтегрований курс природознавства».

На вивчення базових предметів відводиться мінімальна кількість тижневих годин, що має забезпечити досягнення рівня очікуваних результатів навчання учнів згідно з державними вимогами Державного стандарту. Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом, також забезпечується вибірково-обов'язковими предметами, що вивчаються на рівні стандарту. Із запропонованого переліку учні обрали два предмети(інформатику і мистецтво), які будуть вивчатися відповідно в 10 і 11 класах.

Профільність є ефективним засобом диференціації навчання у старшій школі, забезпечує більш глибоку підготовку старшокласників у тій галузі знань і діяльності, до яких у них сформувались стійкі інтереси і здібності. Рішення про розподіл годин для формування відповідного профілю навчання приймає педагогічна рада, враховуючи освітні потреби учнів, кадрове забезпечення, матеріально-технічну базу гімназії тощо.

Спеціальні курси разом із профільними предметами відображають специфіку конкретного профілю навчання і визначають його сутність. Вони призначені для доповнення, поглиблення змісту окремих розділів профільних предметів, можуть містити додаткові споріднені розділи, що не включені до навчальних програм, знайомити учнів із галузями знань, не представленими в змісті окремих предметів, але орієнтованими на комплекс можливих професій у руслі обраного профілю навчання тощо.

Кількість годин для вивчення профільного предмета складається з кількості годин, відведених навчальним планом закладу освіти на вивчення відповідних базових предметів, і кількості годин, передбачених на профільні предмети. З метою поглибленого вивчення профільних предметів у 2023-2024 н.р. учні

VI(10)-VII(11)-х класів будуть вивчати навчальні предмети: «Фінансова грамотність», «Практичне право», «Медійну грамотність та журналістика», «Риторика».

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх окремих предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища.

Наскрізнi лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях. Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через: організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання.

Навчальні предмети	Природничий	Суспільно-гуманітарний	Суспільно-гуманітарний
	10 - А	10 - Б	10 - В
Інваріантна складова			
Українська мова	3	3	3
Українська література	2	2	2
Зарубіжна література	1	1	1
Англійська мова	4	4	4
Історія: Україна і світ	3		-
Історія України	-	4	4
Всесвітня історія	-	2	2
Математика	5	4	4
Біологія та екологія	2	-	-
Географія	1	-	-
Фізика та астрономія	2	-	-
Хімія	2	-	-
Природничі науки (інтегрований курс)	-	4	4
Фізична культура	2	2	2
Хореографія	1	1	1
Мистецтво			

Захист України	2	2	2
Варіативна складова			
Німецька мова	2	2	2
Інформатика	1	1	1
Правознавство	2	2	2
Економіка	2	2	2
Фінансова грамотність	1	-	-
Журналістика	-	-	-
Громадянська освіта	-	1	1
Разом	37	37	37
Вакансії	1	1	1
Всього фінансується	38	38	38

Навчальні предмети	Економі - ка	Журна- лістика	Право	Право
	11 - А	11 - Б	11 - В	11-Г
Базові предмети				
Українська мова	3	5	3	3
Українська література	2	2	2	2
Зарубіжна література	1	1	1	1
Англійська мова	4	4	4	4
Історія: Україна і світ	3	3	-	
Історія України	-	-	4	4
Всесвітня історія	-	-	2	2
Математика	6	4	4	4
Біологія та екологія	2	2	-	
Географія	1	1	-	
Фізика та астрономія	3	2	-	
Хімія	1	1	-	
Природничі науки (інтегрований курс)	-	-	4	4
Фізична культура	2	2	2	2
Хореографія	2	2	2	2
Захист України	2	2	2	2
Вибірково-обов'язкові предмети				
Мистецтво	1	1	1	1
Профільні предмети				
Правознавство	2	2	2	2
Економіка	2	2	2	2
Журналістика	-	2	-	-

Освітню програму гімназії укладено за такими освітніми галузями: Мови і літератури
Суспільствознавство
Мистецтво
Математика
Природознавство
Технології
Здоров'я і фізична культура.

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах. Рекомендовані форми організації освітнього процесу.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей; корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо.

Засвоєння нового матеріалу можна проводити на лекції, конференції, екскурсії і т. д. Для конференції, дискусії вчителем або учнями визначаються теми доповідей учнів, основні напрями самостійної роботи. На навчальній екскурсії учні отримують знання, знайомлячись із експонатами в музеї, з роботою механізмів на підприємстві, спостерігаючи за різноманітними процесами, що відбуваються у природі. Консультації проводяться з учнями, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів. Розвиток і корекцію основних компетентностей можна, крім уроку відповідного типу, проводити на семінарі, заключній конференції, екскурсії тощо. Семінар як форма організації об'єднує бесіду та дискусію учнів. Заключна конференція може будуватися як у формі дискусії, так і у формі диспуту, на якому обговорюються полярні точки зору. Учитель або учні підбивають підсумки обговорення і формують висновки.

Окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою; предмети за вибором; роботу в проектах; позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Українська мова

У 2025/2026 навчальному році вивчення української мови здійснюватиметься за такими програмами:

у 10 -11 класах – за новими навчальними програмами (рівень стандарту та

профільний рівень), що затверджені наказом МОН від 23.10.2017 № 1407. Навчальні програми розміщені на офіційному сайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>

Нові навчальні програми для 10-11 класів відповідають засадничим положенням Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392), ключовим положенням концепції «Нова українська школа».

Очікувані результати:

Учень:

- знає та розуміє функції мови;
- усвідомлює значення мови як найважливішого засобу пізнання, спілкування і впливу;
- обґрунтовує необхідність вільного володіння державною мовою;
- усвідомлює права й мовні обов'язки учня як громадянина своєї держави;
- цінує відкритість до пізнання різних культур через мови;
- оперує мовознавчими термінами;
- користується лінгвістичними словниками й довідниками з метою вдосконалення власного мовлення;
- редагує речення й тексти, у яких допущено лексичні та граматичні помилки доцільно застосовує виразні можливості синтаксичних засобів для досягнення комунікативної мети;
- виявляє емоційно-ціннісне ставлення до людини, отримує задоволення від інтелектуальної діяльності.

Предметні компетентності:

1. Спілкування державною мовою

Уміння: використовувати українську мову як державну для духовного, культурного й національного самовияву; володіти всіма видами мовленнєвої діяльності; усно й письмово тлумачити поняття, факти; висловлювати думки, почуття, погляди; оцінювати й осмислювати ситуацію спілкування; реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ (у школі, громадських місцях, удома, на дозвіллі); здійснювати адекватний змістові й умовам спілкування добір мовно-виразальних засобів; володіти засобами української мови — її стилями, типами, жанрами; правильно вимовляти й писати слова, творити їх граматичні форми; конструювати речення й тексти; дотримувати норм етикету під час спілкування.

Ставлення: поцінування української мови як державної; усвідомлення її як державотворчого чинника та чинника національної ідентичності; свідоме послуговування українською мовою в усіх сферах життя; захоплення красою, естетичною довершеністю, багатством виразальних засобів української мови; сприйняття спілкування як цінності; усвідомлення значення ефективного спілкування; ціннісне ставлення до співрозмовників; у виборі рішень керування системою цінностей, схвалених суспільством.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: виявляти в текстах запозичення з інших мов; пояснювати лексичне значення, правопис та особливості вживання слів іноземного походження; обговорювати прочитані або прослухані мовою оригіналу та в перекладі українською фольклорні та літературні твори.

Ставлення: розуміння ролі іноземної мови як засобу пізнання іншого світу та збагачення власного культурного досвіду; розуміння потреби популяризувати Україну у світі засобами іноземних мов; готовність до міжкультурного діалогу, відкритість до пізнання різних культур.

3. Математична грамотність

Уміння: оперувати абстрактними поняттями; виокремлювати головну й другорядну інформацію; установлювати причинно-наслідкові зв'язки; чітко формулювати визначення та будувати гіпотези; формулювати тезу й добирати аргументи; перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (схему, таблицю, діаграму); доцільно й правильно використовувати в мовленні числівники. Ставлення: прагнення висловлюватися точно, логічно, послідовно; бережливе ставлення до часу.

4. Компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: швидко й ефективно шукати інформацію про довкілля, використовувати різні види читання для здобуття нових знань; критично оцінювати відображені в наукових, художніх і публіцистичних текстах результати людської діяльності в природному середовищі; змістовно, логічно, послідовно, точно описувати процес власної діяльності; спостерігати, аналізувати, проводити мовні експерименти; словесно оформлювати результати досліджень; визначати роль природи в житті людини; використовувати сучасні технології.

Ставлення: сприйняття природи як цінності; готовність захищати довкілля, зберігати природні ресурси для сьогодення та майбутніх поколінь; готовність до опанування новітніх технологій.

5. Інформаційно-комунікаційна компетентність

Уміння: діяти за алгоритмом, зокрема здійснювати пошукову діяльність та аналіз мовних явищ; створювати інструкцію та діяти за інструкцією; складати план тексту; впевнено й водночас критично застосовувати інформаційно комунікаційні технології (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією з навчальною метою та в приватному спілкуванні; грамотно й безпечно комунікувати в інформаційному просторі; розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм; розвивати медійну грамотність; переводити навчальну інформацію в інший формат.

Ставлення: задоволення пізнавального інтересу; прагнення до гармонійного спілкування у віртуальному інформаційному просторі, критичне сприйняття інформації, поданої в ЗМІ; прагнення додержувати правил роботи з інформацією (дотримання авторського права тощо).

6. Уміння вчитися протягом життя

Уміння: визначати мету навчальної діяльності та способи її досягнення; планувати й організовувати власну навчальну діяльність; читати, використовуючи різні види читання (ознайомлювальне, вибіркове, вивчальне та ін.); постійно поповнювати власний словниковий запас; користуватися різними джерелами довідкової інформації (словниками, енциклопедіями, онлайн ресурсами); здійснювати самооцінювання результатів власної діяльності, рефлексію; застосовувати комунікативні стратегії відповідно до мети та ситуації спілкування.

Ставлення: сприйняття освіти, навчальних досягнень, зокрема у вивченні мови, як цінностей, готовність удосконалювати знання мови і власне

мовлення впродовж життя, розвивати мовне чуття; розуміння ролі читання для власного розвитку; усвідомлення потреби вчитися з метою самовдосконалення й самореалізації; здатність і внутрішня потреба самостійно здобувати знання і формувати вміння відповідно до поставлених цілей з метою самовдосконалення й самореалізації.

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: аргументовано і грамотно висловлювати власну громадянську позицію в суспільно-політичних питаннях; співпрацювати з іншими на результат, запобігати конфліктам і розв'язувати їх, досягати розумних компромісів.

Ставлення: сприйняття людської гідності як найвищої цінності; повага до законів України, зокрема до норм українського мовного законодавства; повага до правових норм; усвідомлення необхідності конструктивної участі у громадському житті.

8. Соціальна та громадянська компетентності

Уміння: презентувати власні ідеї та ініціативи зрозуміло, грамотно, використовуючи доцільні виражальні мовні засоби; використовувати ефективні комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій; самоорганізовуватися; оцінювати економічні ініціативи та економічну діяльність.

Ставлення: готовність брати на себе відповідальність; розуміння ролі комунікативних умінь для успішної професійної кар'єри.

9. Обізнаність та самовираження у сфері культури

Уміння: використовувати українську мову для духовного й культурного самовиявлення; дотримуватися норм української літературної мови та мовленнєвого етикету; використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях; створювати тексти, виражаючи власні ідеї, досвід і почуття та використовуючи художні засоби; добирати літературу для читання з метою одержання насолоди та користі від прочитаного.

Ставлення: сприйняття літературного твору як засобу збагачення особистого емоційно-чуттєвого досвіду, отримання естетичного задоволення від творів мистецтва; зацікавленість світовими культурними набутками, повага до розмаїття культурного вираження різних народів.

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: дотримуватися здорового способу життя; враховувати вплив слова на психічне здоров'я людини; відповідально використовувати мовні виражальні засоби; застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним та маніпулятивним впливам, що є загрозою здоровому способу життя; виявляти толерантність до різних поглядів, співчувати; конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах, досягнення соціальної захищеності, сімейного щастя тощо; бережливо ставитися до природи.

Ставлення: сприймання здоров'я як загальнолюдської цінності; бажання дотримуватися здорового способу життя; усвідомлення значення навколишнього середовища для життя і здоров'я людини; готовність зберігати природні ресурси.

Очікувані результати:

Учень:

- розкриває багатозначність художнього образу; розрізняє різні типи образів;
- пояснює значення пісні в житті українського народу; визначає тематику, пояснює роль засобів художньої виразності в них;
- називає основні факти з біографії Т. Шевченка, Лесі Українки, інших письменників, твори яких вивчаються;
- виявляє специфіку окремих відображених міфологічних і фольклорних, а також традиційних (вічних) тем, сюжетів, образів, мотивів у літературному творі (спадщині) письменника;
- вдумливо й виразно читає поезії; визначає їхній настрій;
- знає, коментує зміст творів, що вивчаються; визначає їх тему, ідею, головні проблеми, особливості композиції, жанрові ознаки, автобіографічні мотиви (якщо є), специфічні ознаки національної літератури;
- характеризує образи, пояснює алегоричність (якщо є); порівнює їх; визначає основні засоби образотворення;
- аналізує сюжет, композиційні особливості творів; пояснює відмінність між сюжетом і композицією;
- знає визначення, ознаки і застосовує під час інтерпретації та аналізу художнього твору (окремого фрагменту) літературознавчі поняття: художній твір, історичні пісні, думи, вільний вірш, драматичний твір;
- групує і класифікує матеріал на основі певних критеріїв, узагальнює його, робить висновки.

Предметні компетентності:

1. Спілкування державною мовою

Уміння: розуміти україномовні тексти різних жанрів і стилів; послуговуватися державною мовою в різноманітних життєвих ситуаціях; застосовувати різноманітні комунікативні стратегії залежно від мети спілкування. Ставлення: поцінування краси й багатства української мови; усвідомлення ролі української мови як ключового чинника творення нації і держави, самоствердження особистості; відстоювання права спілкуватися українською мовою в різноманітних сферах життя суспільства.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: порівнювати оригінальні художні тексти та їх україномовні переклади.

Ставлення: утвердження багатства української мови; обстоювання можливості перекладу українською мовою будь-якого тексту іноземної мови; розуміння ролі іноземної мови як засобу пізнання іншого світу, збагачення власного культурного досвіду.

3. Математична компетентність

Уміння: розвивати абстрактне мислення; установлювати причинно наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію; чітко формулювати визначення й будувати гіпотези; перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема).

Ставлення: прагнення висловлюватися точно, логічно та послідовно.

4. Компетентності у природничих науках і технологіях Уміння: критично оцінювати результати людської діяльності в природному середовищі, відображені у

творах літератури. Ставлення: готовність до опанування новітніми технологіями; оперативне реагування на технологічні зміни.

5. Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: діяти за алгоритмом; працювати в різних пошукових системах для отримання потрібної інформації; розпізнавати маніпулятивні технології і протистояти їм; грамотно й безпечно спілкуватися в мережі Інтернет. Ставлення: прагнення дотримуватися етичних норм у віртуальному інформаційному просторі; задоволення пізнавального інтересу в інформаційному середовищі; критичне ставлення до медійної інформації.

6. Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: визначати мету і цілі власної діяльності й розвитку, планувати й організовувати їх, здійснювати задумане, оцінювати результат; використовувати різноманітні стратегії навчання; користуватися різними джерелами інформації; знаходити, аналізувати, систематизувати й узагальнювати одержану інформацію, перетворювати її з однієї знакової системи в іншу; працювати в парі, групі; читати, використовуючи різні види читання: ознайомлювальне, вибіркове, навчальне тощо; постійно поповнювати власний словниковий запас; застосовувати комунікативні стратегії відповідно до мети й ситуації спілкування.

Ставлення: прагнення використовувати українську мову в різних життєвих ситуаціях; готовність удосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію; розуміння ролі читання для власного інтелектуального зростання.

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: аналізувати життєву ситуацію з певної позиції; презентувати власні ідеї та ініціативи чітко, грамотно, використовуючи доцільні мовні засоби; використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій, рішень і виявлення лідерських якостей.

Ставлення: готовність брати відповідальність за себе та інших; розуміння ролі комунікативних умінь для успішної професійної кар'єри.

8. Соціальна та громадянська компетентності

Уміння: толерантно відстоювати власну позицію в дискусії; розрізняти маніпулятивні технології і протистояти їм; аргументовано й грамотно висловлювати власну думку щодо суспільно-політичних питань; уникати дискримінації інших у процесі спілкування; критично оцінювати тексти соціально-політичного змісту.

Ставлення: повага до різних поглядів, ідей, вірувань; здатність співчувати, довіряти й викликати довіру; поцінування людської гідності; повага до закону та правових норм; утвердження права кожного на власну думку.

9. Обізнаність та самовираження у сфері культури

Уміння: зіставляти специфіку розкриття певної теми (образу) в різних видах мистецтва; ідентифікувати себе як представника певної культури; визначати роль і місце української культури у світовому контексті; читати літературні твори, використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях; створювати тексти, висловлюючи власні ідеї, спираючись на досвід і почуття та використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби. Ставлення: поцінування набутоків інших культур, зацікавлення ними; відкритість

до міжкультурної комунікації; потреба читання літературних творів для естетичної насолоди та рефлексії над прочитаним.

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: ілюструвати екологічні проблеми прикладами з художніх творів; бережливо ставитися до природи як важливого чинника реалізації особистості; розуміти переваги здорового способу життя.

Ставлення: усвідомлення людини як частини природи, незворотності покарання за зло, причинене довкіллю; аналіз літературних текстів (епізодів) екологічного спрямування, усні / письмові презентації в рамках дослідницьких

Зарубіжна література

Очікувані результати:

Учень:

- усвідомлює розмаїття культур різних країн, місце української літератури у світовому історико-літературному процесі;
- називає основні епохи (періоди) літературного процесу в різних країнах;
- називає найвідоміші священні книги людства, розуміє їхнє значення для розвитку світових релігій, культури, мистецтва;
- знає загальні особливості розвитку античної літератури;
- знає і пояснює хронологічні межі доби Середньовіччя, основні ознаки й тенденції розвитку середньовічних літератур Заходу і Сходу; називає видатних представників середньовічної літератури Заходу і Сходу;
 - визначає риси гуманізму в літературних творах доби Відродження;
- розповідає про ключові віхи життя й творчості митців, розкриває їхній внесок в історію національних літератур і світової культури;
 - визначає провідні ознаки бароко як художнього напрямку; розповідає про чинники формування класицизму як літературного напрямку;
 - виявляє актуальність порушених письменниками ХХ ст. тем і проблем; цінує людську гідність, усвідомлює право кожного на власну думку.

Предметні компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: сприймати, розуміти інформацію державною мовою; усно й письмово тлумачити поняття, факти, висловлювати думки, почуття, погляди. Ставлення: поцінування української мови як державної – чинника національної ідентичності; готовність активно послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: порівнювати оригінальні художні тексти та їх україномовні переклади.

Ставлення: утвердження багатства української мови; обстоювання можливості перекладу українською мовою будь-якого тексту іноземної мови; розуміння ролі іноземної мови як засобу пізнання іншого світу, збагачення власного культурного досвіду.

3. Математична компетентність

Уміння: розвивати абстрактне мислення; перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема).

Ставлення: прагнення висловлюватися точно, логічно та послідовно.

4.Основні компетентності у природничих науках і технологіях.

Уміння: швидко й ефективно шукати інформацію, використовувати різні види читання для здобуття нових знань; здійснювати пошукову діяльність, словесно оформлювати результати досліджень.

Ставлення: готовність до опанування новітніх технологій.

5.Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: використовувати інтернет-ресурси для отримання нових знань.

Ставлення: критичне ставлення до медійної інформації.

6.Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: читати, використовуючи різні види читання: ознайомлювальне, вибіркове, навчальне тощо.

Ставлення: усвідомлення ролі читання для власного інтелектуального зростання.

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: аналізувати життєву ситуацію з певної позиції; презентувати власні ідеї та ініціативи чітко, грамотно, використовуючи доцільні мовні засоби; використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій, рішень і виявлення лідерських якостей.

Ставлення: готовність брати відповідальність за себе та інших; розуміння ролі комунікативних умінь для успішної професійної кар'єри.

8.Соціальна і громадянська компетентності

Уміння: аргументовано і грамотно висловлювати власну думку щодо суспільно-політичних питань.

Ставлення: поцінування людської гідності.

9.Обізнаність і самовираження у сфері культури

Уміння: використовувати українську мову як державну для духовного, культурного й національного самовияву; потреба читання літературних творів для естетичної насолоди та рефлексії над прочитаним.

10.Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: не завдавати шкоди довкіллю в ході власної діяльності. Ставлення: готовність зберігати природні ресурси для сьогодення та майбутнього.

Англійська мова Очікувані

результати:

Учень:

- здійснює спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміє на слух зміст автентичних текстів;
- читає і розуміє автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснює спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовує досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою;
- використовує у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;

- критично оцінює інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлює свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіє з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування;
- обирає й застосовує доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб;
- ефективно користується навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.

Предметні компетентності:

1.Спілкування державною мовою

Уміння: використовувати українознавчий компонент в усіх видах мовленнєвої діяльності; засобами іноземної мови популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції, критично оцінювати їх.

Ставлення: гордість за Україну, її мову та культуру; розуміння потреби популяризувати Україну у світі засобами іноземних мов; усвідомлення того, що, вивчаючи іноземну мову, ми збагачуємо рідну; готовність до міжкультурного діалогу.

2.Спілкування іноземними мовами

Реалізується через предметні компетентності.

3.Математична компетентність

Уміння: розв'язувати комунікативні та навчальні проблеми, застосовуючи логіко-математичний інтелект; логічно обґрунтовувати висловлену думку; використовувати математичні методи (графіки, схеми) для виконання комунікативних завдань.

Ставлення: готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних і навчальних проблем.

4.Основні компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: описувати іноземною мовою природні явища, технології, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини.

Ставлення: інтерес до природи та почуття відповідальності за її збереження; розуміння глобальності екологічних проблем і прагнення долучитися до їх розв'язання за допомогою іноземної мови.

5.Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж; створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами; спілкуватися іноземною мовою з використанням інформаційно комунікаційних технологій (ІКТ); застосовувати ІКТ для пошуку, обробки, аналізу та підготовки інформації відповідно до поставлених завдань.

Ставлення: готовність дотримуватись авторських прав та мережевого етикету.

6.Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: визначати комунікативні потреби та цілі під час вивчення іноземної мови; використовувати ефективні навчальні стратегії для вивчення мови відповідно до власного стилю навчання; самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел та критично оцінювати її; організовувати свій час і навчальний простір; оцінювати власні навчальні досягнення.

Ставлення: сміливість у спілкуванні іноземною мовою; подолання власних мовних бар'єрів; відповідальність за результати навчальнопізнавальної діяльності; внутрішня мотивація та впевненість в успіху.

7.Ініціативність і підприємливість

Уміння: ініціювати усну, писемну, зокрема онлайн взаємодію іноземною мовою для розв'язання конкретної життєвої проблеми; генерувати нові ідеї, переконувати в їх доцільності та об'єднувати однодумців задля втілення цих ідей у життя; презентувати себе і створювати тексти (усно і письмово) іноземною мовою, які сприятимуть майбутній кар'єрі.

Ставлення: дотримання етичної поведінки під час розв'язання життєвих проблем; комунікабельність та ініціативність; ставлення до викликів як до нових можливостей; відкритість до інновацій; креативність.

8.Соціальна та громадянська компетентності

Уміння: формувати власну позицію; співпрацювати з іншими для досягнення визначеного результату, спілкуючись іноземною мовою; розв'язувати конфлікти у комунікативних ситуаціях; переконувати, аргументувати, досягати взаєморозуміння/ компромісу у ситуаціях міжкультурного спілкування; переконувати засобами іноземної мови у важливості дотримання прав людини; критично оцінювати інформацію з різних іншомовних джерел.

Ставлення: толерантність у спілкуванні з іншими; активність в утвердженні демократичних цінностей; усвідомлення необхідності володіння іноземними мовами для підвищення власного добробуту.

9.Обізнаність та самовираження у сфері культури

Уміння: висловлювати іноземною мовою власні почуття, переживання і судження щодо творів мистецтва; порівнювати та оцінювати мистецькі твори та культурні традиції різних народів.

Ставлення: усвідомлення цінності культури для людини і суспільства; повага до багатства і розмаїття культур.

10.Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: розвивати екологічне мислення під час опрацювання тем, текстів, новин, комунікативних ситуацій, аудіо- та відеоматеріалів; розробляти, презентувати та обґрунтовувати проекти, спрямовані на збереження довкілля; пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови. Ставлення: сприймання природи як цілісної системи; готовність обговорювати питання, пов'язані із збереженням навколишнього середовища; відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки.

Освітня галузь Суспільствознавство

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Очікувані результати

Учень:

- характеризує історичні процеси;
- визначає причини і наслідки історичних явищ;
- розташовує в хронологічній послідовності події;
- показує на карті об'єкти, пов'язані з історичним матеріалом;
- обґрунтовує власні судження;

- зіставляє типові процеси і явища європейської та української історії Раннього Нового часу;
- аналізує і визначає сутність історичного документу;
- розпізнає пам'ятки українського мистецтва;
- визначає особливості історичного періоду;
- встановлює цивілізаційні здобутки українського суспільства.

Предметні компетентності

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1.	Спілкування державною рідною, в разі відмінності) мовами (і	Уміння: доступно і переконливо висловлювати думки, використовувати виражальні можливості мови для опису подій минулого і сучасності, реагувати мовними засобами на соціальні й культурні явища; розпізнавати мовні засоби впливу, розрізняти техніки переконування та маніпуляції; вести аргументовану дискусію на відповідну тематику; читати і розуміти перекладені та адаптовані українською літературною мовою писемні джерела, авторські публікації на історичні й соціальнополітичні теми; творити українською мовою (усно і письмово) тексти історичного та соціального змісту. Ставлення: повага до української як державної / рідної (у разі відмінності) мови, зацікавлення її розвитком, розуміння цінності кожної мови; критичне сприймання інформації історичного та суспільно-політичного характеру; толерантне ставлення до альтернативних висловлювань інших людей. Навчальні ресурси: доповідь, виступ, дискусія.
2	Спілкування	Уміння: читати і розуміти науково популярні публікації та

	іноземними мовами	художні твори історичного змісту іноземною мовою; знаходити потрібну інформацію про світ іноземними мовами; створювати іноземною мовою інформацію про минуле й сучасні суспільні (зокрема культурні) процеси в Україні; спілкуватися з однолітками, які представляють різні країни, для взаємообміну знаннями з історії. Ставлення: інтерес до історії культурного, економічного й суспільно-політичного життя країн регіону, Європи і світу. Навчальні ресурси: іншомовні науково-популярні публікації, адаптовані художні твори іноземною мовою
--	-------------------	---

3.	Математична компетентність	Уміння: оперувати цифровими даними, математичними поняттями для пізнання і пояснення минулого й сучасних суспільних подій, явищ і процесів; перетворювати джерельну інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо); будувати логічні ланцюжки подій, вчинків; використовувати статистичні матеріали у вивченні історії. Ставлення: прагнення обирати раціональні способи пояснення подій минулого, причин і можливих шляхів розв'язання сучасних соціальних, політичних, економічних проблем. Навчальні ресурси: джерела із статистичними даними у формі діаграм, таблиць, графіків тощо.
4.	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: пояснювати та оцінювати вплив природного середовища на життя людини в окремі історичні періоди; розкривати зміст і значення господарських, промислових, наукових і науково-технічних революцій, вплив на суспільне життя технологій, технічних винаходів і наукових теорій. Ставлення: сталий інтерес до науково-технічного прогресу та здобутків природничих наук; визнання цінності природних ресурсів для сьогодення та майбутніх поколінь, готовність раціонально їх використовувати в повсякденному житті; сміливо реагувати на ризики екологічних загроз, долучаючись до громадських акцій на захист природи. Навчальні ресурси: матеріали про розвиток природничих наук у різні історичні періоди.
5.	Інформаційноцифрова компетентність	Уміння: використовувати цифрові технології для пошуку потрібної історичної та соціальної інформації, її нагромадження, перевірки і впорядкування; створювати вербальні й візуальні (графіки, діаграми, фільми) тексти, мультимедійні презентації та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією соціального та історичного змісту під час аналізу повідомлень електронних медіа; виявляти джерела й авторів інформації, робити коректні посилання. Ставлення: дотримання визначених норм поведінки і моральних правил у роботі з соціальною інформацією, зокрема дотримання авторського права. Навчальні ресурси: публікації на історичну, соціальнополітичну тематику, електронні інформаційні
		ресурси, цифрові бібліотеки.

6.	Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: визначати власні навчальні цілі в соціальній сфері й галузі знань про минуле; аналізувати процес власного навчання, відстежувати зміни у сприйнятті інформації; знаходити й опрацьовувати джерела соціальної та історичної інформації; критично аналізувати й узагальнювати здобуті відомості й досвід. Ставлення: розуміння соціальної ролі освіти в минулому і тепер, відкритість до сталого самонавчання, бажання ділитися знаннями з іншими. Навчальні ресурси: матеріали, в яких відображено алгоритми опрацювання інформації соціального та історичного змісту.
7.	Ініціативність і підприємливість	Уміння: використовувати досвід пізнання історії для вибору дійових життєвих стратегій; виявляти можливості й загрози для майбутньої професійної та підприємницької діяльності, аналізуючи світовий досвід та уроки минулого; працювати для загального добра громади; генерувати нові ідеї, оцінювати переваги і ризики, вести перемовини, працювати самостійно і в групі; планувати, організовувати, реалізовувати індивідуальні чи командні проекти (зокрема дослідницько-пошукового характеру), представляти їх результати. Ставлення: готовність використовувати досвід історії для самопізнання й досягнення добробуту; усвідомлення важливості дотримання етичних норм підприємницької діяльності та потреби розвитку соціально відповідального бізнесу; зважений підхід до ухвалення рішень, що несуть ризики, ґрунтований на досвіді минулого і сучасного соціального життя. Навчальні ресурси: біографії історичних постатей, відомих підприємців-меценатів, які розвивали українську культуру.
8.	Соціальна громадянська компетентності та	Уміння: критично аналізувати джерела масової інформації для протистояння деструктивним і маніпулятивним технікам впливу; знаходити переконливі історичні приклади вирішення конфліктів; працювати в групі, досягати порозуміння та налагоджувати співпрацю, використовуючи власний і чужий, зокрема взятий з історії, досвід; бути активним і відповідальним членом громадянського суспільства, що знає права людини і вміє їх захищати; ухвалювати зважені рішення, спрямовані на розвиток місцевої громади і суспільства, використовуючи знання з історії та інших соціальних дисциплін; ефективно співпрацювати з іншими, ініціювати та реалізовувати проекти екологічного, соціального характеру. Ставлення: ідентифікування себе як особистості й громадянина України; усвідомлення цінності людини (її життя, здоров'я, честі й гідності, недоторканності й

		безпеки); співпереживання за долю рідних і близьких, інших осіб, що потребують допомоги і підтримки;
		пошанування досвіду й цінностей власного й інших народів, держав, релігій і культур; толерантне сприйняття і ставлення до життєвої позиції іншого; волонтерство, підтримка громадських проектів та ініціатив Навчальні ресурси: Конституція України, міжнародні правові акти, біографії історичних постатей, сучасна публіцистика
9.	Обізнаність та самовираження у сфері культури	Уміння: образно мислити та уявляти; інтерпретувати твори мистецтва; розвивати власну національнокультурну ідентичність у сучасному багатокультурному світі; окреслювати основні тенденції розвитку культури в минулому та сьогоденні; використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого, осмислювати твори мистецтва в історичному контексті; зіставляти досягнення української культури з іншими культурами; виявляти вплив культури на особу та розвиток цивілізації. Ставлення: свідоме збереження і розвиток власної національної культури, повага до культур інших народів; відповідальна поведінка та піклування про пам'ятки української і світової культури; відкритість до міжкультурного діалогу. Навчальні ресурси: твори мистецтва, творчі проекти, інтерактивні заняття в музеях, галереях тощо.
10.	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: змінювати навколишній світ засобами сучасних технологій без шкоди для середовища; уміння надавати допомогу собі й тим, хто її потребує; ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативи і прогнозуючи наслідки для здоров'я, добробуту і безпеки людини; регулярно практикувати фізичну діяльність, демонструвати рухові вміння й навички з фізичної культури та використовувати їх у різних життєвих ситуаціях. Ставлення: відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей; дотримання моральноетичних і правових норм, правил екологічної поведінки в довіллі; ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти, усвідомлення важливості бережливого природокористування, відповідальність за власну діяльність у природі; усвідомлення значення здоров'я для самовираження та соціальної взаємодії. Навчальні ресурси: соціальні / екологічні проекти; моделювання соціальних ситуацій, зокрема впливу природного та техногенного середовища на здоров'я і безпеку людини; мультимедійні презентації до проектів щодо добробуту, здоров'я і безпеки.

Комплексним показником рівня історичної освіти є історична компетентність учнів, тобто здатність пізнавати минуле, заснована на знаннях, ціннісних орієнтирах і досвіді, набутих під час навчання. До елементів історичної компетентності належать:

□ Хронологічна компетентність, тобто вміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причинно-наслідкові зв'язки, розглядати суспільні явища в конкретно-історичних умовах, виявляти зміни життя суспільства;

□ Просторова компетентність – вміння орієнтуватися в історичному просторі та знаходити взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і природного довкілля;

□ Інформаційна компетентність – вміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел;

□ Логічна компетентність – вміння визначати і застосовувати теоретичні поняття для аналізу й пояснення історичних подій та явищ, ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації;

□ Аксіологічна компетентність – вміння формулювати оцінку історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між історією і сучасним життям.

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

Очікувані результати:

Учень:

показує на карті територіальні зміни в Європі; розкриває передумови і сутність революційних процесів; визначає вплив революцій на розвиток європейських країн; обґрунтовує історичне значення подій;

характеризує політичний і соціально-економічний розвиток країн Європи на Північній Америці у ХІХ ст.; встановлює синхронність подій «довгого ХІХ ст.»; пояснює місце України в геополітиці провідних країн світу; характеризує досягнення культури провідних країн світу; визначає прояви взаємодії культур народів Європи, Америки, Азії та Африки.

Предметні компетентності

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1.	Спілкування державною (і рідною, в разі відмінності) мовами	Уміння: доступно і переконливо висловлювати думки, використовувати виразні можливості мови для опису подій минулого і сучасності, реагувати мовними засобами на соціальні й культурні явища; розпізнавати мовні засоби

		впливу, розрізняти техніки переконання та маніпуляції; вести аргументовану дискусію на відповідну тематику; читати і розуміти перекладені та адаптовані українською літературною мовою писемні джерела, авторські публікації на історичні й соціально-політичні теми; творити українською мовою (усно і письмово) тексти історичного та соціального змісту. Ставлення: повага до української як державної / рідної (у разі відмінності) мови, зацікавлення її розвитком, розуміння цінності кожної мови; критичне сприймання інформації історичного та суспільно-політичного характеру; толерантне ставлення до альтернативних висловлювань інших людей. Навчальні ресурси: доповідь, виступ, дискусія.
2	Спілкування іноземними мовами	Уміння: читати і розуміти науково популярні публікації та художні твори історичного змісту іноземною мовою; знаходити потрібну інформацію про світ іноземними мовами; створювати іноземною мовою інформацію про минуле й сучасні суспільні (зокрема культурні) процеси в Україні; спілкуватися з однолітками, які представляють різні країни, для взаємообміну знаннями з історії. Ставлення: інтерес до історії культурного, економічного й суспільно-політичного життя країн регіону, Європи і світу. Навчальні ресурси: іншомовні науково-популярні публікації, адаптовані художні твори іноземною мовою
3.	Математична компетентність	Уміння: оперувати цифровими даними, математичними поняттями для пізнання і пояснення минулого й сучасних суспільних подій, явищ і процесів; перетворювати джерельну інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо); будувати логічні ланцюжки подій, вчинків; використовувати статистичні матеріали у вивченні історії. Ставлення: прагнення обирати раціональні способи пояснення подій минулого, причин і можливих шляхів розв'язання сучасних соціальних, політичних, економічних проблем. Навчальні ресурси: джерела із статистичними даними у формі діаграм, таблиць, графіків тощо.

4.	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: пояснювати та оцінювати вплив природного середовища на життя людини в окремі історичні періоди; розкривати зміст і значення господарських, промислових, наукових і науково-технічних революцій, вплив на суспільне життя технологій, технічних винаходів і наукових теорій. Ставлення: сталий інтерес до науково-технічного прогресу та здобутків природничих наук; визнання цінності природних ресурсів для сьогодення та майбутніх поколінь, готовність раціонально їх використовувати в повсякденному житті; сміливо реагувати на ризики екологічних загроз, долучаючись до громадських акцій на захист природи. Навчальні ресурси: матеріали про розвиток природничих
----	--	---

		наук у різні історичні періоди.
5.	Інформаційноцифрова компетентність	Уміння: використовувати цифрові технології для пошуку потрібної історичної та соціальної інформації, її нагромадження, перевірки і впорядкування; створювати вербальні й візуальні (графіки, діаграми, фільми) тексти, мультимедійні презентації та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією соціального та історичного змісту під час аналізу повідомлень електронних медіа; виявляти джерела й авторів інформації, робити коректні посилання. Ставлення: дотримання визначених норм поведінки і моральних правил у роботі з соціальною інформацією, зокрема дотримання авторського права. Навчальні ресурси: публікації на історичну, соціальнополітичну тематику, електронні інформаційні ресурси, цифрові бібліотеки.
6.	Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: визначати власні навчальні цілі в соціальній сфері й галузі знань про минуле; аналізувати процес власного навчання, відстежувати зміни у сприйнятті інформації; знаходити й опрацьовувати джерела соціальної та історичної інформації; критично аналізувати й узагальнювати здобуті відомості й досвід. Ставлення: розуміння соціальної ролі освіти в минулому і тепер, відкритість до сталого самонавчання, бажання ділитися знаннями з іншими. Навчальні ресурси: матеріали, в яких відображено алгоритми опрацювання інформації соціального та історичного змісту.

7.	Ініціативність підприємливість	і Уміння: використовувати досвід пізнання історії для вибору дійових життєвих стратегій; виявляти можливості й загрози для майбутньої професійної та підприємницької діяльності, аналізуючи світовий досвід та уроки минулого; працювати для загального добра громади; генерувати нові ідеї, оцінювати переваги і ризики, вести перемовини, працювати самостійно і в групі; планувати, організовувати, реалізовувати індивідуальні чи командні проекти (зокрема дослідницько-пошукового характеру), представляти їх результати. Ставлення: готовність використовувати досвід історії для самопізнання й досягнення добробуту; усвідомлення важливості дотримання етичних норм підприємницької діяльності та потреби розвитку соціально відповідального бізнесу; зважений підхід до ухвалення рішень, що несуть ризики, ґрунтований на досвіді минулого і сучасного соціального життя. Навчальні ресурси: біографії історичних постатей, відомих підприємців-меценатів, які розвивали українську культуру.
8.	Соціальна та	Уміння: критично аналізувати джерела масової інформації

	громадянська компетентності	для протистояння деструктивним і маніпулятивним технікам впливу; знаходити переконливі історичні приклади вирішення конфліктів; працювати в групі, досягати порозуміння та налагоджувати співпрацю, використовуючи власний і чужий, зокрема взятий з історії, досвід; бути активним і відповідальним членом громадянського суспільства, що знає права людини і вміє їх захищати; ухвалювати зважені рішення, спрямовані на розвиток місцевої громади і суспільства, використовуючи знання з історії та інших соціальних дисциплін; ефективно співпрацювати з іншими, ініціювати та реалізовувати проекти екологічного, соціального характеру. Ставлення: ідентифікування себе як особистості й громадянина України; усвідомлення цінності людини (її життя, здоров'я, честі й гідності, недоторканності й безпеки); співпереживання за долю рідних і близьких, інших осіб, що потребують допомоги і підтримки; пошанування досвіду й цінностей власного й інших народів, держав, релігій і культур; толерантне сприйняття і ставлення до життєвої позиції іншого; волонтерство, підтримка громадських проектів та ініціатив Навчальні ресурси: Конституція України, міжнародні правові акти, біографії історичних постатей, сучасна публіцистика.
--	------------------------------------	--

9.	Обізнаність та самовираження у сфері культури	Уміння: образно мислити та уявляти; інтерпретувати твори мистецтва; розвивати власну національнокультурну ідентичність у сучасному багатокультурному світі; окреслювати основні тенденції розвитку культури в минулому та сьогоденні; використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого, осмислювати твори мистецтва в історичному контексті; зіставляти досягнення української культури з іншими культурами; виявляти вплив культури на особу та розвиток цивілізації. Ставлення: свідоме збереження і розвиток власної національної культури, повага до культур інших народів; відповідальна поведінка та піклування про пам'ятки української і світової культури; відкритість до міжкультурного діалогу. Навчальні ресурси: твори мистецтва, творчі проекти, інтерактивні заняття в музеях, галереях тощо.
10.	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: змінювати навколишній світ засобами сучасних технологій без шкоди для середовища; уміння надавати допомогу собі й тим, хто її потребує; ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативи і прогнозуючи наслідки для здоров'я, добробуту і безпеки людини; регулярно практикувати фізичну діяльність, демонструвати рухові вміння й навички з фізичної культури та використовувати їх у різних життєвих ситуаціях. Ставлення: відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей; дотримання моральноетичних і
		правових норм, правил екологічної поведінки в довіллі; ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти, усвідомлення важливості бережливого природокористування, відповідальності за власну діяльність у природі; усвідомлення значення здоров'я для самовираження та соціальної взаємодії. Навчальні ресурси: соціальні / екологічні проекти; моделювання соціальних ситуацій, зокрема впливу природного та техногенного середовища на здоров'я і безпеку людини; мультимедійні презентації до проектів щодо добробуту, здоров'я і безпеки.

Громадянська освіта

2024-2025 навчальному році в гімназії учні 10 класу (профелю-журналістика) буде проводитися вивчення інтегрованого курсу «Громадянська освіта».

Зміст громадянської освіти передбачає інтеграцію соціально-гуманітарних знань та орієнтацію на розв'язання практичних проблем, інтегративних громадянських знань.

Запровадження громадянської освіти є забезпечення мінімальної функціональної громадянської освіченості індивіда. Цієї мети можна досягти, лише застосовуючи «багатовекторний» підхід, тобто зосередивши увагу на кількох ключових моментах. Перш за все, учнівську молодь необхідно озброїти компетентностями, необхідними для участі в житті суспільства на всіх рівнях, що передбачає, насамперед, здатність реалізовувати свої права й свободи, поважаючи при цьому права й свободи інших громадян, а також діяти у відповідності до власних переконань і цінностей. Надзвичайно важливо сформувати в молодих громадян України повагу до прав людини, плюралізму та демократії, верховенства закону, виховати в них неприйняття насильства, ксенофобії, расизму, агресії, нетерпимості.

Зміст програми з громадянської освіти не містить уроки узагальнення і тематичного контролю. Тому вчитель на свій розсуд може (за необхідності) планувати такі уроки, оскільки програма не містить розподілу навчального матеріалу за годинами.

Правознавство

- для 10-11-х профільних класів – «Правознавство» (профільний рівень).

Програми названих предметів розміщені на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України.

Програма курсу з правознавства спрямована на отримання знань, навичок, ставлень і ціннісних орієнтацій, необхідних людині для ефективного соціального функціонування, реалізації її життєвих цілей і завдань, забезпечення умов для формування елементів правової культури, правових орієнтирів та правомірної поведінки учнів.

Під час вивчення правознавства особливу увагу варто приділити правам людини як наскрізному компоненту усіх навчальних дисциплін.

Відповідно до *Керівних принципів освіти в галузі прав людини для систем середньої школи*, розроблених Бюро демократичних інститутів і прав людини Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ БДПІЛ), **основні компетенції в галузі прав людини для учнів середніх шкіл включають такі основні елементи:** *знання і розуміння* (філософія прав людини, принципи прав людини і прав дитини, міжнародні стандарти, дотримання прав людини); *ставлення і цінності* (повага до себе та інших, критичне мислення, толерантність тощо); *навички та поведінка* (відстоювання прав людини тощо).

Під час викладання правознавства варто також звернути увагу на *рекомендації Координатора проектів ОБСЄ в Україні щодо запровадження підходу, заснованого на правах людини, до загальної середньої освіти в Україні* (соціогуманітарний цикл). У результаті посилення освітнього компоненту з прав людини, засвоєння учнями/ученицями знань і розуміння принципів прав людини надасть можливість користуватися своїми правами і реалізовувати їх, а також поважати і відстоювати права інших.

Процес навчання правознавства повинен бути спрямований на ознайомлення учнів/

Під час вивчення правознавства особливу увагу варто приділити правам людини як наскрізному компоненту усіх навчальних дисциплін.

Відповідно до *Керівних принципів освіти в галузі прав людини для систем середньої школи*, розроблених Бюро демократичних інститутів і прав людини Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ БДПІЛ), **основні компетенції в галузі прав людини для учнів середніх шкіл** включають такі основні елементи:

знання і розуміння (філософія прав людини, принципи прав людини і прав дитини, міжнародні стандарти, дотримання прав людини); *ставлення і цінності* (повага до себе та інших, критичне мислення, толерантність тощо); *навички та поведінка* (відстоювання прав людини тощо).

Під час викладання правознавства варто також звернути увагу на *рекомендації Координатора проектів ОБСЄ в Україні щодо запровадження підходу, заснованого на правах людини, до загальної середньої освіти в Україні* (соціогуманітарний цикл). У результаті посилення освітнього компоненту з прав людини, засвоєння учнями/ученицями знань і розуміння принципів прав людини надасть можливість користуватися своїми правами і реалізовувати їх, а також поважати і відстоювати права інших.

Процес навчання правознавства повинен бути спрямований на ознайомлення учнів/учениць із принципами та нормами права; виконання вправ на застосування принципів та норм права у стандартних ситуаціях (тактичне навчання); згодом розв'язування правових проблемних задач (стратегічне навчання – конструювання методів вирішення проблем); завершуватися навчання повинно рефлексією розв'язків, тобто прищепленням цінностей шляхом засвоєння уроків із розв'язування проблемних задач (усвідомлення важливості тих чи тих ідей).

Економіка

У 2024/2025 навчальному році учні гімназії: - **10 - 11 класів** вивчатимуть економіку за навчальною програмою, що затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407. Зазначена навчальна програма розміщена на офіційному веб-сайті МОН України. Учні 10 класу розпочинають вивчення курсу економіки за новою, компетентніснозорієнтованою програмою, але перехід освітнього процесу на компетентнісні засади, поки що не відображено належним чином у дидактичному і методичному забезпеченні навчання, де все ще домінує знаннява компонента. І саме вчителю належить трансформувати наявні інструменти методичного забезпечення задля реалізації інтегрованого результату навчальної діяльності учнів, що формується не тільки як комплекс економічних знань і практичних умінь, а передусім як сукупність досвіду, економічної і фінансової

культури та мислення, наявності стійкої потреби і інтересу до професійної компетентності, підприємливості, громадянського світогляду, психологічної бази для життєвого самовизначення учнів. Параметрами, що визначають кінцевий результат освітньої діяльності учня стануть самооцінка, самореалізація, розуміння своєї значущості й відповідальності за результати власної діяльності. Тому головним критерієм успішної діяльності вчителя на шляху реалізації освітніх завдань з економіки, являється формування такої особистості випускника, який створює собі роботу, а не шукає її, має здатність створювати власні світи і гармонійно себе в них почувати. І тільки вчитель повинен знайти найефективніші способи формування такої особистісної ціннісної структури індивіда, яка виступає найважливішим чинником процесу соціалізації, за допомогою якого людина стає повноправним членом суспільства у всій повноті соціальних взаємин.

Алгебра

Очікувані результати Учень:

- Володіє математичною мовою, розуміння математичної символіки, математичних формул і моделей як таких, що дають змогу описати загальні властивості об'єктів, процесів та явищ;
- Здатний логічно обґрунтовувати та доводити математичні твердження, застосовувати математичні методи у процесі розв'язування навчальних і практичних задач;
- Використовувати математичні знання і вміння під час вивчення інших навчальних предметів;
- Володіє умінням працювати з підручником, опрацьовувати математичні тексти, шукати, використовувати додаткову навчальну інформацію, виокремлювати головне, аналізувати, робити висновки;
- Здатний оцінювати правильність і раціональність розв'язування математичних задач;
- Сформована система функціональних понять, умінь використовувати функції та її графіки для характеристики залежності між величинами;
- Сформована культура усних, письмових обчислень;
- Розширено знання про число від натуральних до дійсних;
- Вміє здійснювати перетворення алгебраїчних виразів, розв'язувати рівняння;
- Володіє вмінням виконувати основні геометричні побудови за допомогою геометричних інструментів (лінійки, транспортира, косинця, циркуля);
- Сформовані знання про геометричні фігури на площині, їх властивості, а також вміння застосовувати здобуті знання у навчальних і життєвих ситуаціях;
- Ознайомлений із способами і методами математичних доведень;

- Сформовані знання про основні геометричні величини (довжину, площу), про способи їх вимірювання і обчислення.

Предметні компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки, розуміти, пояснювати і перетворювати тексти математичних задач (усно і письмово), грамотно висловлюватись рідною мовою, доречно і коректно вживати в мовленні математичну термінологію, поповнювати свій словниковий запас.

Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.

Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення теорем.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: спілкуватися іноземною мовою з використанням числівників, математичних понять і найуживаніших термінів; ставити запитання, формулювати проблему; зіставляти математичний термін чи буквене позначення з його походженням з іноземної мови, правильно використовувати математичні терміни в повсякденному житті.

Ставлення: усвідомлення важливості вивчення іноземних мов для розуміння математичних термінів та позначень, пошуку інформації в іншомовних джерелах.

Навчальні ресурси: тексти іноземною мовою з використанням статистичних даних, математичних термінів.

3. Математична компетентність

Уміння: оперувати числовою інформацією, геометричними об'єктами на площині, встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності, будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, оцінювати результати, використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.

Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, успішного вивчення інших дисциплін.

Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, зокрема таких, що моделюють реальні життєві ситуації.

4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: будувати та досліджувати математичні моделі природних явищ і процесів.

Ставлення: усвідомлення важливості математики як універсальної мови науки, техніки та технологій.

Навчальні ресурси: складання графіків, які ілюструють функціональну залежність результату впливу людської діяльності на природу.

5. Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритм; визначати достатність даних для розв'язування задачі; знаходити інформацію і оцінювати її достовірність; доводити істинність твердження.

Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення ІКТ для ефективного розв'язування математичних задач.

Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків за допомогою програмних засобів.

6. Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність, аналізувати, оцінювати результати своєї навчальної діяльності.

Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя.

Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії.

7. Ініціативність та підприємливість

Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії практичності, ефективності та точності, щоб обрати найкраще рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.

Ставлення: ініціативність; відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.

Навчальні ресурси: задачі підприємницького змісту (оптимізаційні задачі).

8. Соціальна і громадянська компетентність

Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аргументувати та відстоювати свою позицію; аналізувати власну економічну ситуацію.

Ставлення: ощадливість і поміркованість; відповідальність за спільну справу; повага до прав людини; рівне ставлення до інших незалежно від статків; активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.

Навчальні ресурси: завдання соціального змісту.

9. Обізнаність і самовираження у сфері культури

Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку; аргументувати та вести діалог; врахувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо). Ставлення: усвідомлення причетності до національної та світової культури через вивчення математики;

усвідомлення впливу математики як окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.

Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва.

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших; аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; готовність брати участь у вирішенні питань збереження довкілля.

Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного предмета та екології на основі різних даних; ощадливе та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти.

Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя.

Геометрія

Очікувані результати:

Здобувач освіти:

- розпізнає життєві чи предметні ситуації як задачі, що можна розв'язати математичними методами; формулює їх математичною мовою та розв'язує, використовуючи математичні компетентності, оцінює похибку обчислень та інтерпретує отримані результати з урахуванням конкретних умов, змісту та цілей предмета дослідження; застосовує математичні моделі при вивченні природничих (фізика, астрономія, географія, економіка, хімія, біологія) та інших навчальних предметів;
- логічно мислить (аналізує та порівнює, прогнозує результат, узагальнює і систематизує, класифікує математичні об'єкти за певними властивостями; наводить контрприклад, висуває та перевіряє гіпотези); володіє алгоритмами та евристичними;
- користується відповідними джерелами для пошуку математичної інформації, може самостійно її проаналізувати та передати математичну суть (в текстовій, графічній, табличній, знаково-символьній формах);
- зображує геометричні фігури на площині, встановлює і обґрунтовує їхні властивості;
- застосовує властивості фігур при розв'язуванні задач;
- вимірює геометричні величини, які характеризують розміщення геометричних фігур (відстані, кути);
- знаходить кількісні характеристики фігур (площі, об'єми);
- розпізнає геометричні тіла, встановлює і обґрунтовує їхні найпростіші властивості.

Предметні компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти математичних задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні математичну термінологію, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; поповнювати свій словниковий запас.

Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань. Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення теорем.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: спілкуватися іноземною мовою з використанням числівників, математичних понять і найуживаніших термінів; ставити запитання, формулювати проблему; зіставляти математичний термін чи буквене позначення з його походженням з іноземної мови, правильно використовувати математичні терміни в повсякденному житті.

Ставлення: усвідомлення важливості вивчення іноземних мов для розуміння математичних термінів та позначень, пошуку інформації в іншомовних джерелах.

Навчальні ресурси: тексти іноземною мовою з використанням статистичних даних, математичних термінів.

3. Математична компетентність

Уміння: оперувати числовою інформацією, геометричними об'єктами на площині та в просторі; встановлювати просторові відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.

Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного і оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших дисциплін.

Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, зокрема таких, що моделюють реальні життєві ситуації.

4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі і які можна розв'язати засобами математики; будувати та досліджувати математичні моделі природних явищ і процесів.

Ставлення: усвідомлення важливості математики як універсальної мови науки, техніки та технологій.

Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу.

5. Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.

Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості ІКТ для ефективного розв'язування математичних задач. Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів.

6. Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.

Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.

Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії.

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії практичності, ефективності та точності, щоб обрати найкраще рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.

Ставлення: ініціативність; відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.

Навчальні ресурси: задачі підприємницького змісту (оптимізаційні задачі).

8. Соціальна та громадянська компетентності

Уміння: аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, вносити свою частку в роботу групи для вирішення проблеми; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет, користуючись математичними методами; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись, зокрема, і на математичні дані.

Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу.

Навчальні ресурси: задачі соціального змісту.

9. Обізнаність та самовираження у сфері культури

Уміння: здійснювати необхідні розрахунки для встановлення пропорцій, відтворення перспективи, створення об'ємно-просторових композицій; унаочнювати математичні моделі, зображати фігури, графіки, рисунки, схеми, діаграми.

Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку математики та культури на прикладах з архітектури, живопису, музики та ін.; розуміння важливості внеску математиків у загальносвітову культуру.

Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва.

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі статистичних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.

Ставлення: налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.

Навчальні ресурси: задачі соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя.

З метою підвищення ефективності навчання, необхідною умовою є залучення до навчально-виховного процесу компетентнісного, діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів, які передбачають систематичне включення учнів до різних видів активної навчально-пізнавальної діяльності та формування умінь корисних у реальних життєвих ситуаціях. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення математичного факту із практичної ситуації, а й ілюструвати його застосування на практиці. Формуванню математичної та ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація у навчанні математики міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційнометодичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує їх рівень загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці.

Важливу роль у навчанні математики відіграє систематичне використання історичного матеріалу, який підвищує інтерес до вивчення математики, стимулює потяг до наукової творчості, пробуджує критичне ставлення до фактів.

БІОЛОГІЯ

10- 11 класи: Програма з біології і екології для 10-11 класів закладів загальної середньої середньої освіти: **рівень стандарту**, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407; Програми розміщені на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки [<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalniprogrami/navchalniprogrami-dlya-10-11-klasiv>];

Очікувані результати:

Учень:

- оперує біологічними термінами, пояснює біологічні особливості природи організму людини, вміло оперує методами біологічних досліджень;
- орієнтується в різних типах хімічних зв'язків, називає властивості та функції органічних та неорганічних сполук у живих системах;
- оцінює значення сенсорних систем для забезпечення процесів життєдіяльності організму та зв'язку організму із зовнішнім середовищем;
- висловлює судження щодо ролі клітини як елементарної структурної одиниці живих систем, розпізнає компоненти клітин на схемах та електронних мікрофотографіях ;
- називає основні типи поділу клітини, фази мітозу та мейозу;
- формулює закони Менделя, називає основні форми мінливості;
- пояснює основні положення сучасної теорії еволюції, називає основні характеристики популяції, вказує елементарні фактори еволюції;
- характеризує основні принципи біологічної систематики;
- добирає біологічну інформацію з надійних джерел, оцінює її достовірність, критично аналізує та застосовує в життєвих ситуаціях, зокрема і в навчанні;
- вміє організувати свій режим праці та відпочинку;
- застосовує отримані знання для надання першої невідкладної домедичної допомоги;
- характеризує фізіологічні та функціональні системи органів людини; • розуміє роль здорового способу життя у формуванні фізіологічного, психічного та репродуктивного здоров'я;

Предметні компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти математичних задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні математичну термінологію, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; поповнювати свій словниковий запас.

Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань. Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення теорем.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: спілкуватися іноземною мовою з використанням числівників, математичних понять і найуживаніших термінів; ставити запитання, формувати проблему; зіставляти математичний термін чи буквене позначення з його походженням з іноземної мови, правильно використовувати математичні терміни в повсякденному житті.

Ставлення: усвідомлення важливості вивчення іноземних мов для розуміння математичних термінів та позначень, пошуку інформації в іншомовних джерелах.

Навчальні ресурси: тексти іноземною мовою з використанням статистичних даних, математичних термінів.

3. Основні компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями; пояснювати явища і процеси, що відбуваються в природі, використовуючи наукове мислення; застосовувати знання про функціонування організму людини для організації здорового способу життя; запобігати хворобам. застосовує знання про особливості функціонування популяцій, екосистем, біосфери для обґрунтування заходів їх збереження, прогнозування наслідків впливу людини на екосистеми, визначення правил своєї поведінки в сучасних екосистемах;

Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій, усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях; власна думка та позиція до вживання алкоголю, нікотину тощо. Застосовує знання для оцінки можливих позитивних і негативних наслідків застосування сучасних біотехнологій; висловлює судження щодо можливості використання генетично модифікованих організмів; щодо моральних і соціальних аспектів біологічних досліджень.

4. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: застосовувати набутий досвід задля збереження власного здоров'я та здоров'я інших; усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних.

Ставлення: турбота про здоров'я своє та інших людей, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти; розуміння природи як сукупності живих систем різних рівнів.

Форми організації освітнього процесу *Типи уроків:*

- формування компетентностей («Будова та функції репродуктивної системи»),

«Форми мінливості організмів»);

- розвитку компетентностей («Дослідження мінливості у рослин і тварин»,
«Профілактика захворювань ендокринної системи»);
- перевірки та оцінювання досягнення компетентностей («Взаємодія регуляторних систем організму», «Основні шляхи розщеплення органічних речовин в живих організмах»)
- корекції основних компетентностей («Розв'язування елементарних вправ з реплікації, транскрипції та трансляції», «Мікроскопічна будова крові людини»);
- комбінований урок («Зсідання крові. Групи крові та переливання крові», «Генетика статі й успадкування, зчеплене зі статтю»).

Навчально-практичні заняття («Складання схем схрещування», «Визначення типу вищої нервової діяльності та властивостей темпераменту.») , урокисемінари («Профілактика захворювань нервової системи», «Роль палеонтології, молекулярної генетики в обґрунтуванні теорії еволюції»).

Хімія

Навчання хімії у закладах загальної середньої освіти з 2024/2025 навчального року здійснюватиметься за **навчальними програмами: - 10-11 класи**: Програма з хімії для 10–11 класів закладів загальної середньоїосвіти. Рівень стандарту (затверджена наказом МОН України від 23.10.2017№ 1407). Програму розміщено на офіційному веб-сайті Міністерства(<https://goo.gl/fwh2BR>);

Очікувані результати:

Учень:

- обґрунтовує застосування органічних речовин їхніми властивостями, значення органічних сполук у живому організмі;
- називає перші 10 членів гомологічного ряду метану ,загальну формулу цього ряду, функціональні гідроксильну, карбоксильну та аміногрупи та наводить приклади застосування органічних сполук;
- характеризує склад, структуру, фізичні та хімічні властивості окремих речовин;
- розв'язує розрахункові задачі вивчених типів на прикладі органічних сполук;
- характеризує значення хімії в житті суспільства, збереженні довкілля, здоров'я людей;
- оцінює значення хімічних знань як складової загальної культури людини.

Предметні компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: використовувати в мовленні хімічні терміни, поняття, символи, сучасну українську наукову термінологію; брати участь в обговоренні питань хімічного змісту, чітко, зрозуміло й образно висловлювати свою думку, формулювати відповідь на поставлене запитання.

Ставлення: **цінувати** наукову українську мову, популяризувати хімічні знання.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: спілкуватися іноземною мовою з використанням числівників, математичних понять і найуживаніших термінів; ставити запитання, формувати проблему; зіставляти математичний термін чи буквене позначення з його походженням з іноземної мови, правильно використовувати математичні терміни в повсякденному житті.

Ставлення: усвідомлення важливості вивчення іноземних мов для розуміння математичних термінів та позначень, пошуку інформації в іншомовних джерелах.

Навчальні ресурси: тексти іноземною мовою з використанням статистичних даних, математичних термінів.

3. Математична компетентність

Уміння: застосовувати математичні методи для розв'язування завдань хімічного характеру; Використовувати логічне мислення для розв'язування розрахункових та експериментальних задач, просторову уяву для складання структурних формул неорганічних речовин;

Ставлення: усвідомлювати необхідність математичних знань для розв'язування наукових і хіміко-технологічних проблем.

4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: формувати, обговорювати й розв'язувати проблеми природничого характеру, визначати проблеми довкілля та пропонувати способи їх вирішення; проводити дослід з речовинами з урахуванням їхніх фізичних і хімічних властивостей; виконувати експериментальні завдання

Ставлення: цінувати наукову українську мову, популяризувати хімічні знання.

5. Інформаційно-цифрова компетентність

Уміння: визначати можливі джерела інформації, відбирати необхідну інформацію, оцінювати, аналізувати, перекодовувати інформацію; використовувати сучасні пристрої для отримання, опрацювання, збереження, передачі та представлення інформації; використовувати сучасні цифрові технології і пристрої для вивчення хімічних явищ, для обробки результатів експериментів, дотримуватися правил безпеки в мережах та мережевого етикету.

Ставлення: ціннісні орієнтири у володінні навичками роботи з інформацією, сучасною цифровою технікою; дотримання авторського права, етичноморальних принципів поведінки з інформацією.

Навчальні ресурси: освітні цифрові ресурси, навчальні посібники

6. Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: ставити перед собою цілі й досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя; планувати, організовувати, здійснювати, аналізувати та коригувати власну навчально-пізнавальну діяльність;

застосовувати набуті знання для оволодіння новими, для їх систематизації та узагальнення.

Ставлення: ціннісні орієнтири у володінні навчально-пізнавальними навичками, допитливість і спостережливість, готовність до інновацій; позитивне емоційне сприйняття власного розвитку, отримання задоволення від інтелектуальної діяльності.

Навчальні ресурси: дидактичні засоби

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: застосовувати хмічні знання для генерування ідей та ініціатив щодо проектної, конструкторської та винахідницької діяльності, для вирішення життєвих проблем, пов'язаних із матеріальними й енергетичними ресурсами; прогнозувати вплив хімії на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва; економно й ефективно використовувати сучасні технологічні можливості, матеріальні ресурси; ефективно організовувати власну діяльність. Ставлення: ціннісне ставлення до хімічних знань, результатів власної праці та праці інших людей; усвідомлення необхідності виваженого підходу до вибору професії, оцінка власних здібностей; ініціативність, працьовитість, відповідальність як запорука результативності власної діяльності; прагнення досягти певного соціального статусу, зробити внесок до економічного процвітання держави.

Навчальні ресурси: приклади успішних бізнес-проектів у галузі новітніх технологій, навчальні екскурсії на високотехнологічні підприємства, зустрічі з успішними підприємцями

8. Соціальна й громадянська компетентності.

Уміння: займати активну та відповідальну громадянську позицію в учнівському колективі, активно працювати в групах, розподіляти ролі, оцінювати вклад власний та інших, приймати виважені рішення, які сприятимуть розв'язанню досліджуваної проблеми чи завдання, важливих для даного освітнього середовища, учнівського колективу; ефективно співпрацювати в команді над реалізацією навчальних дослідницьких проектів у галузі «Природознавство», залучаючи родину та іншу спільноту; використання надбань хімії і технологій для добробуту людини й безпеки довкілля.

Ставлення: готовність брати участь у природоохоронних заходах; самооцінка та оцінка поведінки інших стосовно можливих ризиків для здоров'я; - ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших людей, до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки; усвідомлення важливості ощадного природокористування, потенціалу хімічної науки щодо збереження довкілля.

Навчальні ресурси: робота в групах, проекти та інші види навчальної діяльності

9. Обізнаність і самовираження у сфері культури

Уміння: - використовувати знання з хімії під час реалізації власних творчих ідей; виявляти хімічні явища та процеси у творах мистецтва.

Ставлення: усвідомлення причетності до національної й світової культури через вивчення природничих наук і мистецтва; розуміння гармонійної взаємодії людини і природи.

Навчальні ресурси: твори мистецтва

10. Екологічна грамотність і здорове життя.

Уміння: усвідомлювати причинно-наслідкові зв'язки у природі та її цілісність; дотримуватися здорового способу життя; використовувати хімічні знання для пояснення користі і шкоди здобутків хімії і хімічної технології для людини і довкілля; влаштовувати власне життєве середовище без шкоди для себе, інших людей і довкілля; безпечно поводитись із хімічними сполуками і матеріалами в побуті.

Ставлення: розуміти важливість гармонійної взаємодії людини і природи; відповідально й ощадно ставитися до використання природних ресурсів як джерела здоров'я і добробуту та безпеки людини і спільноти.

Навчання хімії в 11 класі закладів загальної середньої освіти здійснюється за новими, розробленими на компетентнісних засадах, навчальними програмами, які відповідають Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Навчальні програми містять перелік очікуваних результатів навчання – це орієнтир вчителя на досягнення мети освітнього процесу на відповідному змісті зазначених тем програми. Така структура навчальної програми полегшить планування цілей і завдань уроків, дасть змогу виробити адекватні методичні підходи до проведення навчальних занять, поточного й тематичного оцінювання.

Отже, основним завданням кожного уроку має стати досягнення певного результату навчання, тобто набуття, формування чи розвиток учнем визначених навчальною програмою умінь, навичок, ставлень, цінностей, зазначених у відповідному структурному складнику програми. А відтак мають змінитися підходи до конструювання і проведення навчальних занять. Від трансляції готових знань учитель має перейти до методик, які дозволять учням самостійно добувати знання у ході навчальної діяльності; формувати уміння їх застосовувати у різних ситуаціях, генерувати і продукувати ідеї або нові знання; висловлювати власну точку зору щодо певних процесів чи явищ тощо.

За новою навчальною програмою з хімії в 11 класі вивчатимуться неорганічні речовини й тема з узагальнення знань.

Рівень стандарту. В 11 класі поглиблюються знання із загальної хімії і хімії неорганічних речовин, набуті в основній школі. Вивчається хімія неметалічних і металічних елементів згідно з будовою їхніх атомів та місцем у періодичній системі хімічних елементів. Послідовно вивчаються фізичні й

хімічні властивості найважливіших сполук елементів (з якими учні зустрічаються у побуті, довкіллі), правила поводження з ними, одержання та використання їх.

Тема «Хімія і прогрес людства», якою закінчується курс хімії, має узагальнювальний характер. Розкривається роль хімії у створенні нових матеріалів, розвитку нових напрямів технологій, розв'язанні продовольчої, сировинної, енергетичної, екологічної проблем. Узагальнюються світоглядні питання щодо місця хімії поміж інших наук про природу.

Фізика

У 2025-2026 н.р. фізику та астрономію учні гімназії 10-11 класів вивчатимуть за програмами затвердженими Міністерством освіти і науки України наказом № 1539 від 24.11.2017 року у таких варіантах:

«Фізика 10-11» (рівень стандарту та профільний рівень), авторського колективу під керівництвом Локтєва В. М.;

«Астрономія» (рівень стандарту та профільний рівень), авторського колективу під керівництвом Яцківа Я. Я.

В освітньому процесі гімназії можуть використовувати лише навчальну літературу, що має гриф МОН України або схвалена відповідною комісією Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України. Шкільний курс фізики має двоконцентричну структуру, що узгоджено із структурою закладу загальної середньої освіти.

Зважаючи на те, що кожен навчальний предмет, окрім формування предметних компетентностей, робить свій внесок у формуванні ключових, у пояснювальній записці упорядковано таблицю, в якій кожен ключову компетентність скорельовано з предметним змістом і навчальними ресурсами для її формування.

Визначено особливості запровадження наскрізних змістовних ліній «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність», які відображають провідні соціально й особистісно значущі ідеї, що послідовно розкриваються у процесі навчання й виховання.

Очікувані результати:

Учень:

використовує знання, отримані на уроках фізики, для вирішення проблем довкілля;

визначає причинно-наслідкові зв'язки впливу сучасного виробництва, життєдіяльності людини на довкілля;

критично оцінює результати людської діяльності в природному середовищі, усвідомлює важливість ощадного природокористування;

прогнозує екологічні та соціальні наслідки використання надбань фізики та сучасних технологій у природному й соціальному середовищі, оцінює їхнє значення для сталого розвитку;

□ бере участь у природоохоронних заходах, грамотній утилізації побутових відходів;

□ ефективно співпрацює з іншими над реалізацією екологічних і інших проектів, розв'язує проблеми довкілля, залучаючи членів родини та ширшу спільноту до природоохоронних заходів;

□ працює в команді, приймає виважені рішення, що сприятимуть вирішенню науково-технологічних, економічних, соціальних чи інших проблем сучасного суспільства;

визначає особистісні якості відомих учених-фізиків, що свідчать про їхню громадянську позицію, моральні якості;

розуміє, що стан надходження інвестицій в Україну, а отже й рівень добробуту в громадах, суспільстві в цілому залежить від рівня фізикоматематичної й технологічної освіти, розвитку високотехнологічного виробництва;

аналізує й критично оцінює події в державі на основі статистичних даних соціально-економічних, демографічних, екологічних та інших явищ і процесів в Україні та світі, протистоїть маніпулюванню свідомістю, що застосовується в інформаційному просторі, діє як активний та відповідальний член громадянського суспільства;

застосовує набуті знання та навички для збереження власного здоров'я та здоров'я інших;

дотримується правил безпеки життєдіяльності під час виконання навчальних експериментів, у надзвичайних ситуаціях природного чи техногенного характеру;

оцінює позитивний потенціал та ризики використання надбань фізики, техніки і технологій для добробуту людини і безпеки суспільства та довкілля; виявляє ціннісне ставлення до власного здоров'я і здоров'я інших людей, до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки;

застосовує фізичні знання для генерування ідей та ініціатив щодо проектної, конструкторської й винахідницької діяльності, для вирішення життєвих проблем, пов'язаних із матеріальними та енергетичними ресурсами;

□ прогнозує вплив фізики на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва;

□ оцінює можливості застосування набутих знань з фізики в майбутній професійній діяльності, для ефективного вирішення повсякденних проблем;

□ оцінює власні здібності щодо вибору майбутньої професії, пов'язаної з фізикою чи технікою;

розвиває ініціативність, працьовитість, відповідальність як запоруку результативності власної діяльності; прагне досягти певного соціального статусу в суспільстві, зробити внесок до економічного процвітання держави; презентує власні ідеї та ініціативи; аналізує власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтується в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, протистояти маніпуляціям, що використовуються в рекламному та інформаційному просторі; має базові знання про механічні, теплові, електричні, магнітні, світлові, ядерні явища і процеси, їх прояв у природі та застосування у практичній діяльності людей; уміє використовувати понятійний апарат фізики для пояснення перебігу природних явищ, технологічних процесів, усвідомлюють межі застосування фізичних моделей, законів і теорій; уміє розв'язувати фізичні задачі та практичні життєві проблеми; має експериментальні вміння й дослідницькі навички; критично мислить, застосовує набуті знання в практичній діяльності; виявляє ставлення до ролі фізики в розвитку інших природничих наук, техніки і технологій, застосування досягнень фізики для раціонального природокористування й запобігання їхнього шкідливого впливу на навколишнє природне середовище і організм людини; формує уявлення про фізичну картину світу, прояви моральності щодо використання наукового знання в життєдіяльності людини й природокористуванні.

Предметні компетентності

1. Спілкування державною мовою

Уміння: сприймати пояснення вчителя, розуміти інформацію з підручників, посібників й інших текстових та медійних джерел державною/рідною мовою; усно й письмово тлумачити фізичні поняття, факти, явища, закони, теорії; представляти текстову інформацію в іншому вигляді; описувати (усно чи письмово) етапи проведення фізичного експерименту, використовуючи арсенал мовних засобів (терміни, поняття тощо); складати план виступу, будувати відповідь, готувати реферат, повідомлення; обговорювати проблеми природничого змісту, брати участь у дискусії.

Ставлення: Усвідомлення потреби вільного володіння державною мовою для грамотного висловлювання власної думки, особистісного розвитку, здійснення

навчальної та професійної діяльності; розуміння значущості внеску учених фізиків, зокрема українських, у розвиток світової науки; прагнення до самовдосконалення, збагачення, поповнення та систематичного вживання української природничо-наукової термінологічної лексики.

Навчальні ресурси: навчальні, науково-популярні, художні тексти та медійні матеріали, твори мистецтва, що містять описи фізичних явищ; дослідницькі проекти міжпредметного змісту

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: Використовувати іншомовні навчальні та науково-популярні джерела для отримання інформації фізичного й технічного змісту, самоосвіти та саморозвитку; розуміти фізичні поняття та найуживаніші терміни іноземною мовою, використовувати їх в усних чи письмових текстах; описувати природничі проблеми іноземною мовою; спілкуватися на тематичних міжнародних форумах та у соціальних мережах із співрозмовниками з інших країн.

Ставлення: зацікавленість інформацією фізичного й технічного змісту іноземною мовою; розуміння глобальності екологічних проблем і прагнення долучитися до їх вирішення, зокрема й за посередництвом іноземної мови

Навчальні ресурси: довідкова література, онлайнві перекладачі, іншомовні сайти, статті з Вікіпедії іноземними мовами, іноземні підручники і посібники

3. Математична компетентність

Уміння: Застосовувати математичні методи для опису, дослідження фізичних явищ і процесів, розв'язування фізичних задач, опрацювання та оцінювання результатів експерименту; розуміти й використовувати математичні методи для аналізу та опису фізичних моделей реальних явищ і процесів.

Ставлення: усвідомлення важливості математичного апарату для опису та розв'язання фізичних проблем і задач.

Навчальні ресурси: завдання на виконання розрахунків, алгебраїчних перетворень, побудову графіків, малюнків, аналіз і представлення результатів експериментів та лабораторних робіт, обробка статистичної інформації, інформації наведеної в графічній, табличній й аналітичній формах

4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння: пояснювати природні явища і технологічні процеси; використовувати знання з фізики для вирішення завдань, пов'язаних із реальними об'єктами природи і техніки; за допомогою фізичних методів самостійно чи в групі досліджувати природу.

Ставлення: відповідальність за ощадне використання природних ресурсів; готовність до вирішення проблем, пов'язаних зі станом довкілля; оцінка значення фізики та технологій для формування цілісної наукової картини світу, сталого розвитку.

Навчальні ресурси: навчальні проекти, конструкторські завдання, фізичні задачі, ситуативні вправи щодо дослідження стану довкілля, ощадного використання природних ресурсів тощо, відвідування музеїв науки й техніки.

5. Інформаційно-цифрова компетентність.

Уміння: визначати можливі джерела інформації, відбирати необхідну інформацію, оцінювати, аналізувати, перекодовувати інформацію; використовувати сучасні пристрої для отримання, опрацювання, збереження, передачі та представлення інформації; використовувати сучасні цифрові технології і пристрої для вивчення фізичних явищ, для обробки результатів експериментів, моделювання фізичних явищ і процесів; дотримуватися правил безпеки в мережах та мережевого етикету.

Ставлення: ціннісні орієнтири у володінні навичками роботи з інформацією, сучасною цифровою технікою; дотримання авторського права, етичноморальних принципів поводження з інформацією.

Навчальні ресурси: освітні цифрові ресурси, навчальні посібники **6.**

Уміння вчитися впродовж життя.

Уміння: ставити перед собою цілі й досягати їх, вибудовувати власну траєкторію розвитку впродовж життя; планувати, організовувати, здійснювати, аналізувати та коригувати власну навчально-пізнавальну діяльність; застосовувати набуті знання для оволодіння новими, для їх систематизації та узагальнення.

Ставлення: ціннісні орієнтири у володінні навчально-пізнавальними навичками, допитливість і спостережливість, готовність до інновацій; позитивне емоційне сприйняття власного розвитку, отримання задоволення від інтелектуальної діяльності.

Навчальні ресурси: дидактичні засоби

7. Ініціативність і підприємливість.

Уміння: застосовувати фізичні знання для генерування ідей та ініціатив щодо проектної, конструкторської та винахідницької діяльності, для вирішення життєвих проблем, пов'язаних із матеріальними й енергетичними ресурсами; прогнозувати вплив фізики на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва; оцінювати можливість застосування набутих знань з фізики в майбутній професійній діяльності, для ефективного вирішення повсякденних проблем; оцінювати власні здібності щодо вибору майбутньої професії, пов'язаною з фізикою чи технікою; економно й ефективно використовувати сучасну техніку, матеріальні ресурси; ефективно організовувати власну діяльність.

Ставлення: ціннісне ставлення до фізичних знань, результатів власної праці та праці інших людей; усвідомлення необхідності виваженого підходу до вибору професії, оцінка власних здібностей; ініціативність, працьовитість, відповідальність як запорука результативності власної діяльності; прагнення досягти певного соціального статусу, зробити внесок до економічного процвітання держави.

Навчальні ресурси: приклади успішних бізнес-проектів у галузі новітніх технологій (мікроелектроніка, нанотехнології, космічна техніка, електромобілі тощо), навчальні екскурсії на високотехнологічні підприємства, зустрічі з успішними підприємцями

8. Соціальна й громадянська компетентності.

Уміння: займати активну та відповідальну громадянську позицію в учнівському колективі, самоврядуванні школи, серед мешканців селища, мікрорайону тощо; активно працювати в групах, розподіляти ролі, оцінювати вклад власний та інших, приймати виважені рішення, які сприятимуть розв'язанню досліджуваної проблеми чи завдання, важливих для даного освітнього середовища, учнівського колективу; ефективно співпрацювати в команді над реалізацією навчальних дослідницьких проектів у галузі «Природознавство», залучаючи родину та іншу спільноту; визначати особистісні якості відомих учених-фізиків, що свідчать про їхню громадянську позицію, моральні якості. використання надбань фізики, техніки і технологій для добробуту людини й безпеки довкілля.

Ставлення: готовність брати участь у природоохоронних заходах; самооцінка та оцінка поведінки інших стосовно можливих ризиків для здоров'я; - ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших людей, до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки; усвідомлення важливості ощадного природокористування, потенціалу фізичної науки щодо збереження довкілля.

Навчальні ресурси: робота в групах, проекти та інші види навчальної діяльності.

9. Обізнаність і самовираження у сфері культури.

Уміння: здійснювати необхідні розрахунки для встановлення пропорцій, відтворення перспективи, створення об'ємно-просторових композицій; унаочнювати математичні моделі, зображати фігури, графіки, рисунки, схеми, діаграми.

Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку фізики та культури на прикладах з архітектури, живопису, музики та ін.; розуміння важливості внеску фізиків у загальносвітову культуру.

10. Екологічна грамотність і здорове життя.

Уміння: застосовувати набуті знання та навички для збереження власного здоров'я та здоров'я інших; - дотримуватися правил безпеки життєдіяльності під час виконання навчальних експериментів, у надзвичайних ситуаціях природного чи техногенного характеру; визначати причинно-наслідкові зв'язки впливу сучасного виробництва, життєдіяльності людини на довкілля; - аналізувати проблеми довкілля, визначати способи їх вирішення.

Географія

З 10 класу вивчатимуть географію курсу «Географія: регіони та країни» рівень стандарту (34 години, 1 години на тиждень) за новими навчальними

програмами, затвердженими наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407. (Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalniprogrami/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>), використовуючи методичні рекомендації, розроблені МОН України спільно з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (лист МОН України 03.07.2018 № 1/9-415), посилання на офіційний веб-сайт МОН:

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/metodichni-rekomendaciyi>

- **11 класу** вивчають курс «Географічний простір Землі» рівень стандарту (35 годин, 1 год. на тиждень) за програмою, затвердженою наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407.

Зазначена навчальна програма розміщена на офіційному веб-сайті МОН України: (Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednyaosvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>).

Курс «Географічний простір Землі» в 11 класі відповідає гуманістичній складовій географії, визначає новий світогляд, заснований на цінностях загальнолюдського і загальнокультурного характеру. Змістова частина навчальної програми розкриває сутність географічної науки в цілому.

Рівень стандарту курсу передбачає ознайомлення зі Вступом та чотирма розділами програми: «Топографія та картографія». «Загальні закономірності географічної оболонки Землі», «Загальні суспільно-географічні закономірності світу», «Суспільна географія України».

Кількість годин на вивчення тем, як на рівні стандарту, так і профільному, є орієнтовною її можна змінювати в межах визначеного навчального часу. Учителю може на власний розсуд змінити розподіл годин між темами і розділами, використати години резервного часу з метою глибшого вивчення окремих тем, проведення уроків узагальнення і систематизації знань після вивчення великих розділів і тем, проведення екскурсій, зустрічей, обговорення дискусійних питань, що виникли під час вивчення певних тем тощо.

Інформатика

У 2024-2025 навчального року викладання інформатики у 10 (11) класі на рівні стандарту проводиться як вибірково-обов'язкового предмета діють методичні рекомендації відповідно до листа МОН від 03.07.2018 № 1/9-415.

Очікувані результати :

- Розуміє поняття двійкового коду, називає одиниці вимірювання його довжини та пояснює їх співвідношення та описує загальний принцип побудови таблиці кодів символів.
- Визначає характеристики складових персонального комп'ютера залежно від його призначення.

- Має уявлення про принципи та можливості опрацювання текстових даних, структуру документа та вибирає засоби для опрацювання текстових даних. Створює веб-сторінки за допомогою автоматизованих засобів та публікує їх в Інтернеті.
- Наводить приклади програмного забезпечення для опрацювання об'єктів мультимедіа та пояснює його призначення.
- Подає дані в табличному та графічному вигляді, інтерпретує дані, подані графічно.
- Бере участь у діяльності глобальної інтернет-спільноти, дотримуючись правил поведінки в Інтернет-середовищі.
- Розуміє призначення мови програмування та основних її елементів. Наводить приклади сучасних мов програмування.
- Створює і налагоджує програми, зокрема подійно- й об'єктно-орієнтовані.
- Використовує в програмах вирази, коректно добирає типи даних. Розпізнає задачі, для розв'язання яких доцільно використовувати засоби програмування.

Предметні компетентності.

1.Спілкування державною мовою.

Уміння: створювати інформаційні продукти та грамотно і безпечно комунікувати з використанням сучасних технологій державною (і рідною у разі відмінності) мовою;

Ставлення: усвідомлення комунікаційної ролі ІТ; надавання переваги використанню програмних засобів та ресурсів з інтерфейсом державною (і рідною у разі відмінності) мовами.

2.Спілкування іноземними мовами

Уміння: використовувати програмні засоби та ресурси з інтерфейсом іноземними мовами;

Ставлення: усвідомлення ролі ІТ в інтерперсональній комунікації у глобальному контексті; оперувати базовою міжнародною ІТ-термінологією.

3.Математична компетентність

Уміння: розуміти, використовувати та створювати математичні моделі об'єктів та процесів для розв'язування задач із різних предметних галузей засобами інформаційних технологій.

Ставлення: усвідомлення ролі математики як однієї з основ ІТ

4.Основні компетентності у природничих науках і технологіях Уміння: застосовувати логічне, алгоритмічне, структурне та системне мислення для розв'язування життєвих проблемних ситуацій та прикладних завдань; послуговуватися технологічними пристроями.

Ставлення: усвідомлення міждисциплінарного значення інформатики;

5.Інформаційно-цифрова компетентність Розкривається у

6.Уміння вчитися впродовж життя

Уміння: організовувати свою діяльність з використанням програмних засобів для планування та структурування роботи, а також співпраці з членами соціуму; самостійно опановувати нові технології та засоби діяльності.

Ставлення: виявлення допитливості, наполегливості, впевненості, вміння мотивувати себе до навчальної діяльності, долати перешкоди як ключові чинники успіху навчально-пізнавального процесу інформатики; усвідомлення відповідальності за власне навчання

7. Ініціативність і підприємливість

Уміння: здатність генерувати та реалізовувати ідеї з використанням ІТ. Знання основ підприємництва в ІТ-сфері.

8. Соціальна та громадянська компетентності

Уміння: формування здатності вести дискусію та відстоювати свою позицію щодо актуальних питань функціонування громадянського суспільства, пов'язаних зі сферою ІТ, наприклад, про рівний доступ та цифрову нерівність, віртуальний світ, штучний інтелект, ІТ-юриспруденцію, авторське право на інформаційний продукт, кібербезпеку.

9. Обізнаність та самовираження у сфері культури

Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог дотримуючись етики спілкування і взаємодії у віртуальному просторі; враховувати художньо-естетичну складову при створенні інформаційних продуктів (сайтів, малюнків, текстів тощо). Ставлення:

культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному інформаційному суспільстві;

10. Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння: проводити дослідження та розв'язання проектних задач на тему охорони довкілля з використанням засобів обробки текстової, табличної та графічної інформації. Оцінювати та опановувати нові технології як засіб саморозвитку.

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Змістове наповнення предмета: Програма характеризується спрямованістю на реалізацію принципу варіативності, який передбачає планування навчального матеріалу відповідно до віково-статевих особливостей учнів, їхніх інтересів, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу (спортивний зал, спортивні пришкольні майданчики, стадіон, басейн тощо), кадрового забезпечення.

Навчальна програма побудована за модульною системою. Вона складається з двох інваріантних, або обов'язкових модулів: теоретикометодичні знання та загальна фізична підготовка і трьох варіативних модулів:

- легка атлетика; -
волейбол; - баскетбол.

Очікувані результати:

- наводить приклади визначних спортивних досягнень олімпійців, характеризує цінності олімпізму;
- пояснює основи раціонального харчування;
- називає досягнення українських олімпійців на міжнародній арені, роль

Національного олімпійського комітету України для розвитку спорту;

- називає ознаки обмороження, опіків та профілактику їх попередження, правила загартування холодowymi та тепловими процедурами; пояснює значення занять фізичною культурою та спортом для підтримання розумової працездатності, має уявлення про правила домедичної допомоги під час травм;

- характеризує правила самостійних занять фізичними вправами;

- характеризує засоби та методи розвитку швидкісно-силових якостей; виконує згинання і розгинання рук в упорі лежачи; підтягування у висі та у висі лежачи на перекладині; присідання на одній та двох ногах; дотримується правил безпеки на уроках і під час позаурочних фізкультурних занять, має уявлення про правила надання домедичної допомоги під час травм;

- виконує: повороти в русі наліво, направо, команду «Прямо!», організовувальні вправи, різновиди ходьби, бігу, стрибків, вправи в русі, в парах, у трійках, без предмета, з предметами (набивними м'ячами, гантелями, гімнастичними лавами, джгутами);

- виконує вправи для розвитку швидкості, спритності, витривалості, розвитку сили, гнучкості, швидкісно-силових якостей, формування та корекції постави;

- виконує стрибки з місця в довжину та висоту; серійні стрибки з поштовхом однієї та двох ніг; вистрибування з присіду; стрибки «в глибину» з наступним вистрибуванням угору; кидки і ловіння набивного м'яча (1 кг) в парах

- бере участь у спортивних іграх.

Предметні компетентності:

1. Основні компетентності у природничих науках і технологіях.

Уміння: застосовувати інноваційні технології для покращення здоров'я; виконувати різні фізичні вправи в умовах природного середовища, використовувати сили природи в процесі занять із фізичної культури. Ставлення: розуміння гармонійної взаємодії людини і природи, сприймання екологічного довкілля як ідеального простору для реалізації фізичної активності людини, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, усвідомлення важливості бережливого природокористування.

2. Екологічна грамотність і здорове життя.

Уміння: свідомо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших, організувати гру чи інший вид рухової діяльності, спілкуватися в різних ситуаціях фізкультурноспортивної діяльності.

Ставлення: усвідомлення важливості дотримання санітарно-гігієнічних вимог при виконанні фізичних вправ, значення рухової активності в житті людини для покращення здоров'я, самоконтролю в процесі занять фізичною культурою, дотримання правил безпечної поведінки під час уроків, змагань та інших форм фізичного виховання. Організація навчального процесу:

- забезпечення оптимізації навчально-виховного процесу із застосуванням елементів інноваційних методів навчання та здійснення міжпредметних зв'язків;
- забезпечення освітньої, виховної, оздоровчої, розвивальної спрямованості навчального процесу;
- формування в учнів/учениць умінь і навичок самостійно займатися фізичними вправами;
- забезпечення диференційованого підходу до організації навчального процесу з урахуванням стану здоров'я, рівня фізичного розвитку, рухової підготовленості та статі учнів, урахування їх мотивів та інтересів до заняття фізичними вправами;
- використання вчителем різноманітних організаційних форм, засобів, методів і прийомів навчання;
- досягнення оптимальної рухової активності всіх учнів/учениць протягом кожного уроку з урахуванням стану здоров'я.

Захист України

Одним із обов'язкових елементів державності країни, атрибутом її самостійності, суверенітету, а також суб'єктом міжнародного життя, є Збройні Сили. Вони виконують одну з найголовніших функцій держави – захисну.

Готовність Збройних Сил України до виконання своїх функцій значною мірою залежить від її особового складу, зокрема підготовленості молоді до проходження військової служби.

Вивчення навчального предмета «Захист України» (далі – Предмет) організовується та проводиться відповідно до вимог Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України.

Головною метою навчального предмета «Захист Вітчизни» є формування в учнівської молоді життєво необхідних знань, умінь і навичок щодо захисту Вітчизни та дій в умовах надзвичайних ситуацій, а також системного уявлення про військово-патріотичне виховання як складову частину національнопатріотичного виховання.

Відповідно до поставленої мети окреслено такі комплексні навчальні та виховні завдання:

- ознайомлення учнівської молоді з основами нормативно-правового забезпечення захисту Вітчизни, цивільного захисту та охорони життя і здоров'я;
- усвідомлення учнівською молоддю свого обов'язку щодо захисту України у разі виникнення загрози суверенітету та територіальній цілісності держави;
- набуття знань про функції Збройних Сил України та інших військових формувань, їх характерні особливості;
- засвоєння основ захисту Вітчизни, цивільного захисту, домедичної допомоги, здійснення психологічної підготовки учнівської молоді до захисту Вітчизни;
- підготовка учнів до захисту Вітчизни, професійної орієнтації молоді до служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, визначених чинним законодавством, до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу.

